

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ŠTÁTNY INŠTITÚT ODBORNÉHO VZDELÁVANIA

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM

pre skupinu odborov

29 POTRAVINÁRSTVO

**NIŽŠIE STREDNÉ ODBORNÉ
VZDELANIE**

ISCED 2C

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ŠTÁTNY INŠTITÚT ODBORNÉHO VZDELÁVANIA

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM

pre skupinu odborov

29 POTRAVINÁRSTVO

**NIŽŠIE STREDNÉ ODBORNÉ
VZDELANIE**

ISCED 2C

**Vydalo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 1. septembra
2010 pod číslom , s platnosťou od 1. ročníka školského roka
2010/2011**

Na tvorbe štátneho vzdelávacieho programu spolupracovali:

Štátny inštitút odborného vzdelávania v Bratislave

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave

Štátny pedagogický ústav v Bratislave

Vybraní učitelia stredných odborných škôl v Slovenskej republike

Obsah	strana
1 Úvod do štátneho vzdelávacieho programu	7
1.1 Funkcia štátneho vzdelávacieho programu	7
1.2 Štruktúra štátneho vzdelávacieho programu	8
1.3 Vymedzenie pojmov	11
2 Ciele výchovy a vzdelávania	15
3 Všeobecné ciele odborného vzdelávania a prípravy na úrovni ISCED 2C	16
4 Charakteristika štátneho vzdelávacieho programu	18
4.1 Popis vzdelávacieho programu	18
4.2 Základné údaje	19
4.3 Zdravotné požiadavky na uchádzača	19
4.4 Požiadavky na bezpečnosť, ochranu zdravia a hygienu práce	20
4.5 Hodnotenie	20
5 Kompetencie (profil) absolventa štátneho vzdelávacieho programu	24
5.1 Celková charakteristika absolventa	24
5.2 Kľúčové kompetencie	24
5.3 Všeobecné kompetencie	28
5.4 Odborné kompetencie	29
6 Rámcové učebné plány	31
6.1 Rámcový učebný plán pre 2-ročné učebné odbory	31
6.1.1 Poznámky k rámcovému učebnému plánu pre 2-ročné učebné odbory	32
6.2 Rámcový učebný plán pre 2-ročné učebné odbory s vyučovacím jazykom národnostných menšín	34
6.2.1 Poznámky k rámcovému učebnému plánu pre 2-ročné učebné odbory s vyučovacím jazykom národnostných menšín	35
7 Vzdelávacie oblasti	37
7.1 Všeobecné vzdelávanie	37
7.1.1 Jazyk a komunikácia	38
7.1.2 Človek, hodnoty a spoločnosť	72
7.1.3 Matematika a práca s informáciami	74
7.1.4 Zdravie a pohyb	76
7.2 Odborné vzdelávanie	94
7.2.1 Teoretické vzdelávanie	95
7.2.2 Praktická príprava	97
7.3 Účelové kurzy/učivo	99
7.3.1 Ochrana života a zdravia	99
7.3.2 Telovýchovo-výcvikový kurz	101
8 Učebné zdroje	103
8.1 Odborná literatúra	103
8.2 Didaktická technika	103
8.3 Materiálne výučbové prostriedky	104

Obsah	strana
9 Vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	105
9.1 Vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením	106
9.1.1 Žiaci s telesným postihnutím	107
9.1.2 Žiaci s mentálnym postihnutím	108
9.1.3 Žiaci so sluchovým postihnutím	108
9.1.4 Žiaci so zrakovým postihnutím	109
9.1.5 Žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi a vývinovými poruchami	110
9.2 Vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia	110
10 Základné podmienky na realizáciu štátneho vzdelávacieho programu	112
10.1 Základné materiálne podmienky	112
10.2 Personálne podmienky	113
10.3 Organizačné podmienky	114
10.4 Podmienky bezpečnosti a hygieny práce	115
11 Využitie štátneho vzdelávacieho programu pre vzdelávanie dospelých	116
12 Záverečná skúška	118
12.1 Témy záverečnej skúšky	118
12.2 Hodnotenie vzdelávacích výstupov založené na výkonových kritériách	120
12.2.1 Cieľové požiadavky na záverečnú skúšku	122
12.2.2 Kritériá hodnotenia vzdelávacích výstupov	122
13 Zásady pre tvorbu školského vzdelávacieho programu	124
13.1 Všeobecné zásady tvorby školského vzdelávacieho programu	124
13.2 Štruktúra školského vzdelávacieho programu	126

1 ÚVOD DO ŠTÁTNEHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU

Cieľom kurikulárnej reformy je umožniť flexibilnejšiu profiláciu absolventov učebných odborov podľa podmienok školy, vývoja učebných odborov v závislosti od potrieb regionálneho trhu práce, individuálnych schopností a záujmov žiakov. Odborné vzdelávanie a príprava nie je založené na osvojovaní čo najväčšieho objemu faktov, ale smeruje k získaniu kľúčových, všeobecných a odborných kompetencií, ku komplexnejším a prakticky zameraným vedomostiam a zručnostiam, ktoré umožnia rozvoj a celkový úspech jednotlivcov na základe vlastnej aktivity, sebauvedomenia a spolupráce nielen v známych situáciách, javoch a problémoch, ale aj v nových podmienkach ich riešenia a aplikácie.

Štátny vzdelávací program (ďalej len „ŠVP“) bol vytvorený v súlade s Medzinárodnou normou pre klasifikáciu vzdelávania (International Standard Classification of Education – ISCED 97) s cieľom sprehľadnenia a porovnania vzdelávacích programov na národnej úrovni vzhľadom k štandardným charakteristikám ako sú dĺžka vzdelávania, vstupný vek žiaka do programu, zameranie programu (výchovné, všeobecnovzdelávacie, odborné, praktické), podmienky programu, kvalifikácia, normy certifikácie, možnosti ďalšieho vzdelávania teoretické vzdelávanie ISCED je meradlom hodnotenia a porovnávania kvality obsahu vzdelávania. Vzdelávací program je preto základnou jednotkou klasifikácie ISCED 97.

ISCED 2 zodpovedá nižšiemu sekundárnemu vzdelávaniu. Subkategória ISCED 2C charakterizuje vzdelávacie programy určené k:

- príprave žiakov na povolanie, získanie prvej odbornej kvalifikácie a priamy vstup na trh práce,
- získaniu prvej odbornej kvalifikácie a možnosti pre vstup aj do ďalších programov na vyšších stupňoch vzdelávania na ISCED 3.

1.1 Funkcia štátneho vzdelávacieho programu

Štátny vzdelávací program pre odborné vzdelávanie a prípravu (ďalej len „OVP“) vymedzuje predstavu štátu o zameraní, obsahu a výsledkoch OVP pre danú skupinu učebných odborov.

ŠVP je

- a) štátom vydaný kurikulárny pedagogický dokument, ktorý vymedzuje záväzné požiadavky na vzdelávanie na úrovni ISCED 2C pre dané skupiny učebných odborov – vzdelávacie výstupy, ktoré musí žiak po ukončení štúdia dosiahnuť a preukázať,
- b) záväzný dokument, ktorý sú školy povinné rešpektovať a rozpracovať do svojich školských vzdelávacích programov,
- c) otvorený kurikulárny dokument, ktorý sa bude podľa potrieb a požiadaviek inovovať.

ŠVP je postavený na týchto **princípoch**:

- a) znížený dôraz na obsah vzdelávania, zvýšenie dôrazu na požadované kompetencie a výsledky vzdelávania,

- b) podpora autonómie a zodpovednosti škôl a pluralitného vzdelávacieho prostredia,
- c) rozvoj individuality každého jednotlivca,
- d) dôraz na požadované kľúčové kompetencie pre výkon povolania,
- e) variabilita vzdelávacích programov na úrovni školy a vytvorenie konkurenčného prostredia medzi školami,
- f) akcent na cieľovú kvalitu osobnosti žiaka ako potenciálneho zamestnanca,
- g) podpora zvýšenia kvality a efektivity vzdelávania vo vzťahu k rešpektovaniu vzdelávacích potrieb, učebných predpokladov, reálnych vzdelávacích podmienok, špecifických potrieb trhu práce v regiónoch škôl, dosiahnutých výsledkov práce školy, umožnenie rýchlych a potrebných inovácií, zlepšenie pedagogického a sociálneho prostredia,
- h) posilnenie odbornej a pedagogickej zodpovednosti a autonómie učiteľov,
- i) záväzný podklad pre tvorbu školských vzdelávacích programov.

Cieľom ŠVP je:

- a) príprava žiakov na úspešný a zmysluplný osobný, občiansky a pracovný život,
- b) lepšie uplatnenie absolventov škôl na trhu práce,
- c) schopnosť prispôbovať sa zmenám na trhu práce v rámci celoživotného vzdelávania,
- d) poskytovať možnosti ďalšieho vzdelávania.

ŠVP vymedzuje:

- a) všeobecne záväzný cieľ, obsah, rozsah a podmienky vzdelávania na ISCED 2C pre dané skupiny učebných odborov¹,
- b) cieľovú kvalitu osobnosti žiaka, ktorú má žiak po ukončení vzdelávania a prípravy dosiahnuť,
- c) pravidlá pre tvorbu školských vzdelávacích programov, hodnotenie výsledkov vzdelávania,
- d) záväzný základ pre stanovenie finančných prostriedkov.

ŠVP pre odborné vzdelávanie a prípravu **vydáva** Ministerstvo školstva SR po prerokovaní so zamestnávateľmi, zriaďovateľmi škôl a ich profesijnými a záujmovými združeniami s celoslovenskou pôsobnosťou a s ministerstvami v rozsahu ich odvetvovej pôsobnosti.

1.2 Štruktúra štátneho vzdelávacieho programu

ŠVP stanovuje:

- a) ciele, formu, dĺžku a povinný obsah OVP podľa zamerania danej skupiny učebných odborov,
- b) základný obsah OVP,

¹ Pre každú skupinu učebných odborov s odborným výcvikom existuje jeden ŠVP.

- c) pedagogicko-organizačné usporiadanie vzdelávania,
- d) profil absolventa vo vzťahu k požiadavkám zamestnávateľov – kvalifikačné požiadavky, t. j. vzdelávacie výstupy,
- e) podmienky priebehu a ukončovania vzdelávania a prípravy,
- f) materiálne, personálne a organizačné podmienky,
- g) podmienky bezpečnosti a ochrany zdravia,
- h) podmienky vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

ŠVP je rozpracovaný do nasledovných častí:

- 1) **Charakteristika ŠVP** je úvodom do vzdelávacieho programu a konkretizuje ho. Vysvetľuje jeho funkciu, vzťah ku školskému vzdelávaciemu programu (ďalej len ŠkVP“), objasňuje pojmy akými sú ciele vzdelávania, požiadavky na vzdelávanie, spôsoby a formy získavania vedomostí, zručností a kompetencií, ich vzťah k povolaniu a kvalifikácii, ktorú získavajú absolventi po ukončení programu. Sú záväznými charakteristikami pre ŠkVP. V tejto časti sa uvádza dĺžka štúdia, nevyhnutné vstupné požiadavky na štúdium, spôsob ukončenia štúdia, poskytnutý stupeň vzdelania, doklad o dosiahnutom vzdelaní, možnosti pracovného uplatnenia, možnosti ďalšieho vzdelávania ako záväzné kritériá pre danú skupinu učebných odborov. Súčasťou charakteristiky je určenie požiadaviek a obmedzení vo vzťahu k prístupnosti povolania z hľadiska veku absolventov, zdravotného a telesného obmedzenia pri výkone povolania, k vhodnosti povolania pre osoby so zníženou pracovnou schopnosťou, k najčastejším chorobám a ohrozenia zdravia v dôsledku výkonu povolania, atď. Požiadavky na bezpečnosť, ochranu zdravia a hygienu práce vychádzajú zo všeobecne právnych predpisov, nariadení a vyhlášok uplatňovaných v danej skupine učebných odborov. V ŠkVP sú tieto oblasti podrobnejšie špecifikované a rozpracované vzhľadom na konkrétny odbor prípravy.
- 2) **Kompetencie (profil) absolventa ŠVP** sú kľúčovým východiskom pre školy, ktoré ich rozpracujú vo vlastných ŠkVP. Kompetencie musia spĺňať a pokrývať všetky požiadavky a potreby trhu práce a vzdelávania tak, aby absolvent po ukončení ŠkVP dosiahol konkrétnu kvalifikačnú spôsobilosť – všeobecnú a odbornú. Táto časť programu je zásadným reformným obratom pri štruktúrovaní vzdelávania, ktorá si vyžaduje zmenu celkového prístupu ku vzdelávaniu a učeniu sa tak zo strany učiteľa, ako aj žiaka. Ide o proces určenia požiadaviek v podobe výkonových štandardov. V OVP je stanovenie výkonových štandardov výsledkom aktívnej a úzkej spolupráce so zamestnávateľmi v danom odbore štúdia a prípravy. Vytvorením kompetenčného profilu sa v ŠVP sa definujú konkrétne požiadavky na kvalifikovaný výkon (kvalifikačný štandard) pracovných činností v skupine príbuzných povolání (skupina učebných odborov), v ŠkVP sa určujú špecifické požiadavky výkonu absolventa ako potenciálnej pracovnej sily pre danú pracovnú pozíciu vo zvolenom povolaní (učebný odbor). Výkonové štandardy sa v sumatívnom hodnotení na záverečných skúškach podieľajú na definovaní vzdelávacích výstupov. Najvýznamnejšou kategóriou profilu absolventa sú kľúčové kompetencie, ktoré v súlade s cieľmi OVP smerujú k tomu, aby si žiaci na nižšom strednom stupni vzdelania vytvorili, v nadväznosti na základné vzdelanie, predpoklady a schopnosti lepšie sa uplatniť v spoločenskom, pracovnom a osobnom živote.

- 3) **Rámcový učebný plán** je základom pre tvorbu školských učebných plánov. Stanovuje základné proporcie medzi cieľovými zložkami vzdelávania formou minimálnych týždenných vyučovacích hodín a celkového počtu hodín za celé štúdium. ŠVP stanovuje záväzný minimálny počet hodín na všeobecné vzdelávanie, odborné vzdelávanie vrátane praxe. Disponibilné hodiny slúžia k rozšíreniu časových dotácií všeobecnej a odbornej zložky vzdelávania a sú podporným stimulom pre školy pri rozpracovaní konkrétneho učebného odboru alebo odborného zamerania pri zohľadnení potrieb školy, rozvojových programov regiónu, zamestnávateľov alebo žiakov. Môžu sa využiť aj na podporu rozvoja osobnosti žiaka, jeho záujmovej orientácie zavedením pestrej škály voliteľných predmetov, prípadne ďalších účelovo zameraných kurzov.
- 4) **Vzdelávacie oblasti** sú okruhy, do ktorých patrí problematika príbuzných školských predmetov rámcového učebného plánu. Sú stanovením obsahu vzdelávania. Vychádzajú z výkonových štandardov uvedených v kompetenčnom profile absolventa. Výkonové štandardy sa pretransformujú do obsahových štandardov. Obsahové štandardy sú záväznou normou pre školy, ktoré si podľa obsahových výkonových štandardov vytvoria predmety v každej vzdelávacej oblasti. Vzdelávacie oblasti v ŠVP sú orientované na základné učivo, ktoré musia školy povinne rešpektovať. Majú nadpredmetový charakter, čo umožňuje školám rôzne štruktúrovať vlastné ŠKVP, využívať medzipredmetové vzťahy, rozvíjať aplikačné súvislosti s ohľadom na daný učebný odbor alebo jeho odborné zameranie, rozvoj nových technológií, zmeny vo výrobných programoch podnikov, zahraničné poznatky a skúsenosti, individuálne potreby a špecifiká žiakov, rodičov a spoločnosti. Štruktúrovaniu obsahu sa musí venovať dostatočne veľa času na jeho zoradenie a usporiadanie, aby sa žiakovi vytvorili tie najoptimálnejšie podmienky na štúdium a zvládnutie obsahu vzdelávania. Neoddeliteľnou súčasťou každej vzdelávacej oblasti sú aj výchovné a motivačné aspekty, ktoré sa musia začleniť do obsahu vzdelávania. Preto okrem základného učiva sa štruktúruje aj rozširujúce učivo, ktoré slúži na prehĺbenie základného učiva s ohľadom na záujmy žiaka, rozvoj jeho nadania, rozhľadu, teoretické vzdelávanie. Toto učivo má predovšetkým výchovný charakter a má prispieť k tomu, aby si žiaci osvojili určité postoje, hodnoty, rozhodovanie, atď. Môže sa vyučovať buď osobitne alebo ako integratívny vyučovací mostík aj formou rôznych projektov, písomných prác, teoretické vzdelávanie. Sú to rôzne témy ako napr. človek a sociálne prostredie, informačné a komunikačné technológie, človek a životné prostredie, multikulturálna výchova teoretické vzdelávanie. Do tejto kategórie patria aj voliteľné a nepovinné predmety, účelové kurzy v oblasti všeobecného a odborného vzdelávania. Vo všeobecnom vzdelávaní je súčasťou takmer všetkých vzdelávacích oblastí, podporuje medzipredmetové vzťahy, aplikačné súvislosti, dopĺňa a prepája rôzne oblasti základného učiva. V odbornom vzdelávaní je diferencovane začleňované do rôznych vzdelávacích oblastí podľa charakteristiky daného odboru. Malo by sa predovšetkým zameriavať na materiálové a energetické zdroje, kvalitu pracovného prostredia, vplyvy pracovných činností na prostredie a zdravie, na technické a technologické procesy a riadiacu činnosť. Rozširujúce učivo sa môže realizovať rôznymi metódami a formami v rámci teoretického a praktického vyučovania, ale aj mimoškolskými aktivitami. V praktickom vyučovaní je vhodné viesť žiakov napr. k správne upotrebeniu, separovaniu a odvozu odpadov, využívaniu úsporných spotrebičov a postupov, dodržiavaniu požiadaviek na bezpečnosť

a hygienu práce. Súčasťou vzdelávacieho programu je/sú aj účelové učivo/účelové kurzy, ktoré podporujú a prehlbujú špecifické záujmy žiaka, zdokonaľujú jeho kompetenčnú úroveň (teoretickú, praktickú, telesnú, osobnostnú). Tento typ učiva sa určí buď na štátnej úrovni alebo na úrovni škôl podľa indikovaných potrieb, záujmov a požiadaviek.

- 5) **Učebné zdroje** chápeme ako učebné pomôcky, prostriedky a didaktickú techniku odporúčané vo vyučovacom procese. Sú nositeľom učiva a používajú sa v rôznych priestoroch (interiéry a exteriéry). Ich súčasťou sú aj moderné technológie vo vzdelávaní. ŠVP odporúča základné učebné zdroje pre danú skupinu učebných odborov. ŠkVP budú špecifikovať tie učebné zdroje, ktoré sú dôležité pre daný odbor štúdia. Učebné zdroje predstavujú zdroj významných informácií a prostriedkov na vytváranie zručností a návykov žiakov, cestu ich motivácie, upevňovania a kontroly nadobudnutých vedomostí, zručností a postojov, orientácie na ich individuálne záujmy.
- 6) **Vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami** je integrálnou súčasťou vzdelávacieho systému. ŠVP predkladá možnosti sprístupniť vzdelávací program čo najširšiemu spektru žiakov. Škola musí zvážiť tieto možnosti a rozhodnúť, či vzdelávací program je vhodný aj pre konkrétnu skupinu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, či je spôsobilá ho upraviť podľa podmienok, potrieb a druhu znevýhodnenia a prispôbiť podmienky na ich výučbu. Každá škola je však povinná sledovať individuálne potreby a záujmy žiakov a riešiť ich formou individuálnych učebných plánov a špecifických organizačných opatrení (napr. talentovaní alebo hyperaktívni žiaci).
- 7) **Základné podmienky na realizáciu ŠVP** vychádzajú zo všeobecných platných noriem a určujú základné (minimálne) požiadavky na zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu. Je úlohou školy, aby tieto požiadavky sformulované v ŠVP konkretizovala vo svojom ŠkVP podľa reálnych potrieb a požiadaviek, aktuálnych cieľov a možností. ŠVP determinuje základné materiálne, personálne a organizačné podmienky, ako aj nevyhnutné podmienky bezpečnosti a hygieny práce.
- 8) **Záverečná skúška** stanovuje všeobecne platné odporúčania o postupe tvorby tém na teoretickú a praktickú časť odbornej zložky záverečnej skúšky ako aj o kritériách celkového hodnotenia záverečnej skúšky – hodnotiace štandardy.
- 9) **Zásady pre tvorbu školských vzdelávacích programov** určujú všetky pravidlá, postupy, cesty a prostriedky tvorby ŠkVP na základe ŠVP pre danú skupinu učebných odborov. Významnou podpornou zložkou je Metodika tvorby školských vzdelávacích programov.

1.3 Vymedzenie pojmov

- a) **Cieľ vzdelávania** v ŠVP vyjadruje požiadavky na celkový vzdelanostný a osobnostný rozvoj žiaka, vymedzuje zámery výchovno-vzdelávacieho procesu a jeho vzdelávacie výstupy. V súlade s cieľmi stredného OVP sú v ŠVP formulované: všeobecné ciele založené na koncepte štyroch cieľov celoživotného vzdelávania pre 21. storočie formulované Medzinárodnou

komisiou UNESCO². Z hľadiska prípravy na povolanie, uznávania a potvrdzovania získanej kvalifikácie – vzdelávacích výstupov v danom učebnom odbore sú v ŠVP špecifické ciele vyjadrené ako kompetencie

- kognitívne, ktoré zahŕňajú oblasť vedomostí, intelektuálnych zručností, poznávacích schopností (pamäť, myslenie, tvorivosť) a
- afektívne vymedzujúce oblasť postojov, hodnotovej orientácie a sociálno-komunikatívnych zručností.

Cieľ vzdelávania je východiskom a podmienkou pre formulovanie obsahu, zabezpečenie procesu vzdelávania a hodnotenia výsledkov vzdelávacieho procesu. Je popísaný v charakteristike vzdelávacieho programu.

- b) Kurikulum** (angl. curriculum) – **vzdelávací program** znamená komplexný program riešenia všeobecných a špecifických cieľov, obsahu, metód a foriem vzdelávacieho procesu, stratégií a metód hodnotenia, organizácie a riadenia vzdelávania. Vývoj vzdelávacích programov je otvoreným procesom plánovania, realizácie a hodnotenia inštitucionálneho vzdelávania a vyžaduje si rozhodovanie a praktické riešenie na úrovni štátu, školy a triedy.
- c) Kurikulárny dokument** vymedzuje vzdelávací program. ŠVP (v krajinách Európskej únie „National Curriculum“ – Národné kurikulum) je štátom garantovaný rámec, ktorý určuje ciele, obsah vzdelávania, vzdelávacie výstupy a smernice na realizáciu školských kurikul v oblasti formálneho (počiatočného) vzdelávania³.
- d) Kompetencia** je preukázaná schopnosť využívať vedomosti, zručnosti, postoje, hodnotovú orientáciu a iné spôsobilosti na predvedenie a vykonávanie funkcií podľa daných štandardov v práci, pri štúdiu v osobnom a odbornom rozvoji jedinca a pri jeho aktívnom zapojení sa do spoločnosti, v budúcom uplatnení sa v pracovnom a mimopracovnom živote a pre jeho ďalšie vzdelávanie. Poznáme tieto kategórie kompetencií:
- Kľúčové kompetencie chápeme ako významnú a dôležitú kategóriu všeobecne integrujúcich, použiteľných a prenosných súborov vedomostí, zručností, postojov, hodnotovej orientácie a ďalších charakteristík osobnosti, ktoré každý človek potrebuje k svojmu osobnému naplneniu a rozvoju, aktívnemu občianstvu, sociálnemu začleneniu, k tomu, aby mohol primerane konať v rôznych pracovných a životných situáciách na takej úrovni, aby si ich mohol ďalej rozvíjať, zachovávať a aktualizovať v rámci celoživotného vzdelávania. Vychádzajú zo Spoločného Európskeho referenčného rámca kľúčových kompetencií pre celoživotné vzdelávanie⁴.
 - Všeobecné kompetencie sú základné kognitívne (poznávacie) kompetencie, ktoré sa vyžadujú pre príbuzné skupiny povolání (napr. matematika, čítanie, písanie, riešenie problémov, sociálne, komunikatívne a interpersonálne kompetencie). Vymedzujú široký poznávací základ potrebný pre uplatnenie

² Delors, J.: *Učenie je skryté bohatstvo. Formulované Medzinárodnou komisiou UNESCO pre vzdelávanie 21. storočia ako Delorsov koncept štyroch pilierov.*

³ *Formálne vzdelávanie poskytujú školy s školskou systémom – materské, základné, stredné a vysoké školy. Je to počiatočné vzdelávanie, po ukončení ktorého sa získava prvá formálna úplná kvalifikácia.*

⁴ *Návrh odporúčania Európskeho parlamentu a Rady o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie. 2006.*

človeka v spoločnosti a v mimopracovnom živote. Vytvárajú predpoklad celoživotného vzdelávania a prispievajú k profesionalizácii a adaptabilite každého jedinca.

- Odborné kompetencie sú kompetencie vyšpecifikované z profilov (štandardov) práce, tradičných a nových povolání. Sú to sociálne a komunikatívne kompetencie, strategické schopnosti pri kompetenciách založených na riešení problému pri zabezpečovaní úloh, organizačné kompetencie, iniciatívnosť a aktivnosť. Strategicky ovplyvňujú schopnosti absolventa uplatniť sa na trhu práce, prispôbovať sa jeho zmenám, samostatne rozhodovať o svojej profesijnej kariére a angažovať sa vo svojej vlastnej práci a v spolupráci s inými ľuďmi.
- e) **Učenie** je proces, v ktorom žiak získava, využíva a prispôsobuje si informácie, myšlienky a hodnoty, praktické a kognitívne kompetencie. Prebieha prostredníctvom premýšľania, osobných úvah, obnovy informácií a sociálnych interakcií.
- f) **Vedomosti** sú výsledkom zhromažďovania a prispôsobovania informácií v priebehu vzdelávania alebo učenia sa. V kontexte kvalifikácií poznáme teoretické alebo faktické vedomosti.
- g) **Zručnosti** sú schopnosti aplikovať vedomosti a využívať know-how na zvládnutie rôznych úloh a riešenie problémov. V kontexte kvalifikácií sú kognitívne (napr. uplatnenie logického, kreatívneho alebo intuitívneho myslenia) a praktické (manuálna zručnosť, šikovnosť, pohotovosť a používanie metód, materiálov, prostriedkov, nástrojov a prístrojov).
- h) **Výkonový štandard** je základné kritérium úrovne zvládnutia vedomostí, zručností a schopností. Vymedzuje úroveň významných vedomostí, zručností a kompetencií, ktoré má žiak podľa očakávania preukázať po ukončení vzdelávania. Musí odpovedať na otázku „Čo potrebuje žiak vedieť (kognitívna oblasť), čomu musí porozumieť (kognitívna a afektívna oblasť), čo má urobiť (afektívna a psychomotorická oblasť)“, aby splnil úlohu a preukázal svoj výkon. Je zároveň vstupným (cieľová požiadavka) a výstupným (vzdelávací výstup) štandardom. Výkonový štandard identifikuje merateľnosť vyučovacieho procesu. Popisuje produkt výučby, nie jej proces. Dôkazom dosiahnutia výkonového štandardu – vzdelávacieho výstupu je objektívne, validné a reliabilné sumatívne hodnotenie (záverečná skúška) na základe spoľahlivých kritérií, prostriedkov a postupov sumatívneho hodnotenia, ktorým sa overí dosiahnutie všeobecného a špecifického cieľa – hodnotiaci štandard. Z toho dôvodu je kompetenčný profil absolventa zásadným prvkom ŠVP a ŠKVP.
- i) **Obsahový štandard** určuje rozsah požadovaných vedomostí a zručností. Vymedzuje požiadavky a podmienky, ktoré určujú obsah vzdelávania (čo sa majú a ako sa majú žiaci naučiť a učiť) a zručnosti (čo majú žiaci urobiť a ako to majú urobiť), aby úspešne zvládli vzdelávací výstup (preukázali výkon) a vzdelávací program. Obsahový štandard sa formuluje na základe výkonového štandardu. V ŠVP sú popísané vo vzdelávacích oblastiach.

- j) **Vzdelávací štandard** obsahuje súbor požiadaviek na osvojenie si vedomostí, zručností a schopností, ktoré majú žiaci získať, aby mohli pokračovať vo vzdelávaní v nadväzujúcej časti vzdelávacieho programu alebo aby im mohol byť priznaný stupeň vzdelania. Je súborom výkonových a obsahových štandardov.
- k) **Vzdelávacie výstupy** sú stanovenia o tom, čo žiak vie, chápe a je schopný urobiť, aby ukončil proces učenia/vzdelávania. Ide o štruktúrovaný popis spôsobilosti (odborné, všeobecné) nevyhnutných pre výkon určitej pracovnej úlohy, činnosti alebo súboru činností v danom povolaní alebo skupine príbuzných povolaní. Vzdelávacie výstupy v oblasti OVP týkajúce sa získania, potvrdenia a uznania konkrétnej kvalifikácie (úplnej, čiastočnej) voláme kvalifikačný štandard. Každý vzdelávací výstup je vo svojej podstate výkonový štandard.
- l) **Hodnotiaci štandard** definuje súbor kritérií, organizačných a metodických postupov na overenie dosiahnutých vzdelávacích výstupov. Vychádza z výkonového štandardu. Proces hodnotenia vytvára evidenciu o výkone žiaka. Hodnotiaci štandard zahŕňa:
- kritériá hodnotenia pre každú všeobecnú a odbornú spôsobilosť. Určujú, ako stanoviť dôkaz o tom, že výkon žiaka bol preukázaný. Pokiaľ kompetencie stanovujú, čo má žiak vedieť a urobiť v rámci danej pracovnej činnosti, kritériá určujú, podľa čoho to poznáme a či sú tieto kompetencie osvojené. Kritériá musia byť konkrétne, jasné a zodpovedajúce danej kompetencii.
 - prostriedky a postupy hodnotenia vymedzujú cesty a spôsoby overovania kompetencií,
 - organizačné a metodické pokyny pre záverečné skúšky predstavujú súbor pravidiel a predpisov v rámci všeobecne záväzných právnych predpisov.
- m) **Hodnotenie** je najvýznamnejšou časťou ŠkVP. Je to proces skompletizovania a interpretovania údajov a dôkazov o výkone žiaka. Skúšajúci overujú výkony žiakov vo vzťahu ku kritériám. V OVP sa sumatívnym hodnotením (záverečná skúška) overuje, potvrdzuje a uznáva získaná kvalifikácia v danom učebnom odbore.
- n) **Kvalifikácia** je formálny výsledok procesu hodnotenia a validácie, ktorý sa získa, keď kompetentný orgán určí, že absolvent dosiahol vzdelávacie výstupy zodpovedajúce daným štandardom (výkonový – kvalifikačný štandard, obsahový štandard, hodnotiaci štandard).

2 CIELE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Cieľom výchovy a vzdelávania je umožniť žiakovi

- a) získať kompetencie, a to najmä v oblasti komunikačných schopností, ústnych spôsobilostí a písomných spôsobilostí, využívania informačno-komunikačných technológií, komunikácie v štátnom jazyku, materinskom jazyku a cudzom jazyku, matematickej gramotnosti a kompetencie v oblasti prírodných vied a technológií, k celoživotnému učeniu, sociálne kompetencie a občianske kompetencie, podnikateľské schopnosti a kultúrne kompetencie,
- b) ovládať aspoň dva cudzie jazyky a vedieť ich používať,
- c) naučiť sa správne identifikovať a analyzovať problémy a navrhovať ich riešenia a vedieť ich riešiť,
- d) rozvíjať manuálne zručnosti, tvorivé, umelecké psychomotorické schopnosti, aktuálne poznatky a pracovať s nimi v oblastiach súvisiacich s nadväzujúcim vzdelávaním alebo na trhu práce,
- e) posilňovať úctu k rodičom a ostatným osobám, ku kultúrnym a národným hodnotám a tradíciám štátu, ktorého je občanom, k štátnemu jazyku, k materinskému jazyku a k svojej vlastnej kultúre,
- f) získať a posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám a zásadám ustanoveným v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd,
- g) pripraviť sa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti, v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami náboženskej tolerancie,
- h) naučiť sa rozvíjať a kultivovať svoju osobnosť a celoživotne sa vzdelávať, pracovať v skupine a preberať na seba zodpovednosť,
- i) naučiť sa kontrolovať a regulovať svoje správanie, starať sa a chrániť svoje zdravie vrátane zdravej výživy a životné prostredie a rešpektovať všeľudské etické hodnoty,
- j) získať všetky informácie o právach dieťaťa a spôsobilosť na ich uplatňovanie.

3 VŠEOBECNÉ CIELE ODBORNÉHO VZDELÁVANIA A PRÍPRAVY NA ÚROVNI ISCED 2C

OVP je súčasťou celoživotného vzdelávania a musí byť súčasťou spoločnosti založenej na vedomostiach, v ktorej je vzdelávanie cestou rozvoja ľudskej osobnosti. Zámerom OVP je pripraviť žiaka na úspešný, zmysluplný a zodpovedný osobný, občiansky a pracovný život. Všeobecné ciele⁵ OVP na úrovni ISCED 2C sú:

1. **Cieľ – učiť sa poznávať** znamená naučiť sa osvojiť si nástroje pochopenia sveta a rozvíjať schopnosti nevyhnutné k učeniu sa.

OVP má:

- rozvíjať základné myšlienkové postupy žiakov, ich pamäť a schopnosť sústredenia,
- podporovať osvojovanie všeobecných princípov a algoritmov riešenia problémov, javov a situácií, ako aj bežných zručností pre prácu s informáciami,
- podporovať poznanie žiakov lepšieho chápania sveta, v ktorom žijú a nevyhnutnosť udržateľného rozvoja,
- viesť k porozumeniu základných vedeckých, technologických a technických metód, postupov a nástrojov a rozvíjať zručnosti pri ich aplikácii,
- rozvíjať osvojenie si základných poznatkov, pracovných postupov a nástrojov potrebných pre kvalifikovaný výkon povolania na trhu práce,
- pripravovať žiakov pre celoživotné vzdelávanie.

2. **Cieľ – učiť sa rozhodovať** znamená naučiť sa tvorivo zasahovať do svojho životného, pracovného a spoločenského prostredia.

OVP má:

- rozvíjať aktívny a tvorivý prístup žiakov k riešeniu problémov a hľadaniu progresívnych riešení,
- podporovať flexibilitu, adaptabilitu a kreativitu žiakov,
- viesť žiakov k aktívnemu prístupu k práci, profesijnej kariére a prispôbovaniu sa zmenám na trhu práce,
- rozvíjať cieľavedomý prístup žiakov k tímovej a samostatnej práci,
- vytvárať zodpovedný prístup žiakov k plneniu svojich povinností a rešpektovaniu stanovených pravidiel,
- viesť žiakov k hodnoteniu svojich schopností a rešpektovaniu schopností druhých,
- rozvíjať zručnosti potrebných k rokovaniu, diskusii, kompromisu, obhajobe svojho stanoviska a k akceptovaniu stanovísk druhých,
- viesť žiakov k chápaniu práce ako príležitosti pre sebarealizáciu.

3. **Cieľ – učiť sa existovať** znamená porozumieť vlastnej osobnosti a jej vytváraniu v súlade s všeobecne akceptovanými morálnymi hodnotami.

OVP má:

- rozvíjať telesné a duševné schopnosti a zručnosti žiakov,

⁵ Delors, J.: *Učenie je skryté bohatstvo. Formulované Medzinárodnou komisiou UNESCO pre vzdelávanie 21. storočia ako Delorsov koncept štyroch pilierov.*

- prehľbovať zručnosti potrebné k sebareflexii, sebaznaniu a sebahodnoteniu,
- vytvárať primerané sebavedomie a inšpiráciu žiakov,
- rozvíjať slobodné, kritické a nezávislé myslenie žiakov, ich úsudok a rozhodovanie,
- viesť k prijímaniu zodpovednosti žiakov za svoje myslenie, rozhodovanie, správanie a cítenie,
- viesť žiakov k emocionálnemu a estetickému vnímaniu,
- rozvíjať kreativitu, nadanie, špecifické schopnosti a predstavivosť.

4. Cieľ – učiť sa žiť v spoločnosti a žiť s ostatnými znamená vedieť spolupracovať s ostatnými a podieľať sa na živote spoločnosti a nájsť si v nej svoje miesto.

OVP má:

- rozvíjať úctu k ľudskému životu a jeho hodnote,
- vytvárať úctu a rešpekt k živej a neživej prírode, k ochrane životného prostredia a k chápaniu globálnych problémov ľudstva,
- prehľbovať osobnostnú, národnostnú a občiansku identitu žiakov, ich pripravenosť chrániť vlastnú identitu a rešpektovať identitu druhých,
- viesť žiakov k tomu, aby sa vo vzťahu k iným ľuďom oslobodili od predsudkov, xenofóbie, intolerancie, rasizmu, agresívneho nacionalizmu, etnickej, náboženskej a inej neznášanlivosti,
- vytvárať zodpovedné a slušné správanie žiakov v súlade s morálnymi zásadami a zásadami spoločenského správania sa,
- viesť žiakov k aktívnej účasti v občianskom živote a spolupráci na rozvoji demokracie,
- rozvíjať komunikačné zručnosti žiakov a zručnosti pre hodnotný pracovný, rodinný a partnerský život.

4 CHARAKTERISTIKA ŠTÁTNEHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU

Skupina učebných odborov: 29 Potravinárstvo

4.1 Popis vzdelávacieho programu

Cieľom učebných odborov, ktoré tvoria skupinu odborov 29 Potravinárstvo je vzdelávanie a výchova pracovníkov pre oblasť potravinárstva. Cieľom vzdelávacieho programu je pripraviť pracovníkov, ktorí majú uplatnenie na výkon jednoduchých prác a činností vo všetkých oblastiach potravinárskej výroby.

Štátny vzdelávací program zahŕňa najzákladnejšie teoretické poznatky a ich aplikáciu v praktických činnostiach potravinárskej výroby. Sú to základné činnosti vo vlastnej výrobe a v službách, ktoré umožňujú získať vedomosti z oblasti prísunu, presunu, triedenia a úpravy surovín a polotovarov na technologické spracovanie, manipulácie a balenia hotových výrobkov, pri údržbe zariadení a náradia, sanitácii výrobných priestorov.

V praktickej príprave sa utvárajú základné odborné zručnosti v odborných činnostiach pod priamym vedením majstrov odbornej výchovy, rozvíjajú a upevňujú sa v samostatnej práci žiakov pod kontrolou majstrov odbornej výchovy.

Odbornú prípravu umocňuje absolvovanie odborných exkurzií a realizácia odborného výcviku na špecializovaných pracoviskách.

Všeobecná zložka vzdelávania poskytuje absolventovi nevyhnutné všeobecné vzdelanie, ktoré dáva predpoklady pre lepšiu adaptabilitu v praxi. Obsah je usporiadaný vo vzťahu k odbornej zložke vzdelávania vzhľadom na celkový rozvoj osobnosti i profesionálnu pripravenosť žiakov. Spoločenskovedné predmety umožňujú absolventovi orientovať sa vo všeobecných ľudských, občianskych a spoločenských otázkach, prírodovedné predmety dotvárajú jeho vzťah k reálnemu svetu a životnému prostrediu.

Vzdelávací program predstavuje novú koncepciu vzdelávania, obsahu, metód a foriem, stratégie a metód hodnotenia. Absolvent je pripravovaný tak, aby sa u neho vytvorili predpoklady pre všestranný rozvoj osobnosti, aby sa rozvíjali vlastnosti potrebné pre uplatnenie v demokratickej spoločnosti. Získava všeobecné i odborné vzdelanie.

Základným cieľom vzdelávacieho programu je pripraviť absolventa ako všestranne rozvinutú osobnosť.

Pre žiakov so zdravotným znevýhodnením platia všetky ustanovenia uvedené v tomto ŠVP. Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením (dĺžka, formy výchovy a vzdelávania, podmienka prijímania na štúdium, organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie, personálne, materiálno-technické a priestorové zabezpečenie ap.) stanovujú vzdelávacie programy vypracované podľa druhu zdravotného znevýhodnenia.

4.2 Základné údaje

Dĺžka štúdia:	2 roky
Forma štúdia:	Denné štúdium
Nevyhnutné vstupné požiadavky na štúdium:	Do 1. ročníka vzdelávacieho programu nižšieho stredného odborného vzdelávania môže byť prijatý uchádzač, ktorý neukončil vzdelávací program základnej školy v poslednom ročníku alebo posledný ročník neukončil úspešne ⁶ .
Spôsob ukončenia štúdia:	Úspešné absolvovanie posledného ročníka dvojročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v strednej odbornej škole, ktorý sa ukončuje záverečnou skúškou.
Doklad o získanom stupni vzdelania:	Vysvedčenie o záverečnej skúške
Doklad o získanej kvalifikácii:	Vysvedčenie o záverečnej skúške a v učebných odboroch 2982 0 potravinárska výroba aj výučný list ⁷
Poskytnutý stupeň vzdelania	Nižšie stredné odborné vzdelanie ISCED 2C ⁸
Možnosti pracovného uplatnenia absolventa:	Odborná príprava pre výkon jednoduchých a pomocných kvalifikovaných prác v potravinárskej výrobe
Možnosti pokračovania v štúdiu na strednej škole:	Po úspešnom získaní nižšieho stredného vzdelania môže byť žiak prijatý na štúdium odboru vzdelávania, ktorého úspešným absolvovaním žiak získa stupeň vzdelania ISCED 3C alebo ISCED 3A.

Získanie nižšieho stredného vzdelania – pre fyzické osoby, ktoré nezískali nižšie stredné vzdelanie môže základná škola organizovať vzdelávanie na získanie tohto stupňa vzdelania⁹, ktoré sa končí komisionálnou skúškou zo všetkých vyučovacích predmetov okrem vyučovacích predmetov s výchovným zameraním. Po úspešnom vykonaní komisionálnej skúšky vydá škola fyzickej osobe vysvedčenie s doložkou, na ktorej sa uvedie získaný stupeň vzdelania.

4.3 Zdravotné požiadavky na uchádzača

Všetky požiadavky vychádzajú zo všeobecne platných predpisov (nariadení, vyhlášok, noriem ap. Školy si vo svojich ŠkVP tieto požiadavky rozpracujú podľa konkrétneho učebného odboru.

Do učebných odborov možno prijať chlapcov a dievčatá s dobrým zdravotným stavom. Nie je možné prijať uchádzačov s poruchami obmedzujúcimi funkciu

⁶ § 62 ods. 4 zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

⁷ § 16 ods. 4 písm. a) zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

⁸ Podľa klasifikácie ISCED

⁹ § 30 ods. 5 zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

pohybového ústrojenstva, chronickými a alergickými ochoreniami kože, chorobami dýchacích ciest, chorobami srdca, ciev, obličiek a močových ciest, nervovými chorobami /záchvatové stavy, epilepsia/, poruchami zraku.

Do učebných odborov môžu byť prijatí uchádzači, ktorých zdravotný stav posúdil a na prihláške potvrdil lekár. V prípade zmenenej pracovnej schopnosti uchádzačov je potrebné lekárske posúdenie zdravotnej spôsobilosti.

Všetci uchádzači sa musia podrobiť vyšetreniam určeným pre pracovníkov v potravinárstve.

4.4 Požiadavky na bezpečnosť, ochranu zdravia a hygienu práce

Výchova k bezpečnosti a ochrane zdravia, hygiene práce a požiarnej ochrane je neoddeliteľnou súčasťou teoretického vyučovania a praktického vyučovania. V priestoroch určených na vyučovanie žiakov je potrebné vytvoriť (podľa platných predpisov), podmienky na zaistenie bezpečnosti a hygieny práce. Je nevyhnutné preukázateľne poučiť žiakov o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a dodržiavanie týchto predpisov vyžadovať.

V priestoroch určených na praktické vyučovanie je potrebné podľa platných technických predpisov vytvoriť podmienky na bezpečnú prácu, dôkladne a preukázateľne oboznámiť žiakov s predpismi o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, s hygienickými a technickými predpismi, technickými normami, s pravidlami bezpečnej obsluhy technických zariadení, používaním ochranných prostriedkov a dodržiavanie týchto predpisov kontrolovať a vyžadovať.

Ak práca vyžaduje priamy dozor, musí osoba poverená priamym dozorom obsiahnuť všetky pracovné miesta žiakov tak, aby mohla pri ohrození zdravia žiaka bezprostredne zasiahnuť. Žiaci majú zakázané vykonávať práce so zvýšeným nebezpečenstvom.

4.5 Hodnotenie

Hodnotenie¹⁰ je jednou z najvýznamnejších činností kontroly vyučovacieho procesu, ktorou sa zisťujú a posudzujú výsledky vzdelávania. Musí spĺňať tieto **funkcie**:

- diagnostická, ktorá určuje mieru vedomostí, zručností, postojov žiakov a ich nedostatkov,
- prognostická, ktorá identifikuje zodpovedajúce predpoklady, možnosti a potreby ďalšieho vývoja žiakov,
- motivačná, ovplyvňujúca pozitívnu motiváciu žiakov,
- výchovná, formujúca pozitívne vlastnosti a postoje žiakov,
- informačná, ktorá dokumentuje výsledky vzdelávania,
- rozvíjajúca, ktorá ovplyvňuje sebakontrolu a sebahodnotenie žiakov,
- spätnoväzbová, ktorá vplýva na revidovanie procesu výučby.

ŠVP odporúča v rámci celého výchovno-vzdelávacieho procesu akceptovať tieto funkcie a **na základe** nižšie uvedených **kritérií** využívať nasledovné **formy** hodnotenia:

¹⁰ Prof. PhDr. Ing. Ivan Turek. CSc.: *Zvyšovanie efektívnosti vyučovania*. Bratislava. 2002.

1) **podľa výkonu žiaka**

- a) výkonové hodnotenie, v ktorom sa výkon žiaka porovnáva s výkonom iných žiakov,
- b) hodnotenie absolútneho výkonu, kde sa výkon žiaka meria na základe stanoveného kritéria (norma, štandard),
- c) individuálne hodnotenie, pri ktorom sa porovnáva aktuálny výkon žiaka s jeho predchádzajúcim výkonom.

2) **podľa cieľa vzdelávania**

- a) sumatívne hodnotenie na jasne definovaných kritériách pri ukončení štúdia (záverečná skúška),
- b) formatívne hodnotenie zabezpečuje spätnú väzbu medzi žiakom a učiteľom.

3) **podľa času**

- a) priebežné hodnotenie, kde sa žiak hodnotí v priebehu celého vyučovacieho obdobia,
- b) záverečné hodnotenie, pri ktorom sa žiak hodnotí jednorázovo na konci vyučovacieho obdobia.

4) **podľa informovanosti**

- a) formálne hodnotenie, kedy je žiak dopredu informovaný o hodnotení a môže sa naň pripraviť,
- b) neformálne hodnotenie, pri ktorom sa pozoruje bežná činnosť žiaka vo vyučovacom procese.

5) **podľa činnosti**

- a) hodnotenie priebehu činnosti, napr. rôznych cvičení, úloh teoretické vzdelávanie,
- b) hodnotenie výsledku činnosti, napr. test, výkres, model, výrobok teoretické vzdelávanie

6) **podľa prostredia**

- a) interné hodnotenie, prebieha v škole učiteľmi,
- b) externé hodnotenie prebieha v škole inými ľuďmi napr. učiteľ z inej školy, odborník z praxe, inšpektor teoretické vzdelávanie

Hodnotenie v OVP je založené na **hodnotiacom štandarde**. Je to súbor kritérií, organizačných a metodických postupov na overovanie vzdelávacích výkonov – výkonových štandardov. Zisťuje, či žiak predpísaný vzdelávací výstup zvládol. Hodnotiaci štandard zahŕňa:

- **Kritériá hodnotenia** zisťujú mieru realizácie plánovaných výsledkov, určujú, ako stanoviť dôkaz o tom, že učenie bolo ukončené a preukázané pre požadovaný výkonový štandard. Je dôležité aby kritériá hodnotenia boli definované na jeden výkon, aby boli konkrétne, jasné, stručné, zamerané buď na proces (činnosť) alebo na výsledok činnosti.
- **Spôsoby a postupy hodnotenia** môžu byť rôzne. Pre OVP odporúčame rozdeliť ich podľa nasledovných kritérií:
 - a) podľa počtu skúšaných žiakov
⇒ individuálne

- ⇒ skupinovo
- ⇒ frontálne
- b) podľa časového zaradenia
 - ⇒ priebežné skúšanie (skúša sa učivo jednej alebo niekoľkých vyučovacích hodín),
 - ⇒ súhrnné skúšanie (skúša sa učivo tematického celku alebo učivo za celé klasifikačné obdobie),
 - ⇒ záverečné skúšanie (maturitné alebo opravné skúšky).
- c) podľa spôsobu vyjadrovania sa
 - ⇒ ústne hodnotenie (otázka – odpoveď),
 - ⇒ písomné hodnotenie (cieľový test, test voľných odpovedí, stanovenie (určenie niečoho), prípadová štúdia, projekt, zistenie teoretické vzdelávanie),
 - ⇒ praktické hodnotenie (cvičenia, simulácie, projekty teoretické vzdelávanie).
- d) podľa vzdelávacích výstupov sa hodnotia kognitívne (rozumové) kompetencie napr. pamäťové alebo aktuálne činnosti a praktické kompetencie (výrobok, proces, postup). Odporúčame zaviesť tzv. „Portfólio“ ako súbor dokumentov o rôznych aktivitách žiaka a jeho výsledkoch, ako aj o oblastiach jeho aktivít, činností a miery ich praktického zvládnutia. Je to súbor dôkazov, ktoré umožňujú hodnotiť rozvoj kompetencií za určité obdobie. Pri hodnotení praktických kompetencií sa veľmi osvedčilo hodnotenie na základe „Referencií“ kompetentných osôb, odborníkov alebo organizácií, ktoré vypovedajú o kvalite vedomostí, zručností a postojoch. Rôzne metódy hodnotenia praktických a kognitívnych kompetencií ukazuje nasledovná tabuľka.

Zoznam štandardných nástrojov hodnotenia

ODBORNÉ KOMPETENCIE	KOGNITÍVNE KOMPETENCIE
Praktické cvičenia	Ústna odpoveď (krátke, súvislé a obmedzené odpovede, doplnenia)
Simulované situácie	Písomné odpovede (testy)
Úloha hrou	Projekt
Ústne odpovede	Zistenie
Projekt	Stanovenie (niečo určiť)
Zistenie	Porovnanie
Stanovenie (niečo určiť)	Prípadová štúdia
Prípadová štúdia	Školská práca
Zapisovanie do pracovnej knihy	Úlohy a cvičenia
Protokoly	
Správy	
Osobný rozhovor	
Dotazník	

Pri rozhodovaní o využití uvedených postupov platia tieto zásady:

- ✓ praktické, ústne a písomné overovanie by sa malo používať vtedy, ak je možné overiť kompetencie na základe kritérií v určitom stanovenom čase,
- ✓ písomné overovanie by sa malo použiť tam, kde sa dá predložiť vopred pripravený písomný materiál,

- ✓ portfólio by sa malo použiť vtedy, keď ide o priebežné hodnotenie a nie je možné hodnotiť kompetencie podľa kritérií v stanovenom čase.
- **Organizačné a metodické pokyny** sa týkajú právnych predpisov, dokumentácie a pravidiel pre záverečnú skúšku.

V oblasti OVP odporúčame systematické hodnotenie žiakov v kombinácii ústnej a písomnej formy, v praktickej príprave pestrú škálu praktických úloh a riešenie odborných problémových situácií.

5 KOMPETENCIE (PROFIL) ABSOLVENTA ŠTÁTNEHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU

Skupina učebných odborov: 29 Potravinárstvo

5.1 Celková charakteristika absolventa

Absolventi skupiny učebných odborov 29 Potravinárstvo sú spôsobilí plnohodnotne sa zapojiť do sociálneho, kultúrneho a hospodárskeho života spoločnosti a ako kvalifikovaná pracovná sila majú predpoklady uplatniť sa na trhu práce. Štúdium odboru, špeciálne prispôbeného potrebám žiakov, ktorí pochádzajú zo sociálne, jazykovo a kultúrne špecifického alebo inak znevýhodneného prostredia, im umožnilo získať také osobnostné, vedomostné a odborné spôsobilosti, ktoré sú nevyhnutné na to, aby sa stali adaptabilnou a integrovanou súčasťou spoločnosti. Sú schopní vykonávať jednoduché odborné a pomocné práce v celom odvetví potravinárskej výroby

Spôsobilosti v oblasti osobnostného rozvoja charakterizujú absolventa ako človeka s vedomím vlastnej identity, adekvátnym sebavedomím a primerane rozvinutými komunikatívnymi a sociálno-interakčnými schopnosťami, v oblasti práce, sociálneho a osobného života ako iniciatívneho a zodpovedného, schopného kooperovať s inými ľuďmi, prispôbovať sa meniacim sa spoločenským a pracovným podmienkam a dostatočne motivovaného na celoživotné vzdelávanie v zmysle osvojovania si nových vedomostí a aktívneho vyhľadávania nových možností seberealizácie. Na to je absolvent vybavený adekvátnymi poznatkami, vedomosťami, zručnosťami.

Po absolvovaní vzdelávacieho programu absolvent disponuje týmito kompetenciami:

5.2 Kľúčové kompetencie

Vzdelávanie v ŠVP v súlade s cieľmi stredného odborného vzdelávania na úrovni ISCED 2C smeruje k tomu, aby si žiaci vytvorili na tejto úrovni zodpovedajúce schopnosti a študijné predpoklady. Kľúčové kompetencie sa musia zakomponovať do všetkých vzdelávacích oblastí. V súlade so Spoločným európskym rámcom kľúčových kompetencií ako základným orientačným nástrojom pre vymedzenie kľúčových kompetencií ŠVP vymedzil nasledovné kľúčové kompetencie:

a) **Komunikatívne a sociálno-interakčné spôsobilosti**

Sú to spôsobilosti, ktoré sú základom pre ďalšie získavanie vedomostí, zručností, postojov a hodnotovej orientácie. Patria sem schopnosti nevyhnutné pre pracovný a spoločenský život, ktoré v konkrétnych situáciách umožnia žiakom primerane ústne a písomne sa vyjadrovať, spracovávať a využívať písomné materiály, znázorňovať, vysvetľovať a riešiť problémové úlohy a situácie komplexného charakteru, čítať, rozumieť a využívať text. Tieto kompetencie sú veľmi úzko späté s osvojovaním si kultúry myslenia a poznávania, vyhľadávania, uchovávanía, využívania a vytvárania informácií, s rozvojom schopnosti komunikovať aspoň v jednom cudzom jazyku. Žiaci získaním týchto spôsobilostí sa naučia akým spôsobom sa vymieňajú informácie, ako generovať produktívne samoriadené učenie, zapamätajú si, že učenie je v konečnom

dôsledku sociálny proces prispôsobovania učebného prostredia pre integráciu aj zo znevýhodnených sociálnych skupín.

V tomto ŠVP sú vymedzené nasledovné kľúčové kompetencie:

Absolvent má:

- zvoliť si jednoduchý spôsob (priamy alebo sprostredkovaný – napr. telefónom), prostriedky a intonáciu ústneho prejavu so zreteľom na osobu, s ktorou hovorí,
- pozorne počúvať rozhovor a zapájať sa do jednoduchých diskusií,
- jednoduchým spôsobom zdôvodňovať svoje názory, interpretovať prečítaný alebo vypočutý text,
- s pomocou učiteľa tvoriť jednoduché písomné prejavy, štylizovať jednoduché listy (formálne, neformálne), krátke informačné útvary (inzerát, oznam), vyplňovať bežné formuláre (životopis, žiadosť),
- viesť jednoduché číselné záznamy využiteľné v osobnom živote a v povolání,
- ovládať jednoduchú počítačovú komunikáciu na úrovni spotrebiteľa,
- vyhľadávať s pomocou učiteľa alebo rodiča jednoduché informácie prostredníctvom počítača, kníh, novín, časopisov,
- navrhovať s pomocou učiteľa bežné jednoduché návody k činnostiam,
- pochopiť a s podporou učiteľa vyhodnocovať svoju účasť na procese vzdelávania a jeho výsledku, ktorý zabezpečuje právo voľného pohybu občana žiť, študovať a pracovať v podmienkach otvoreného trhu práce.

b) Intrapersonálne a interpersonálne spôsobilosti

Sú to schopnosti, ktoré žiak získava za účelom aktívneho zapojenia sa do spoločnosti založenej na vedomostiach s jasným zmyslom pre vlastnú identitu a smer života, sebazdokonaľovanie a zvyšovanie výkonnosti, racionálneho a samostatného vzdelávania a učenia sa počas celého života, aktualizovania a udržiavania potrebnej základnej úrovne zručností. Od žiaka sa vyžaduje regulovať správanie, prehodnocovať základné zručnosti, sebatvoriť, zapájať sa do medziludských vzťahov, pracovať v tíme, preberať zodpovednosť sám za seba a za prácu iných, schopnosť starať sa o svoje zdravie a životné prostredie, rešpektovať všeludské etické hodnoty, uznávať ľudské práva a slobody.

V tomto ŠVP sú vymedzené nasledovné kľúčové kompetencie:

Absolvent má:

- podieľať sa na stanovení zodpovedajúcich jednoduchých krátkodobých cieľov, ktoré smerujú k zlepšeniu vlastnej výkonnosti,
- rozvíjať s pomocou učiteľa vlastnú aktivitu, samostatnosť, sebapoznanie, sebadôveru a reproduktívne myslenie,
- predkladať s podporou učiteľa jednoduché návrhy na výkon práce, za ktorú je zodpovedný,
- určovať čiastočne samostatne a s pomocou učiteľa nedostatky vo vlastnom učení, pracovných výkonoch a osobnostnom raste,
- zamerať vlastnú činnosť s podporou učiteľa na dodržiavanie osobnej zodpovednosti a dosiahnutie spoločného skupinového cieľa,
- vytvárať dobré vzťahy v kolektíve,
- dodržiavať zadané pracovné metódy a postupy, organizovať s pomocou učiteľa vlastnú činnosť tak, aby splnil svoju zodpovednosť,
- kontrolovať časový rozvrh práce a porovnávať ho so zadaným rozsahom,

- spoločne s učiteľom hodnotiť kvalitu svojej práce, medziľudské vzťahy a vlastný profesionálny vývoj,
- pracovať a zapájať sa do práce kolektívu, riadiť najjednoduchšie práce v menšom kolektíve, niešť zodpovednosť aj za prácu druhých,
- stanovovať si ciele podľa svojich osobných schopností, záujmov, pracovnej orientácie a životných podmienok,
- mať zodpovedný vzťah k svojmu zdraviu, starať sa o svoj fyzický a duševný rozvoj, byť si vedomí dôsledkov nezdravého životného štýlu a závislostí,
- prispievať k vytváraniu dobrých medziľudských vzťahov, predchádzať osobným konfliktom, nepodliehať predsudkom a stereotypom v prístupe k druhým.

c) Schopnosť tvorivo riešiť problémy

Tieto schopnosti sa využívajú na identifikovanie problémov, na ich analýzu a stanovenie efektívnych postupov, perspektívnych stratégií a vyhodnocovanie javov. Sú to schopnosti, ktoré sa objavujú v náročnejších podmienkach, aj pri riešení problémov ľudí, ktorí sa nevedia zaradiť do spoločenského života. Žiaci musia byť schopní vyhodnocovať základné dopady, napr. dopad na životné prostredie, dopad nerozvážnych rozhodnutí alebo príkazov, pracovný a osobný dopad v širšom slova zmysle ako je ekonomický blahobyť, telesné a duševné zdravie teoretické vzdelávanie. Sú to teda schopnosti, ktoré na základe získaných vedomostí umožňujú stanoviť jednoduché algoritmy na vyriešenie problémových úloh, javov a situácií a získané poznatky využívať v osobnom živote a povolání.

V tomto ŠVP sú vymedzené nasledovné kľúčové kompetencie:

Absolvent má:

- získavať a vnímať jednoduché informácie o základných problémoch pracovného a mimopracovného života,
- s podporou učiteľa porozumieť jednoduché dôsledkové vzťahy a príčiny vyvolávajúce problémové situácie,
- využívať pod vedením učiteľa jednoduché návody a postupy, ktoré obsahujú základné informácie použiteľné alebo nepoužiteľné pri objasňovaní podstaty problému,
- zhromažďovať s pomocou učiteľa elementárne informácie potrebné na objasnenie problému a na stanovenie najjednoduchšieho riešenia.

d) Podnikateľské spôsobilosti

Prispievajú k tvorbe nových pracovných miest, pomáhajú ľuďom nachádzať prácu, orientovať sa na vlastné podnikanie, zlepšovať svoje pracovné a podnikateľské výkony. Učiť sa ako sa učiť, prispôbovať sa zmenám a využívať informačné toky, to sú generické zručnosti, ktoré by mal získať každý žiak. Je potrebné vyvíjať motivačné opatrenia. Investovanie do ľudských zdrojov tiež znamená umožniť jednotlivcom, aby si riadili vlastné „životné portfólia“ a zviditeľniť im širší rozsah vzdelávacích cieľov. Tvorivé a inovatívne prístupy do ľudských zdrojov sú integrálnou súčasťou rozvoja spoločnosti založenej na vedomostiach. Tieto kompetencie vznikajú v kontexte socio-ekonomickej krízy a transformácie organizácie práce, ktorých dôsledkom je nový model riadenia.

V tomto ŠVP sú vymedzené nasledovné kľúčové kompetencie:

Absolvent má:

- rozpoznávať pod vedením učiteľa zdroje potrieb a prístupov podnikania v danej oblasti povolania,
- čiastočne samostatne a pod kontrolou učiteľa identifikovať a interpretovať súčasné a budúce problémy v podnikaní, prieskumu trhu práce, reklame a spoločne riešiť tieto problémy,
- účelne a ekonomicky zaobchádzať s finančnými a materiálnymi prostriedkami,
- chápať prácu ako seberealizáciu, sebauspokojenie a prínos pre seba,
- správať sa energicky, byť citovo stabilný a optimistický, čestný, otvorený, spravodlivý, spoľahlivý a dôveryhodný,
- pod vedením učiteľa chápať princípy sociálnej spravodlivosti a rovnosti, oceňovať druhých,
- pod vedením učiteľa rozpoznávať zásady konštruktívnej kritiky, vedieť primerane kritizovať, ale aj znášať kritiku od druhých,
- rozpoznávať vlastné chyby a rýchle ich uznať,
- s pomocou učiteľa vedieť sa učiť, permanentne sa vzdelávať a zdokonaľovať,
- vedieť pozorne počúvať iných, pýtať sa, formulovať, vyjadrovať sa,
- pod vedením učiteľa rozvíjať v sebe schopnosť sebakontroly emócií a schopnosť pracovať aj v stresových situáciách, vytvárať si návyk ovládať sa a dosiahnuť všeobecnú kultúrnu úroveň.

e) Spôsobilosť využívať informačné technológie

Tieto spôsobilosti pomáhajú žiakom rozvíjať základné jednoduché zručnosti pri práci s osobným počítačom, internetom, využívať rôzne informačné zdroje a informácie v pracovnom a mimo pracovnom čase. Sú to teda schopnosti, ktoré umožňujú žiakom ich osobnostný rast, vlastné učenie a výkonnosť v práci.

V tomto ŠVP sú vymedzené nasledovné kľúčové kompetencie:

Absolvent má:

- zoznámiť sa za podpory učiteľa s počítačom, jeho základnými časťami a jednoduchým spôsobom obsluhy,
- pochopiť základné a jednoduché informácie o fungovaní počítača,
- naučiť sa s pomocou učiteľa uviesť do činnosti počítač a spustiť jednoduchý aplikačný program,
- oboznamovať sa s informáciami o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci s počítačom,
- naučiť sa s pomocou učiteľa vyhľadávať jednoduché vhodné informačné zdroje a získavať potrebné informácie v danom odbore štúdia,
- zaznamenávať si a uchovávať informácie pod vedením učiteľa tak, aby ich mohol využiť pri práci,
- s podporou učiteľa evidovať, triediť a zoraďovať jednoduché pracovné informácie podľa bežných požiadaviek v jeho profesii.

f) Spôsobilosť byť demokratickým občanom

Sú to spôsobilosti, ktoré umožňujú žiakom žiť plnohodnotným sociálnym životom a tak prispievať k zvyšovaniu spoločenskej úrovne. Cestou získaných schopností žiaci zdokonaľujú svoj osobnostný rast, vlastné učenie, využívajú sebaopoznávanie, sebakontrolu a sebareguláciu pre prácu v kolektíve, prijímajú zodpovednosť za vlastnú prácu a prácu ostatných. Svojím podielom prispievajú k životu a práci

spoločnosti založenej na vedomostiach, prispievajú k rozvíjaniu demokratického systému spoločnosti, k trvalo udržateľnému hospodárskemu a sociálnemu rozvoju štátu so zodpovednosťou voči životnému prostrediu, zachovaniu života na zemi a rozvíjaniu vzájomného porozumenia si medzi osobami a skupinami, rozvíjajú svoje schopnosti ako je empatia, asertivita, súcit, tolerancia, rešpektovanie práv a slobôd.

V tomto ŠVP sú vymedzené nasledovné kľúčové kompetencie:

Absolvent má:

- čiastočne samostatne a s pomocou učiteľa uvedomiť si a rešpektovať, že telesná, citová, rozumová i vôľová zložka osobnosti sú rovnocenné a vzájomne sa dopĺňajú,
- oboznamovať sa s pomocou učiteľa s masovokomunikačnými prostriedkami, dopravnými prostriedkami, masovou turistikou a komunikačnými systémami,
- pod vedením učiteľa chápať problémy zachovania mieru, bezpečnosti jednotlivcov, národov a štátov, zachovávanie a ochrany životného prostredia, vyčerpania nerastných surovín, liečenia civilizačných nemocí, populačnej explózie v rozvojových krajinách, drogovej závislosti najmä mladistvých, sexuálnej výchovy a pozitívne pristupovať k riešeniu týchto problémov,
- pod dohľadom učiteľa uvedomiť si a orientovať sa v problematike nerovnomerného hospodárskeho rozvoja, etnických, rasových a náboženských konfliktov, terorizmu a navrhovať najjednoduchšie cesty na jej odstránenie,
- pod vedením učiteľa chápať pojmy spravodlivosť, ľudské práva a zodpovednosť a aplikovať ich v globálnom kontexte,
- dodržiavať zákony, rešpektovať práva a osobnosť druhých ľudí, ich kultúrne špecifiká, vystupovať proti neznášanlivosti, xenofóbií a diskriminácií,
- konať v súlade s morálnymi princípmi a zásadami spoločenského správania, prispievať k uplatňovaniu hodnôt demokracie,
- uvedomovať si vlastnú kultúrnu, národnú a osobnostnú identitu, pristupovať s toleranciou k identite druhých,
- zaujímať sa aktívne o politické a spoločenské dianie u nás a vo svete,
- uznávať tradície a hodnoty svojho národa, chápať jeho minulosť i súčasnosť v európskom a svetovom kontexte,
- podporovať hodnoty miestnej, národnej, európskej a svetovej kultúry a mať k nim vytvorený pozitívny vzťah,
- preukazovať úctu k štátnym symbolom Slovenskej republiky,
- rozvíjať a utužovať postoje k morálnym hodnotám ako sú vlastenectvo, národná identita, kresťanské tradície.

5.3 Všeobecné kompetencie

Absolvent má:

- riešiť jednoduché situácie, používať vhodné výrazové prostriedky (zvukové, verbálne, neverbálne), reagovať na vopred nenacvičenú jednoduchú situáciu,
- vhodným jednoduchým spôsobom vyjadrovať svoj úmysel, prezentovať sám seba, podávať a získavať ústne alebo písomne jednoduchú požadovanú informáciu všeobecného charakteru, hovoriť krátko a súvislo na danú tému,
- používať jednoduché postupy a jazykové prostriedky (zvukové, lexikálne, gramatické) v hovorom štýle, ovládať základy jednoduchého a nenáročného administratívneho a odborného štýlu,

- pracovať s Pravidlami slovenského pravopisu a inými príručkami za pomoci učiteľa,
- chápať význam jazykovej kultúry a základných funkcií spisovného jazyka, rozdiely medzi spisovným jazykom a ostatnými útvarmi národného jazyka,
- oboznámiť sa s nevyhnutnosťou zapojiť sa do spoločenskej praxe a mať prospech zo získavania vedomostí a zručností po celý život,
- ovládať základné schopnosti potrebné na sebaopoznávanie a sebaovládanie,
- mať základné schopnosti potrebné pre styk s ľuďmi, ovládať a uplatňovať základy spoločenského správania,
- hodnotiť celospoločenské javy ako je chudoba, gamblérstvo, drogy, terorizmus, globalizácia sveta, novodobé nemoci a poskytovať najjednoduchšie cesty na riešenie protispoločenských javov,
- osvojiť si potrebu zodpovedného, mravného rozhodovania a riadiť sa všeobecne uznávanými mravnými a právnymi zásadami a normami,
- oboznámiť sa so súčasným postavením Slovenskej republiky v európskych a svetových štruktúrach so súčasným dianím vo svete a s globálnymi problémami ľudstva,
- rozvíjať morálne a vôľové vlastnosti, akými sú kritickosť, húževnatosť, samostatnosť a primerané sebavedomie,
- vytvoriť si pozitívny vzťah ku kultúrnym hodnotám, prírode a životnému prostrediu a podieľať sa na ich ochrane,
- rozumieť základným matematickým pojmom, poznať základné vzťahy medzi nimi a obsah najjednoduchších matematických operácií,
- vyhľadávať, triediť a používať jednoduché matematické informácie potrebné pre bežnú profesnú situáciu,
- poznať a používať základné jednoduché postupy pri riešení úloh budúcej praxe,
- mať základné poznatky o číslach,
- mať zručnosti zostrojovania jednoduchých geometrických nákresov, vo výpočtoch základných plošných obsahov a objemov,
- vytvoriť si jednoduchú predstavu o ľudskom organizme ako celku z hľadiska stavby a funkcie,
- poznať zásady správnej životosprávy, zmysle aktívneho zdravia a zdravého životného štýlu,
- splniť požiadavky všeobecnej pohybovej výkonnosti a ovládať cvičenia zodpovedajúcej jeho psychomotorickým predpokladom,
- uvedomovať si význam telesného a pohybového zdokonaľovania, vnímať krásu pohybu, prostredia ľudských vzťahov,
- prejavovať zmysel pre fair – play, kolektívnu spoluprácu a vzájomnú pomoc, najmä jednotlivcom handicapovaným, či menej pohybovo nadaným, ovládať a dodržiavať zásady dopomoci, zabrániť úrazu a poskytnúť prvú pomoc pri úraze.

5.4 Odborné kompetencie

a) **Požadované vedomosti**

Absolvent má:

- popísať základné pojmy sveta práce,

- posúdiť svoje predpoklady pre výkon zvoleného povolania a možnosti ďalšieho štúdia a profesijnej orientácie,
- ovládať a rešpektovať základné práva a povinnosti v pracovnom procese,
- charakterizovať základné druhy potravinárskych surovín a pomocných látok,
- popísať príslušné nástroje, náradie, stroje a zariadenia,
- definovať základnú podstatu výrobného procesu,
- definovať sanitačné opatrenia na pracovisku,
- poznať zásady hygieny a bezpečnosti práce a ochrany zdravia pri práci

b) Požadované zručnosti

Absolvent vie:

- pripraviť pracovisko,
- pracovať so surovinami a materiálmi,
- voliť správne pracovné postupy,
- používať príslušné nástroje, náradia, stroje a zariadenia,
- uskutočňovať práce v expedícii,
- uskutočniť jednoduchú údržbu príslušných strojov,
- správne odkladať a ukladať výrobky, nástroje a náradie,
- vykonávať sanitačné opatrenia na pracovisku,
- dodržiavať zásady hygieny, bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, protipožiarnej ochrany.

c) Požadované osobnostné predpoklady, vlastnosti a schopnosti

Absolvent sa vyznačuje:

- schopnosťou pracovať samostatne aj v skupine pracovníkov,
- ústretovosťou a toleranciou,
- schopnosťou počúvať,
- osvojovaním nových vedomostí a zručností,
- schopnosťou adaptovať sa na nové podmienky,
- uplatňovaním sebapoznávania a sebakontroly,
- spoľahlivosťou, presnosťou, sebadisciplínou.

6 RÁMCOVÝ UČEBNÝ PLÁN

Skupina učebných odborov: 29 Potravinárstvo

6.1 Rámcový učebný plán pre 2-ročné učebné odbory

Cieľové zložky vzdelávania	Počet týždenných vyučovacích hodín vo vzdelávacom programe ¹¹	Celkový počet hodín za štúdium
Všeobecné vzdelanie	4	126
Odborné vzdelanie	50	1575
Disponibilné hodiny	6	189
CELKOM	60	1890

Kategórie a názvy vzdelávacích oblastí	Minimálny počet týždenných vyučovacích hodín vo vzdelávacom programe	Celkový počet hodín za štúdium
VŠEOBECNÉ VZDELÁVANIE	4	126
Jazyk a komunikácia • slovenský jazyk a literatúra	1	31,5
Človek, hodnoty a spoločnosť • etická výchova/náboženská výchova • občianska náuka	1	31,5
Matematika a práca s informáciami • matematika	1	31,5
Zdravie a pohyb • telesná a športová výchova	1	31,5
ODBORNÉ VZDELÁVANIE	50	1575
Teoretické vzdelávanie	2	63
Praktická príprava	48	1512
Disponibilné hodiny	6	189
SPOLU	60	1890
Účelové kurzy/učivo		
Ochrana života a zdravia		
Telovýchovno-výcvikový kurz		
Záverečná skúška		

¹¹ Minimálny počet týždenných hodín je 30 (rozpätie 30 – 32 hodín)

6.1.1 Poznámky k rámcovému učebnému plánu pre 2-ročné učebné odbory:

- a) Rámcový učebný plán vymedzuje proporcie medzi všeobecným a odborným vzdelávaním (teoretickým a praktickým) a ich záväzný minimálny rozsah. Tento plán je východiskom pre spracovanie konkrétnych učebných plánov školských vzdelávacích programov, v ktorých budú vzdelávacie oblasti rozpracované do učebných osnov vyučovacích predmetov alebo modulov. Počty vyučovacích hodín pre jednotlivé vzdelávacie oblasti predstavujú nevyhnutné minimum. V školských vzdelávacích programoch sa môžu rozšíriť podľa potrieb odborov a zámerov školy z kapacity disponibilných hodín.
- b) Stredné odborné školy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením plnia rovnaké ciele ako stredné odborné školy pre intaktných žiakov. Všeobecné ciele vzdelávania v jednotlivých vzdelávacích oblastiach a kompetencie sa prispôsobujú individuálnym osobitostiam žiakov so zdravotným znevýhodnením v takom rozsahu, aby jeho konečné výsledky zodpovedali profilu absolventa. Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením (dĺžka, formy výchova a vzdelávania, podmienky na prijímania na štúdium, organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie, personálne, materiálno-technické a priestorové zabezpečenie ap.) stanovujú vzdelávacie programy vypracované podľa druhu zdravotného znevýhodnenia.
- c) Počet týždenných vyučovacích hodín v školských vzdelávacích programoch je minimálne 30 hodín a maximálne 32 hodín, za celé štúdium minimálne 60 hodín, maximálne 64 hodín. Školský rok trvá 40 týždňov, výučba v učebných odboroch sa realizuje v 1. ročníku v rozsahu 33 týždňov, v 2. ročníku v rozsahu 30 týždňov (do celkového počtu hodín za štúdium sa počíta priemer 31,5 týždňov, spresnenie počtu hodín za štúdium bude predmetom školských učebných plánov). Časová rezerva sa využije na opakovanie a doplnenie učiva, na športovo-vzdelávacie kurzy, atď. a v poslednom ročníku na absolvovanie záverečnej skúšky.
- d) Trieda sa môže deliť na skupiny podľa potrieb odboru štúdia a podľa podmienok školy.
- e) Hodnotenie a klasifikácia vyučovacích predmetov sa riadi všeobecne záväznými právnymi predpismi.
- f) Súčasťou vzdelávacej oblasti „Človek, hodnoty a spoločnosť“ sú predmety etická/náboženská výchova a občianska náuka. Predmety etická výchova/náboženská výchova sa vyučujú podľa záujmu žiakov v skupinách najviac 20 žiakov.
- g) Na cirkevných školách je povinnou súčasťou vzdelávacej oblasti „Človek, hodnoty a spoločnosť“ predmet náboženská výchova - náboženstvo (podľa konfesie zriaďovateľa) a občianska náuka. Predmet náboženstvo je klasifikovaný. Predmet etická výchova môže škola vyučovať v rámci voliteľných predmetov.
- h) Súčasťou vzdelávacej oblasti „Matematika a práca s informáciami“ je predmet matematika, ktorý sa vyučujú podľa jeho účelu v danom odbore štúdia.
- i) Súčasťou vzdelávacej oblasti „Zdravie a pohyb“ je predmet telesná a športová výchova. Predmet telesná a športová výchova možno vyučovať aj v popoludňajších hodinách a spájať ju do viachodinových celkov.
- j) Praktická príprava sa realizuje podľa všeobecne záväzných právnych predpisov. Pre kvalitnú realizáciu vzdelávania je potrebné vytvárať podmienky pre osvojovanie požadovaných praktických zručností a činností formou

odborného výcviku. Na odbornom výcviku sa môžu žiaci deliť do skupín, najmä s ohľadom na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a na hygienické požiadavky podľa všeobecne záväzných právnych predpisov. Počet žiakov na jedného učiteľa sa riadi všeobecne záväznými právnymi predpismi.

- k) Disponibilné hodiny sú prostriedkom na modifikáciu učebného plánu v školskom vzdelávacom programe a súčasne na vnútornú a vonkajšiu diferenciáciu štúdia na strednej škole. O ich využití rozhoduje vedenie školy na základe vlastnej koncepcie výchovy a vzdelávania. Disponibilné hodiny zohľadňujú záujmy žiakov, rodičov a potreby regiónu, ako aj personálne a priestorové podmienky školy. Disponibilné hodiny posilňujú profil žiakov, umožňujú dôkladnejšiu prípravu na vzdelávanie a vytvárajú možnosti pre zvýšenie kvalifikácie v nadväzujúcej odbornej príprave. Ďalej umožňujú efektívne využitie medzipredmetových vzťahov na vyššej úrovni. Možno ich využiť na posilnenie hodinovej dotácie základného učiva (povinných predmetov) alebo na zaradenie ďalšieho rozširujúceho učiva (voliteľných predmetov) v učebnom pláne. Disponibilné hodiny sa môžu využiť na všeobecné vzdelávanie alebo na odborné vzdelávanie.
- l) Povinnou súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov učebných odborov stredných odborných škôl v SR je učivo „Ochrana života a zdravia“. Obsah učiva sa realizuje dvomi účelovými cvičeniami a samostatným kurzom na ochranu života a zdravia. Účelové cvičenia sa uskutočňujú v 1. ročníku vo vyučovacom čase v rozsahu 6 hodín priamo v teréne. Samostatný kurz je organizovaný v 2. ročníku v trvaní 3 dní po 6 hodín výcviku v teréne mimo priestorov školy. Je súčasťou plánu práce školy.
- m) Účelové kurzy sa realizujú v rámci sedemtýždňovej časovej rezervy v školskom roku alebo v rámci odborného výcviku, ak konkrétny kurz priamo súvisí s obsahom učiva predmetu odborný výcvik.

Skupina učebných odborov: 29 Potravinárstvo

6.2 Rámcový učebný plán pre 2-ročné učebné odbory s vyučovacím jazykom národnostných menšín:

Cieľové zložky vzdelávania	Počet týždenných vyučovacích hodín vo vzdelávacom programe ¹²	Celkový počet hodín za štúdium
Všeobecné vzdelanie	5	157,5
Odborné vzdelanie	50	1575
Disponibilné hodiny	5	157,5
CELKOM	60	3168

Kategórie a názvy vzdelávacích oblastí	Minimálny počet týždenných vyučovacích hodín vo vzdelávacom programe	Celkový počet hodín za štúdium
VŠEOBECNÉ VZDELÁVANIE	5	157,5
Jazyk a komunikácia <ul style="list-style-type: none"> slovenský jazyk a slovenská literatúra jazyk národností a literatúra 	2	63
Človek, hodnoty a spoločnosť <ul style="list-style-type: none"> etická výchova/náboženská výchova občianska náuka 	1	31,5
Matematika a práca s informáciami <ul style="list-style-type: none"> matematika 	1	31,5
Zdravie a pohyb <ul style="list-style-type: none"> telesná výchova 	1	31,5
ODBORNÉ VZDELÁVANIE	50	1575
Teoretické vzdelávanie	2	63
Praktická príprava	48	1512
Disponibilné hodiny	5	157,5
SPOLU	60	1890
Účelové kurzy/učivo		
Ochrana života a zdravia		
Telovýchovno-výcvikový kurz		
Záverečná skúška		

¹² Minimálny počet týždenných hodín je 30 (rozpätie 30 – 32 hodín)

6.2.1 Poznámky k rámcovému učebnému plánu 2-ročného štúdia s odborným výcvikom pre školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny:

- a) Rámcový učebný plán vymedzuje proporcie medzi všeobecným a odborným vzdelávaním (teoretickým a praktickým) a ich záväzný minimálny rozsah. Tento plán je východiskom pre spracovanie konkrétnych učebných plánov školských vzdelávacích programov, v ktorých budú vzdelávacie oblasti rozpracované do učebných osnov vyučovacích predmetov alebo modulov. Počty vyučovacích hodín pre jednotlivé vzdelávacie oblasti predstavujú nevyhnutné minimum. V školských vzdelávacích programoch sa môžu rozšíriť podľa potrieb odborov a zámerov školy z kapacity disponibilných hodín.
- b) Stredné odborné školy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením plnia rovnaké ciele ako stredné odborné školy pre intaktných žiakov. Všeobecné ciele vzdelávania v jednotlivých vzdelávacích oblastiach a kompetencie sa prispôsobujú individuálnym osobitostiam žiakov so zdravotným znevýhodnením v takom rozsahu, aby jeho konečné výsledky zodpovedali profilu absolventa. Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením (dĺžka, formy výchova a vzdelávania, podmienky na prijímania na štúdium, organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie, personálne, materiálno-technické a priestorové zabezpečenie ap.) stanovujú vzdelávacie programy vypracované podľa druhu zdravotného znevýhodnenia.
- c) Počet týždenných vyučovacích hodín v školských vzdelávacích programoch je minimálne 30 hodín a maximálne 32 hodín, za celé štúdium minimálne 60 hodín, maximálne 64 hodín. Školský rok trvá 40 týždňov, výučba v učebných odboroch sa realizuje v 1. ročníku v rozsahu 33 týždňov, v 2. ročníku v rozsahu 30 týždňov (do celkového počtu hodín za štúdium sa počíta priemer 31,5 týždňov, spresnenie počtu hodín za štúdium bude predmetom školských učebných plánov). Časová rezerva sa využije na opakovanie a doplnenie učiva, na športovo-vzdelávacie kurzy, atď. a v poslednom ročníku na absolvovanie záverečnej skúšky.
- d) Trieda sa môže deliť na skupiny podľa potrieb odboru štúdia a podľa podmienok školy.
- e) Hodnotenie a klasifikácia vyučovacích predmetov sa riadi všeobecne záväznými právnymi predpismi.
- f) Súčasťou vzdelávacej oblasti „Človek, hodnoty a spoločnosť“ sú predmety etická/náboženská výchova a občianska náuka. Predmety etická výchova/náboženská výchova sa vyučujú podľa záujmu žiakov v skupinách najviac 20 žiakov.
- g) Na cirkevných školách je povinnou súčasťou vzdelávacej oblasti „Človek, hodnoty a spoločnosť“ predmet náboženská výchova - náboženstvo (podľa konfesie zriaďovateľa) a občianska náuka. Predmet náboženstvo je klasifikovaný. Predmet etická výchova môže škola vyučovať v rámci voliteľných predmetov.
- a) Súčasťou vzdelávacej oblasti „Matematika a práca s informáciami“ je predmet matematika, ktorý sa vyučujú podľa jeho účelu v danom odbore štúdia. .
- h) Súčasťou vzdelávacej oblasti „Zdravie a pohyb“ je predmet telesná a športová výchova. Predmet telesná a športová výchova možno vyučovať aj v popoludňajších hodinách a spájať ju do viachodinových celkov.
- i) Praktická príprava sa realizuje podľa všeobecne záväzných právnych predpisov. Pre kvalitnú realizáciu vzdelávania je potrebné vytvárať podmienky

pre osvojovanie požadovaných praktických zručností a činností formou odborného výcviku. Na odbornom výcviku sa môžu žiaci deliť do skupín, najmä s ohľadom na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a na hygienické požiadavky podľa všeobecne záväzných právnych predpisov. Počet žiakov na jedného učiteľa sa riadi všeobecne záväznými právnymi predpismi.

- j) Disponibilné hodiny sú prostriedkom na modifikáciu učebného plánu v školskom vzdelávacom programe a súčasne na vnútornú a vonkajšiu diferenciaciu štúdií na strednej škole. O ich využití rozhoduje vedenie školy na základe vlastnej koncepcie výchovy a vzdelávania. Disponibilné hodiny zohľadňujú záujmy žiakov, rodičov a potreby regiónu, ako aj personálne a priestorové podmienky školy. Disponibilné hodiny posilňujú profil žiakov, umožňujú dôkladnejšiu prípravu na vzdelávanie a vytvárajú možnosti pre zvýšenie kvalifikácie v nadväzujúcej odbornej príprave. Ďalej umožňujú efektívne využitie medzipredmetových vzťahov na vyššej úrovni. Možno ich využiť na posilnenie hodinovej dotácie základného učiva (povinných predmetov) alebo na zaradenie ďalšieho rozširujúceho učiva (voliteľných predmetov) v učebnom pláne. Disponibilné hodiny sa môžu využiť na všeobecné vzdelávanie alebo na odborné vzdelávanie.
- k) Povinnou súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov učebných odborov stredných odborných škôl v SR je učivo „Ochrana života a zdravia“. Obsah učiva sa realizuje dvomi účelovými cvičeniami a samostatným kurzom na ochranu života a zdravia. Účelové cvičenia sa uskutočňujú v 1. ročníku vo vyučovacom čase v rozsahu 6 hodín priamo v teréne. Samostatný kurz je organizovaný v 2. ročníku v trvaní 3 dní po 6 hodín výcviku v teréne mimo priestorov školy. Je súčasťou plánu práce školy.
- l) Účelové kurzy sa realizujú v rámci sedemtyždňovej časovej rezervy v školskom roku alebo v rámci odborného výcviku, ak konkrétny kurz priamo súvisí s obsahom učiva predmetu odborný výcvik.

7 VZDELÁVACIE OBLASTI

Skupina učebných odborov: 29 Potravinárstvo

7.1 VŠEOBECNÉ VZDELÁVANIE

Cieľom všeobecného vzdelávania je vytvoriť predpoklady na rozvoj osobnosti v nadväznosti na vedomosti, teoretické a praktické zručnosti získané na základnej škole. Štátny vzdelávací program zdôrazňuje také vzdelávanie, ktoré je založené na orientácii životnej adaptability žiakov, na vytváraní ich správnych postojov k životnému prostrediu, k ľuďom, k sebe samým, na kvalite človeka vzhľadom na jeho uplatnenie v demokratickej spoločnosti založenej na humanizme. Pri stanovení cieľov sa akceptuje osobnosť žiaka, jeho orientácia na prípravu na jednoduchú prácu a na život v spoločnosti. Všeobecné vzdelávanie je zamerané na osobný rozvoj žiakov, na ich začleňovanie do života spoločnosti, na formovanie občana a na prípravu na pracovný život. Je integrálnou súčasťou odborného vzdelávania a prípravy, využíva sa nielen ako samostatná oblasť vzdelávania, ale začleňuje sa do obsahu odborného vzdelávania v rámci medzipredmetových vzťahov a aplikačných súvislostí. Cieľmi všeobecného vzdelávania je:

- Rozvoj ľudskej individuality predpokladá starostlivosť o uchovanie fyzického a psychického zdravia človeka, kultiváciu a podporu seberealizácie každého jedinca a maximálne uplatnenie jeho schopností. Kognitívny a psychomotorický rozvoj človeka predstavuje základný cieľ, pretože celkový potenciál obyvateľov každej krajiny je hlavným zdrojom jej rozvoja a hospodárskej prosperity.
- Sprostredkovanie historicky vzniknutej kultúry spoločnosti prostredníctvom špecifickej techniky, umenia, pracovných zručností, duchovných a morálnych hodnôt. Základným cieľom je uchovanie a rozvíjanie národnej, jazykovej a kultúrnej identity, vzťah k ochrane a k zveľaďovaniu kultúrneho dedičstva.
- Výchova k ochrane životného prostredia je predpokladom zabezpečenia zachovania života na zemi a udržateľného rozvoja spoločnosti. Žiaci získavajú sprostredkované poznatky ale zároveň si vytvárajú vzťah k prírode, získavajú schopnosti a motiváciu k aktívnemu utváraniu zdravého životného prostredia, uvedomujú si vzťah medzi jednotlivými zložkami krajiny a človekom. Cieľom vzdelávania je, aby žiaci dokázali získané poznatky aplikovať v praxi.
- Posilňovanie súdržnosti spoločnosti vytvára uvedomelý vzťah človeka k iným ľudským spoločenstvám na Zemi, vyrovnáva nerovnosti sociálneho a kultúrneho prostredia, zabezpečuje rovnaký prístup k vzdelaniu. Tieto úlohy sa koncentrujú do výchovy k ľudským právam a multikultúrnej výchove.
- Podpora demokracie a občianskej spoločnosti potrebuje kritických a nezávisle mysliacich občanov uvedomujúcich si vlastnú dôstojnosť a rešpektujúcich práva a slobody ostatných. Školské spoločenstvo je prvým spoločenským prostredím, do ktorého dieťa vstupuje s pomerne uzavretého prostredia rodiny a kde prežíva prvé stretnutia s fungovaním demokracie v školskej komunite.
- Výchova k partnerstvu, spolupráci a solidarite v európskej spoločnosti znamená výchovu k životu bez konfliktov a negatívnych postojov, rešpektovanie odlišnosti medzi ľuďmi a kultúrami dnešného prepojeného sveta.
- Zvyšovanie konkurencieschopnosti, ekonomiky a prosperity spoločnosti ovplyvňuje nielen kvalifikáciu, pružnosť a prispôsobivosť pracovných síl ale aj

schopnosť inovácie a zmeny, rozvíjanie a využívanie nových technológií a úrovni riadenia.

- Zvyšovanie zamestnateľnosti si vyžaduje orientovať všeobecné vzdelávanie na zvyšovanie flexibility, adaptability, samostatnosti, zodpovednosti, tvorivosti a iniciatívy človeka. Je to predovšetkým vzdelávanie v cudzích jazykoch, vzdelávanie na uplatnenie sa v informačnej spoločnosti, na schopnosť práce s modernými informačnými a komunikačnými technológiami, schopnosť vyhľadávať informácie a kriticky myslieť.

Prehľad vzdelávacích oblastí:

- 1) Jazyk a komunikácia
- 2) Človek, hodnoty a spoločnosť
- 3) Matematika a práca s informáciami
- 4) Zdravie a pohyb

7.1.1 Jazyk a komunikácia

Charakteristika vzdelávacej oblasti

Základnou charakteristikou vzdelávacej oblasti je sprostredkovať žiakom jazykové a všeobecné kompetencie tak, aby rozvíjali komunikatívnu kompetenciu, ako prostriedok na dorozumievanie a myslenie, na podávanie a výmenu informácií. Štátny vzdelávací program sa usiluje prostredníctvom tejto vzdelávacej oblasti rozvinúť a podporiť sociálne kompetencie žiakov, ich všeobecný kultúrny rozhľad, formovať ich estetické cítenie a celkovú kultiváciu vyjadrovania a správania.

Jazykové vzdelávanie vychováva žiakov k jednoduchému kultivovanému jazykovému prejavu sa podieľa sa na rozvoji ich duševného rozvoja. Vyučovacím predmetom na stupni ISCED 2C je vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra, u žiakov národnostných menšín slovenský jazyk a slovenská literatúra. Obsahová náplň predmetov je identická.

Cieľové kompetencie jazykového vzdelávania majú charakter všeobecne formulovaných požiadaviek na vedomosti a zručnosti, ktoré si má žiak osvojiť v priebehu štúdia. Významne sa podieľa na príprave žiakov, na aktívny život v multikultúrnej spoločnosti, vedie žiakov k osvojeniu si praktických rečových zručností jazyka ako nástroja dorozumievania v rôznych situáciách každodenného osobného a pracovného života. Pripravuje ich k účasti v priamej a nepriamej komunikácii vrátane prístupu k informačným zdrojom a rozširuje ich poznatky o svete. Prispieva k formovaniu osobnosti žiakov, rozvíja ich schopnosti učiť sa po celý život, učí ich byť vnímavými ku kultúre, disponovať schopnosťami, používať rôzne spôsoby dorozumievania s inými kultúrami. Je nevyhnutné využívať aktivizujúce didaktické metódy, organizovať činnosti podporujúce zvýšenú myšlienkovú aktivitu žiakov, vytvárať pre žiakov stratégie učenia, ktoré zodpovedajú ich učebným predpokladom, podporovať ich sebadôveru, samostatnosť a iniciatívnosť, ale aj sebakontrolu a sebahodnotenie. Na podporu výučby je vhodné používať podľa potreby aj multimediálne výučbové programy a internet.

Obsah a rozsah literárnej výchovy na úrovni ISCED 2C je plne v kompetencii školy (predmetovej komisie, učiteľa). V rámci Štátneho vzdelávacieho programu je

štandardizovaný len obsah jazykovej zložky predmetu. Rozsah a obsah časti literatúra by mal byť stanovený v rámci školského vzdelávacieho programu. V tomto smere by však literatúra mala byť jednoznačne chápaná ako výchova človeka a formovanie jeho kultúrneho prejavu. Ťažisko by malo smerovať k rozvoju aktivít žiakov, ktorí majú v čo najväčšom rozsahu interpretačno-hodnotiacim spôsobom pracovať s jazykovými komunikátmi.

Aby absolvent vzdelávacieho programu spoľahlivo preukázal výkon v tejto vzdelávacej oblasti musí disponovať stanovenými výkonovými štandardmi a ovládať učivo predpísané obsahovými štandardmi.

Slovenský jazyk

Slovenský jazyk vymedzuje sústavu poznávacích a rečových kompetencií a súbor jazykovedných termínov, ktoré v časovom úseku vymedzenom obsahovými štandardmi musia byť povinne zaradené do obsahu vzdelávania na každej škole tohto typu v Slovenskej republike.

Sústava poznávacích a rečových kompetencií, ako aj súbor jazykovedných termínov zahŕňa aj prvky obsahových oblastí, ktoré boli štandardizované pre základnú školu (v tabuľke sú tieto oblasti zvýraznené tučným typom písma). Sú trvalou zložkou obsahu vzdelávania, a preto sa pri nich najčastejšie neuvádza nijaká časová dispozícia na zaradenie do obsahu vyučovania na stredných odborných školách. Považujú sa len za dôležitú informáciu pre učiteľa. Výnimkou sú prípady, že termín prevzatý zo základnej školy (v tabuľke tučné písmo) sa zavádza do obsahu vzdelávania, pretože sa počíta z jeho náročnejším určením a vtedy je v tabuľke pojmov orientačne určený aj ročník na jeho zavedenie.

V zhode s týmito štandardizovanými prvkami obsahu vzdelávania a ich časovým usporiadaním v školskom vzdelávacom programe sa budú organizovať všetky formy mimo školskej kontroly výsledkov vzdelávania.

Je v právomoci školy, t.j. predmetovej komisie vyšpecifikovať obsah učiva vzhľadom na schopnosti žiaka. Učiteľ je povinný:

- akceptovať obsahové štandardy pre vyučovací predmet slovenský jazyk,
- rešpektovať súbor poznávacích a rečových kompetencií, ako aj súbor pojmov uvádzaný v tabuľke pojmov,
- rozhodnúť, ktoré kompetencie – výkonové štandardy zahrnie do výučby,
- zachovať pojmy špecifické pre základnú školu a pri novozavádzaných pojmoch rozhodnúť, či budú súčasťou obsahu výučby alebo sa zameria iba na tie pojmy, ktoré by mali žiaci ovládať. Pojmy, ktoré žiak získal na základnej škole musí učiteľ v priebehu vyučovania upevňovať,
- kontrolné diktáty zavádzať raz za jeden polrok, pričom ich tematická špecifikácia je v právomoci učiteľa,
- predložiť učebné osnovy na schválenie predmetovej komisie a až potom sa môžu stať súčasťou školského vzdelávacieho programu.

Usmernenie k predpísaným kontrolným diktátom a slohovým prácam

Kontrolné diktáty

Štátnym vzdelávací program stanovuje len počet kontrolných diktátov. Zameranie kontrolných diktátov je v právomoci školy (predmetovej komisie, učiteľa) a toto rozhodnutie musí byť zohľadnené v príslušnom školskom vzdelávacom programe. Počet kontrolných diktátov:

1. ročník: 2 (1 za polrok),
2. ročník: 2 (1 za polrok).

Kontrolné slohové práce

Štátnym vzdelávací program stanovuje len počet kontrolných slohových prác, pričom ich zameranie je v právomoci školy (predmetovej komisie, učiteľa) a toto rozhodnutie musí byť zohľadnené v príslušnom školskom vzdelávacom programe. Počet kontrolných slohových prác:

1. ročník: 2 (1 za polrok),
2. ročník: 2 (1 za polrok).

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

Čitateľské kompetencie (verejná prezentácia textu a verejný prejav)

- dodržiavať správne dýchanie, artikuláciu, spisovnú výslovnosť a správne uplatňovať suprasegmentálne javy,
- primerane uplatňovať mimo jazykové javy,
- doslovne reprodukovat' umelecký text,
- stručne prerozprávať vecný text,
- plynulo čítať súvislý umelecký text, pri hlasnom čítaní správne dýchať, artikulovať dodržiavať spisovnú výslovnosť.

Pamäťové, klasifikačné a aplikačné spôsobilosti

- zapamätať si potrebné fakty, definície a vedieť demonštrovať ich znalosť,
- vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi,
- odvodiť charakteristiky (definície) nových javov na základe indukcie a zovšeobecnenia,
- usporiadať známe jazyky do tried a systémov,
- aplikovať jazykovedné vedomosti na vecné a umelecké texty.

Analytické a syntetické zručnosti

- uskutočniť jazykovú analýzu textu a vytvárať jazykové systémy,
- odlíšiť medzi sebou umelecký a vecný text,
- odlíšiť medzi sebou texty z hľadiska jazykového štýlu, slohových postupov a žánrov.

Tvorivé zručnosti

- vytvoriť vlastný text dodržaním stanoveného žánru (jazykového štýlu),
- ústne prezentovať vlastný text,

- porozprávať príbeh na danú tému (podľa názvu obrázkov atď.) s použitím priamej reči,
- dokončiť rozprávanie alebo neukončené prozaické dielo,
- zdramatizovať kratší prozaický alebo básnický text.

Informačné zručnosti

- používať jazykové slovníky a korigovať podľa nich vlastné texty,
- vyhľadávať, spracúvať a používať informácie z literárnych prameňov,
- vedieť získať informácie z integrovaného informačného systému a internetu.

Komunikačné zručnosti

- adekvátne komunikovať s prihliadnutím na komunikačnú situáciu,
- verejne prezentovať a obhájiť vlastný názor,
- pri písomnom prejave aplikovať pravopisnú normu,
- verejne prezentovať svoj názor, podporiť ho argumentmi a pri diskusiách dodržiavať zásady spoločenského správania.

Prehľad obsahových štandardov

1. Zvuková rovina jazyka a pravopis
2. Významová/lexikálna rovina jazyka
3. Tvarová/morfologická rovina jazyka
4. Syntaktická/skladobná rovina
5. Sloh
6. Jazyk a reč
7. Učenie sa
8. Práca s informáciami
9. Jazyková kultúra
10. Komunikácia

Popis obsahových štandardov

Zvuková rovina jazyka a pravopis

Zvuková rovina jazyka a pravopis	1. ročník	2. ročník
abeceda	👍	👍
písmená: malé, veľké, písané, tlačené	👍	👍
hlásky, slabiky, slová	👍	👍
delenie hlások: samohlásky – spoluhlásky – dvojhlásky	👍	👍
samohlásky: krátke – dlhé	👍	👍
spoluhlásky: tvrdé – mäkké	👍	👍
diakritické znamienka	✓	👍
dĺžeň, mäkčeň, vokáň	👍	👍
interpunkčné znamienka	✓	👍
bodka, otáznik, výkričník, čiarka, spojovník, zátvorka, pomlčka, dvojbodka, úvodzovky, bodkočiarka, pomlčka	👍	👍
melódia vety (oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia, zvolacia)	👍	👍
priama reč, uvádzacia veta	👍	👍

slabikotvorné hlásky -l, -ĺ, -r, -ř	👍	👍
výslovnosť a výskyt ä	👍	👍
výslovnosť cudzích slov	⊗	✓
spodobovanie	👍	👍
obojaké spoluhlásky	👍	👍
vybrané slová – príbuzné slová	👍	👍
rozdeľovanie slov na slabiky	👍	👍
intonácia	⊗	✓
prestávka, sila hlasu	👍	👍
prestávka/pauza – fyziologická, významová, tempo reči, rytmus	⊗	✓
hlavný slovný prízvuk, dôraz	⊗	✓
pravidlo o rytmickej krátení	👍	👍
hláska	✓	👍
pravopis	⊗	✓

Významová/lexikálna rovina jazyka

Významová/lexikálna rovina jazyka		1. ročník	2. ročník
spisovný jazyk		👍	👍
nárečové slová, nárečia		✓	👍
odborné názvy/termíny		⊗	✓
básnické slová		⊗	✓
slang, slangové slová		👍	👍
synonymá		👍	👍
antonymá – opozitá, homonymá		⊗	✓
slovníky		👍	👍
	pravopisný, synonymický	👍	👍
	cudzích slov	👍	👍
	frazeologický	👍	👍
	výkladový, prekladový, terminologický	✓	👍
slovná zásoba		👍	👍
individuálna slovná zásoba		⊗	✓
spisovné slová – nespisovné slová		👍	👍
neutrálne slová – citovo zafarbené (expresívne) slová		👍	✓
domáce slová – cudzie slová		👍	👍
nové slová/neologizmy		⊗	✓
tvorenie slov		👍	👍
odvodzovaním		👍	👍
	predpona	👍	👍
	prípona	👍	👍
	slovotvorný základ	👍	👍
	základové slovo	👍	👍
	odvodené slovo	👍	👍
tvorenie slov		👍	👍
	skladaním	👍	👍

	skracovaním – skratky , značky, skratkové slová	⊗	✓
spôsoby obohacovania slovnej zásoby		👍	👍
	tvorba slov	👍	👍
	preberanie slov	👍	👍
internacionalizácia		⊗	✓
nepriame pomenovania (metafora, metonymia, personifikácia)		👍	👍
jednoslovné a viacslovné pomenovania (združené pomenovania)		👍	👍
frazeologizmus		👍	👍
	príslovie, porekadlo, pranostika, prirovnanie	👍	👍

Tvarová/morfologická rovina jazyka

Tvarová/morfologická rovina jazyka		1. ročník	2. ročník
skloňovanie		👍	👍
pád – pádové otázky		👍	👍
podstatné mená		👍	👍
	ohybný slovný druh	👍	👍
	všeobecné/vlastné	👍	👍
	konkrétne – abstraktné	👍	👍
	životnosť/neživotnosť	👍	👍
	rod, číslo, pád	👍	👍
	rod	👍	👍
	mužský, ženský, stredný	👍	👍
	číslo	👍	👍
	jednotné – množné	👍	👍
	pád	👍	👍
	prvý, druhý, tretí, štvrtý, piaty (zastarané oslovenia), šiesty, siedmy	👍	👍
	vzor	👍	👍
	chlap, hrdina dub, stroj,	👍	👍
	žena, ulica, dlaň, kosť	👍	👍
	mesto, srdce, vysvedčenie, dievča	👍	👍
	pomnožné podstatné mená	👍	👍
	podstatné mená mužského rodu	👍	👍
	zvieracie	👍	👍
	cudzie nesklonné podstatné mená	👍	👍
	skloňovanie podstatného mena pani	👍	👍
prídavné mená		👍	👍
	ohybný slovný druh	👍	👍
	rod, číslo, pád	👍	👍
	vzor	👍	👍
	pekný, cudzí	👍	👍
	pávi	👍	👍
	matkin, otcov	👍	👍
zámená		👍	👍

	ohybný slovný druh		👍	👍	
	skloňovanie		👍	👍	
	základný tvar		👍	👍	
	rod, číslo, pád		👍	👍	
	delenie zámen		👍	👍	
	osobné – základné, privlastňovacie	👍	👍		
	zvrtné – základné , privlastňovacie	✓	👍		
	opytovacie		👍	👍	
	ukazovacie		👍	👍	
	číslovky			👍	👍
	ohybný slovný druh		👍	👍	
	skloňovanie		👍	👍	
	rod, číslo, pád		👍	👍	
	delenie čísloviek		👍	👍	
	určité	👍	👍		
	neurčité	👍	👍		
	základné	👍	👍		
	radové	👍	👍		
	násobné	👍	👍		
slovesá			👍	👍	
ohybný slovný druh		👍	👍		
tykanie/vykanie		👍	👍		
časovanie		👍	👍		
slovesné gramatické kategórie		✓	👍		
osoba, číslo, čas, spôsob, rod, vid		✓	👍		
osoba – 1., 2., 3.		👍	👍		
čas		👍	👍		
minulý, prítomný, budúci		👍	👍		
zvrtné, nezvrtné		👍	👍		
neurčitok		👍	👍		
spôsob		👍	👍		
oznamovací, rozkazovací, podmieňovací		👍	👍		
príslovky			👍	👍	
neohybný slovný druh		👍	👍		
druhy prísloviek		👍	👍		
miesta, času, spôsobu, príčiny		👍	👍		
stupňovanie prísloviek		👍	👍		
predložky			👍	👍	
neohybný slovný druh		👍	👍		
väzba s pádom		👍	👍		
spojky			👍	👍	
neohybný slovný druh		👍	👍		
priradovacie		⊗	✓		
podradovacie		⊗	✓		
interpunkcia		👍	👍		
častice			👍	👍	

	neohybný slovný druh	👍	👍
citoslovčia		👍	👍
	neohybný slovný druh	👍	👍

Syntaktická/skladobná rovina

Syntaktická/skladobná rovina		1. ročník	2. ročník
veta		👍	👍
jednoduchá veta		👍	👍
	holá – rozvitá	👍	👍
vety podľa obsahu/modálnosti		⊗	✓
	oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia, zvolacia	👍	👍
základné/hlavné vetné členy		⊗	✓
	podmet	👍	👍
	vyjadrený	👍	👍
	nevyjadrený	👍	👍
	prísudok	👍	👍
	slovesný	👍	👍
	neslovesný	👍	👍
vedľajšie/rozvíjacie vetné členy		⊗	✓
	predmet	👍	👍
	príslovkové určenie	👍	👍
	miesta	👍	👍
	času	👍	👍
	príčiny	👍	👍
	spôsobu	👍	👍
	prívlastok	👍	👍
	zhodný – nezhodný	👍	👍
jednočlenná veta – dvojčlenná		✓	👍
jednoduché súvetie		✓	👍
zložené súvetie		⊗	✓
slovosled		👍	👍
nadvetná/textová syntax		⊗	✓
	názov, kapitola, odsek, úvod, jadro, záver	👍	👍
	titulok	⊗	✓

Sloh

Sloh	1. ročník	2. ročník
pozdrav	👍	👍
oslovenie	👍	👍
predstavenie sa	👍	👍
privítanie	👍	👍
rozlúčenie	👍	👍
prosba/želanie	👍	👍

poďakovanie	👍	👍
ospravedlnenie – ústne	👍	👍
ospravedlnenie s vysvetlením	👍	👍
vyjadriť súhlas/nesúhlas	👍	👍
blahoželanie – ústne/písomne	👍	👍
adresa	👍	👍
pohľadnica	👍	👍
súkromný list – ústne/písomne	👍	👍
tvorba otázok (žiadosť o informáciu)	👍	👍
rozhovor	👍	👍
začiatok a koniec telefonického rozhovoru	👍	👍
osnova	✓	👍
nápis	👍	👍
nadpis	👍	👍
odsek	👍	👍
rozprávanie – ústne	👍	👍
opis predmetu – ústne	👍	👍
opis ilustrácie/obrázka – ústne	👍	👍
jednoduché rozprávanie – ústne/písomne	👍	👍
úvod, jadro, záver	👍	👍
časová postupnosť v rozprávaní	👍	👍
rozprávanie s prvkami opisu – ústne/písomne	👍	✓
opis – ústne/písomne	👍 ¹	👍
predmetu	👍 ¹	👍
obrázku/ilustrácie	👍	👍
osoby	👍 ¹	👍
pracovného postupu	👍 ¹	👍
umelecký a vecný text	👍	👍
názor	👍	👍
diskusia	👍	👍
argument	👍	👍
krátke správy	👍	👍
SMS, mail	👍	👍
oznámenie	✓	👍
správa	✓	👍
pozdvánka	✓	👍
plagát	✓	👍
vizitka	✓	👍
klúčové slová	✓	👍
poznámky/konspekt	✓	👍
koncept	✓	👍
reprodukcia ústna	👍	👍
reklama	👍	👍
inzerát	👍	👍
statický opis	👍	👍
dynamický opis	👍	👍
umelecký opis	👍	👍
odborný opis	👍	👍

charakteristika osoby	👍	👍
rozprávanie s využitím priamej reči (on – forma, ja – forma)	👍	👍
ústne a písomné		
rétorika	👍	👍
artikulácia	👍	👍
sila hlasu	👍	👍
gestikulácia	👍	👍
mimika	👍	👍
postoj	👍	👍
príhovor (prívet)	👍	👍
cielený rozhovor (interview)	👍	👍
protiargument	👍	👍
dôkaz	👍	👍
pozdvanie	👍	👍
prihláška	👍	👍
úradný list	👍	👍
úradný životopis	👍	👍
slávnostný príhovor	👍	👍
prejav	👍	👍
jazykové štýly	👍	👍
náučný	👍	👍
administratívny	👍	👍
publicistický	👍	👍
rečnícky	👍	👍
hovorový	👍	👍
umelecký	👍	👍
slohové postupy	👍	👍
informačný	👍	👍
rozprávací	👍	👍
opisný	👍	👍
výkladový/úvahový	⊗	⊗
úvaha	👍	👍
výklad	👍	👍
projekt	👍	👍
prejav	👍	👍
fázy tvorenia prejavu	⊗	✓
mimozajazykové prostriedky	⊗	✓
mimika, gestika, proxemika	⊗	✓
príležitostné prejavy	⊗	✓
slávnostné otvorenie podujatia, privítanie hostí na podujatí, blahoželania, slávnostné poďakovanie, smútočný prejav	⊗	✓
tabuľka	👍	👍
názov, hlavička, riadok, stĺpec	👍	👍
štýlotvorné činitele	⊗	✓
téma, autor, situácia, funkcia, adresát	⊗	✓
slohotvorný proces	⊗	✓
slohové útvary	⊗	✓

	žiadosť, dotazník, štruktúrovaný životopis , objednávka, potvrdenie, informačný leták, predtlač – prihláška , zápisnica, splnomocnenie	⊗	⊗
text		👍	👍
súvislé texty – nesúvislé texty		⊗	✓
vecný text		✓	👍
umelecký text		✓	👍
hlavná myšlienka		👍	👍
diskusný príspevok		⊗	✓
kontext		⊗	✓
dialóg		👍	👍
interpretácia textu		⊗	✓
spoločné a rozdielne znaky textov		⊗	✓

Jazyk a reč

Jazyk a reč	1. ročník	2. ročník
jazyk	⊗	⊗
reč	⊗	⊗
cudzí jazyk	⊗	⊗
spisovný jazyk	👍	👍
nárečie	👍	👍
úradný (štátny jazyk) jazyk	⊗	⊗
staroslovenčina	⊗	⊗
kodifikácia spisovného jazyka	⊗	⊗
A. Bernolák	⊗	⊗
kultúrna západoslovenčina	⊗	⊗
L. Štúr	⊗	⊗
stredoslovenské nárečie, štúrovčina	⊗	⊗
M. Hattala	⊗	⊗
platné kodifikačné príručky	⊗	⊗

Učenie sa

Učenie sa	1. ročník	2. ročník
opakovanie pri štúdiu	✓	👍
plánovanie činnosti	✓	👍
kontrola plnenia plánu	✓	👍
projekt	👍	👍
príprava projektu	⊗	✓
realizácia projektu	⊗	✓
prezentácia projektu	⊗	✓

Práca s informáciami

Práca s informáciami	1. ročník	2. ročník
informácia	✓	👍
spôsob spracovania informácií	✓	👍
klúčové slová	✓	👍
zdroje informácií	✓	👍
nadpis, titulok, marginálie, masmediálne komunikačné prostriedky, poznámky pod čiarou, vysvetlivky, bibliografický záznam	✓	👍
citácia	⊗	✓
presná, voľná, parafráza	⊗	✓
osnova	👍	👍
konspekt	👍	👍
názor	👍	👍
dôkaz	👍	👍
argument	👍	👍
požiadavky slovenskej štátnej normy na vybrané písomnosti administratívneho štýlu – úradný list	⊗	⊗
reklama	👍	👍
propagácia	⊗	✓
dezinformácia	⊗	✓

Významová/lexikálna rovina jazyka

Jazyková kultúra	1. ročník	2. ročník
spoločenské zásady komunikácie	⊗	✓
frázovanie, modulácia hlasu	⊗	✓

Komunikácia

Komunikácia	1. ročník	2. ročník
odosielateľ	👍	👍
prijímateľ	👍	👍
komunikačná situácia	👍	👍
efektívna komunikácia	👍	👍
asertívna komunikácia	👍	👍
defektná komunikácia	⊗	⊗
debata	👍	👍
diskusia	👍	👍

Literárna výchova

Literárna výchova vymedzuje sústavu poznávacích, informačných a rečových kompetencií, čitateľských a tvorivých zručností ako aj súbor literárnovedných, ktoré

v časovom úseku vymedzenom obsahovými štandardmi musia byť povinne zaradené do obsahu vzdelávania na každej škole tohto typu v Slovenskej republike.

Sústava poznávacích, informačných a rečových kompetencií, čitateľských a tvorivých zručností ako aj súbor literárnovedných termínov zahŕňa aj prvky obsahových oblastí, ktoré boli štandardizované pre základnú školu (v tabuľke sú tieto oblasti zvýraznené tučným typom písma). Sú trvalou zložkou obsahu vzdelávania, a preto sa pri nich najčastejšie neuvádza nijaká časová dispozícia na zaradenie do obsahu vyučovania na stredných odborných školách. Považujú sa len za dôležitú informáciu pre učiteľa. Výnimkou sú prípady, že termín prevzatý zo základnej školy (v tabuľke tučné písmo) sa zavádza do obsahu vzdelávania, pretože sa počíta z jeho náročnejším určením a vtedy je v tabuľke pojmov orientačne určený aj ročník na jeho zavedenie.

V zhode s týmito štandardizovanými prvkami obsahu vzdelávania a ich časovým usporiadaním v školskom vzdelávacom programe sa budú organizovať všetky formy mimo školskej kontroly výsledkov vzdelávania.

Je v právomoci školy, t.j. predmetovej komisie vyšpecifikovať obsah učiva vzhľadom na schopnosti žiaka. Učiteľ je povinný:

- akceptovať obsahové štandardy pre vyučovací predmet slovenský jazyk,
- rešpektovať súbor poznávacích a rečových kompetencií, ako aj súbor pojmov uvádzaný v tabuľke pojmov,
- rozhodnúť, ktoré kompetencie – výkonové štandardy zahrnie do výučby,
- zachovať pojmy špecifické pre základnú školu a pri novozavádzaných pojmoch rozhodnúť, či budú súčasťou obsahu výučby alebo sa zameria iba na tie pojmy, ktoré by mali žiaci ovládať. Pojmy, ktoré žiak získal na základnej škole musí učiteľ v priebehu vyučovania upevňovať,
- kontrolné slohové práce zavádzať raz za jeden polrok, pričom ich tematická špecifikácia je v právomoci učiteľa. Predpísané žánre pre kontrolné slohové práce sú pre:
 - 1. ročník: oznámenie, správa, pozvánka, opis predmetu*, opis osoby*, opis pracovného postupu,
 - 2. ročník: rozprávanie s prvkami opisu, príležitostný prejav.
- predložiť učebné osnovy na schválenie predmetovej komisie a až potom sa môžu stať súčasťou školského vzdelávacieho programu.

* označuje pojmy, ktoré už boli zavedené, ale ďalej sa s nimi pracuje. Ide o pojmy, ktoré predstavujú žáner určený na kontrolnú slohovú písomnú prácu.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

Čitateľské kompetencie (verejná prezentácia textu a verejný prejav)

- dodržiavať správne dýchanie, artikuláciu, spisovnú výslovnosť a plynulo čítať umelecký text,
- recitovať prozaické a básnické dielo, rešpektovať rytmickú usporiadanosť básnického textu, frázovať básnický a prozaický text v zhode s vlastným chápaním jeho významu,
- pri spoločnom dramatizovanom čítaní prezentovať text postavy dramatického diela a modulovať hlas podľa zmyslu textu.

Pamäťové, klasifikačné a aplikačné spôsobilosti

- zapamätať si potrebné fakty, definície a vedieť demonštrovať ich znalosť,
- vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi,
- odvodiť charakteristiky (definície) nových javov na základe indukcie a zovšeobecnenia,
- usporiadať známe javy do tried a systémov,
- aplikovať jazykovedné vedomosti na vecné a umelecké texty (jednoduchý transfer).

Analytické a syntetické zručnosti

- odlíšiť medzi sebou epické, lyrické a dramatické texty,
- extrahovať a lineárne reprodukovать dejovú líniu epického diela,
- odlíšiť dejový a významový plán umeleckého diela, resp. identifikovať neprítomnosť významového plánu v diele,
- analyzovať literárny text po štylisticko-lexikálnej a kompozičnej stránke,
- hodnotiť dielo z vlastného stanoviska a v súčasnom kontexte,
- vo forme diskusného príspevku alebo referátu napísať/verejne predniesť ucelenú analýzu, interpretáciu a hodnotenie umeleckého diela.

Tvorivé zručnosti

- transformovať text diela do iného literárneho druhu, formy alebo žánru,
- samostatne napísať krátky príbeh,
- inscenovať kratší dramatický text.

Informačné zručnosti

- orientovať sa vo verejnej knižnici a v jej službách,
- vedieť získať informácie z integrovaného informačného systému a internetu,
- používať jazykové slovníky a korigovať podľa nich vlastné texty,
- vyhľadávať, spracúvať a používať informácie z literárnych prameňov.

Prehľad obsahových štandardov

1. Všeobecné pojmy
2. Literárne obdobia a smery
3. Literárne druhy
4. Literárne žánre
5. Štruktúra literárneho diela
6. Štylizácia textu
7. Metrika

Popis obsahových štandardov

⊗ označuje pojem, ktorý bude zavedený až v nasledujúcich ročníkoch,

☞ označuje pojem, ktorý už bol zavedený a ďalej sa s ním pracuje,

✓ označuje pojem, ktorý sa zavádza v danom dvojročnom bloku,

¹ označuje pojmy, ktoré už boli zavedené, ale ďalej sa s nimi pracuje. Ide o pojmy, ktoré predstavujú žáner určený na kontrolnú slohovú písomnú prácu.

Všeobecné pojmy

Všeobecné pojmy	1. ročník	2. ročník
autor/spisovateľ	👍	👍
čitateľ/divák	👍	👍
kniha	👍	👍
knižnica	👍	👍
časopis	👍	👍
noviny	👍	👍
rozhlas	👍	👍
televízia	👍	👍
film	👍	👍
text	👍	👍
ilustrácia	👍	👍
literatúra	✓	👍
odborná (náučná) literatúra	👍	👍
populárno-vedecká literatúra	👍	👍
hlavná myšlienka	👍	👍
umelecká literatúra	✓	👍
poézia	👍	👍
próza	👍	👍
divadelná hra	👍	👍
dobrodružná literatúra	👍	👍
literatúra faktu	👍	👍
vedecko-fantastická literatúra	👍	👍
herec	✓	👍
režisér	✓	👍
inscenácia	✓	👍

Literárne obdobia a smery

Literárne obdobia a smery	1. ročník	2. ročník
staroveká literatúra	✓	👍
stredoveká literatúra	✓	👍
renesančná literatúra	✓	👍
romantická literatúra	✓	👍
realistická literatúra	⊗	✓
naturizmus	⊗	✓
medzivojnová poézia	⊗	✓
súčasná próza	⊗	⊗
súčasná poézia	⊗	⊗

Literárne druhy

Literárne druhy	1. ročník	2. ročník
epika	✓	👍
lyrika	👍	👍
dráma	✓	👍

Literárne žánre

Literárne žánre	1. ročník	2. ročník
komiks	👍	👍
pieseň	👍	👍
príslovie	👍	👍
porekadlo	👍	👍
pranostika	👍	👍
vyčítanka	👍	👍
rozprávka	👍	👍
modlitba	👍	👍
povešť	👍	👍
aforizmus	👍	👍
bájka	👍	👍
balada	👍	👍
legenda	✓	👍
poviedka	👍	👍
román	👍	👍
komédia	✓	👍
tragédia	✓	👍
činohra	👍	👍
epos	✓	👍
novela	⊗	✓

Štruktúra literárneho diela

Štruktúra literárneho diela	1. ročník	2. ročník
dej	👍	👍
príbeh	⊗	✓
kompozícia literárneho diela	👍	✓
kronikársky (chronologický) postup	⊗	✓
retrospektívny (spätný) postup	⊗	✓
reťazový (nadväzujúci) postup	⊗	✓
vnútorná kompozícia literárneho diela	👍	👍
úvod	👍	👍
zápleтка	👍	👍
vrchol	👍	👍

	vonkajšia kompozícia literárneho diela	obrat	👍	👍
		rozuzlenie	👍	👍
		nadpis	👍	👍
		odsek	👍	👍
		kapitola	👍	👍
		diel	👍	👍
		strofa	👍	👍
		verš	✓	👍
		dejstvo	👍	👍
	replika		⊗	⊗
	monológ		✓	👍
	vnútorný monológ		⊗	⊗
	dialóg		✓	👍
	literárna postava		👍	👍
	hlavná literárna postava		👍	👍
	vedľajšia literárna postava		👍	👍

Štylizácia textu

Štylizácia textu	1. ročník	2. ročník
zdrobnenina	👍	👍
epiteton	👍	👍
humor	⊗	⊗
irónia	⊗	⊗
metafora	✓	👍
personifikácia/zosobnenie	✓	👍
metonymia	👍	✓
básnické prirovnanie	✓	👍
básnická otázka	👍	👍
zvukomal'ba	⊗	✓

Metrika

Metrika	1. ročník	2. ročník
rým	✓	👍
	zdužený	👍
	striedavý	👍
	obkročný	👍
rytmus	👍	👍
refrén	👍	👍

Slovenský jazyk a slovenská literatúra

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- riešiť jednoduché situácie, používať vhodné výrazové prostriedky (zvukové, verbálne, neverbálne), reagovať na vopred nenacvičenú jednoduchú situáciu,
- vhodným jednoduchým spôsobom vyjadrovať svoj úmysel, prezentovať sám seba, podávať a získavať ústne alebo písomne jednoduchú požadovanú informáciu všeobecného charakteru, hovoriť krátko a súvislo na danú tému,
- používať jednoduché postupy a jazykové prostriedky (zvukové, lexikálne, gramatické) v hovorom štýle, ovládať základy jednoduchého a nenáročného administratívneho a odborného štýlu,
- pracovať s Pravidlami slovenského pravopisu a inými príručkami za pomoci učiteľa,
- chápať význam jazykovej kultúry a základných funkcií spisovného jazyka, rozdiely medzi spisovným jazykom a ostatnými útvarmi národného jazyka.

Slovenský jazyk

Slovenský jazyk vymedzuje sústavu poznávacích a rečových kompetencií a súbor jazykovedných termínov, ktoré v časovom úseku vymedzenom obsahovými štandardmi musia byť povinne zaradené do obsahu vzdelávania na každej škole tohto typu v Slovenskej republike.

Sústava poznávacích a rečových kompetencií, ako aj súbor jazykovedných termínov zahŕňa aj prvky obsahových oblastí, ktoré boli štandardizované pre základnú školu (v tabuľke sú tieto oblasti zvýraznené tučným typom písma). Sú trvalou zložkou obsahu vzdelávania, a preto sa pri nich najčastejšie neuvádza nijaká časová dispozícia na zaradenie do obsahu vyučovania na stredných odborných školách. Považujú sa len za dôležitú informáciu pre učiteľa. Výnimkou sú prípady, že termín prevzatý zo základnej školy (v tabuľke tučné písmo) sa zavádza do obsahu vzdelávania, pretože sa počíta z jeho náročnejším určením a vtedy je v tabuľke pojmov orientačne určený aj ročník na jeho zavedenie.

V zhode s týmito štandardizovanými prvkami obsahu vzdelávania a ich časovým usporiadaním v školskom vzdelávacom programe sa budú organizovať všetky formy mimo školskej kontroly výsledkov vzdelávania.

Je v právomoci školy, t.j. predmetovej komisie vyšpecifikovať obsah učiva vzhľadom na schopnosti žiaka. Učiteľ je povinný:

- akceptovať obsahové štandardy pre vyučovací predmet slovenský jazyk,
- rešpektovať súbor poznávacích a rečových kompetencií, ako aj súbor pojmov uvádzaný v tabuľke pojmov,
- rozhodnúť, ktoré kompetencie – výkonové štandardy zahrnie do výučby,
- zachovať pojmy špecifické pre základnú školu a pri novozavádzaných pojmoch rozhodnúť, či budú súčasťou obsahu výučby alebo sa zameria iba na tie pojmy, ktoré by mali žiaci ovládať. Pojmy, ktoré žiak získal na základnej škole musí učiteľ v priebehu vyučovania upevňovať,
- kontrolné diktáty zavádzať raz za jeden polrok, pričom ich tematická špecifikácia je v právomoci učiteľa,

- predložiť učebné osnovy na schválenie predmetovej komisie a až potom sa môžu stať súčasťou školského vzdelávacieho programu.

Usmernenie k predpísaným kontrolným diktátom a slohovým prácam

Kontrolné diktáty

Štátnym vzdelávací program stanovuje len počet kontrolných diktátov. Zameranie kontrolných diktátov je v právomoci školy (predmetovej komisie, učiteľa) a toto rozhodnutie musí byť zohľadnené v príslušnom školskom vzdelávacom programe. Počet kontrolných diktátov:

1. ročník: 2 (1 za polrok),
2. ročník: 2 (1 za polrok).

Kontrolné slohové práce

Štátnym vzdelávací program stanovuje len počet kontrolných slohových prác, pričom ich zameranie je v právomoci školy (predmetovej komisie, učiteľa) a toto rozhodnutie musí byť zohľadnené v príslušnom školskom vzdelávacom programe. Počet kontrolných slohových prác:

1. ročník: 2 (1 za polrok),
2. ročník: 2 (1 za polrok).

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

Čitateľské kompetencie (verejná prezentácia textu a verejný prejav)

- dodržiavať správne dýchanie, artikuláciu, spisovnú výslovnosť a správne uplatňovať suprasegmentálne javy,
- primerane uplatňovať mimo jazykové javy,
- doslovne reprodukovat' umelecký text,
- stručne prerozprávať vecný text,
- plynulo čítať súvislý umelecký text, pri hlasnom čítaní správne dýchať, artikulovať dodržiavať spisovnú výslovnosť.

Pamäťové, klasifikačné a aplikačné spôsobilosti

- zapamätať si potrebné fakty, definície a vedieť demonštrovať ich znalosť,
- vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi,
- odvodiť charakteristiky (definície) nových javov na základe indukcie a zovšeobecnenia,
- usporiadať známe jazyky do tried a systémov,
- aplikovať jazykovedné vedomosti na vecné a umelecké texty.

Analytické a syntetické zručnosti

- uskutočniť jazykovú analýzu textu a vytvárať jazykové systémy,
- odlíšiť medzi sebou umelecký a vecný text,
- odlíšiť medzi sebou texty z hľadiska jazykového štýlu, slohových postupov a žánrov.

Tvorivé zručnosti

- vytvoriť vlastný text dodržaním stanoveného žánru (jazykového štýlu),
- ústne prezentovať vlastný text,
- porozprávať príbeh na danú tému (podľa názvu obrázkov atď.) s použitím priamej reči,
- dokončiť rozprávanie alebo neukončené prozaické dielo,
- zdramatizovať kratší prozaický alebo básnický text.

Informačné zručnosti

- používať jazykové slovníky a korigovať podľa nich vlastné texty,
- vyhľadávať, spracúvať a používať informácie z literárnych prameňov,
- vedieť získať informácie z integrovaného informačného systému a internetu.

Komunikačné zručnosti

- adekvátne komunikovať s prihliadnutím na komunikačnú situáciu,
- verejne prezentovať a obhájiť vlastný názor,
- pri písomnom prejave aplikovať pravopisnú normu,
- verejne prezentovať svoj názor, podporiť ho argumentmi a pri diskusií dodržiavať zásady spoločenského správania.

Prehľad obsahových štandardov

1. Zvuková rovina jazyka a pravopis
2. Významová/lexikálna rovina jazyka
3. Tvarová/morfologická rovina jazyka
4. Syntaktická/skladobná rovina
5. Sloh
6. Jazyk a reč
7. Učenie sa
8. Práca s informáciami
9. Jazyková kultúra
10. Komunikácia

Popis obsahových štandardov

Zvuková rovina jazyka a pravopis

Zvuková rovina jazyka a pravopis	1. ročník	2. ročník
abeceda	👍	👍
písmená: malé, veľké, písané, tlačené	👍	👍
hlásky, slabiky, slová	👍	👍
delenie hlások: samohlásky – spoluhlásky – dvojhlásky	👍	👍
samohlásky: krátke – dlhé	👍	👍
spoluhlásky: tvrdé – mäkké	👍	👍
diakritické znamienka	✓	👍
dĺžeň, mäkčeň, vokáň	👍	👍
interpunkčné znamienka	✓	👍
bodka, otáznik, výkričník, čiarka, spojovník, zátvorka, pomlčka, dvojbodka, úvodzovky, bodkočiarka, pomlčka	👍	👍

melódia vety (oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia, zvolacia)	👍	👍
priama reč, uvádzacia veta	👍	👍
slabikotvorné hlásky -l, -ḷ, -r, -ṛ	👍	👍
výslovnosť a výskyt ä	👍	👍
výslovnosť cudzích slov	⊗	✓
spodobovanie	👍	👍
obojaké spoluhlásky	👍	👍
vybrané slová – príbuzné slová	👍	👍
rozdeľovanie slov na slabiky	👍	👍
intonácia	⊗	✓
	prestávka, sila hlasu	👍
	prestávka/pauza – fyziologická, významová, tempo reči, rytmus	⊗
hlavný slovný prízvuk, dôraz	⊗	✓
pravidlo o rytmickej krátení	👍	👍
hláska	✓	👍
pravopis	⊗	✓

Významová/lexikálna rovina jazyka

Významová/lexikálna rovina jazyka	1. ročník	2. ročník
spisovný jazyk	👍	👍
nárečové slová, nárečia	✓	👍
odborné názvy/termíny	⊗	✓
básnické slová	⊗	✓
slang, slangové slová	👍	👍
synonymá	👍	👍
antonymá – opozitá, homonymá	⊗	✓
slovníky	👍	👍
	pravopisný, synonymický	👍
	cudzích slov	👍
	frazologický	👍
	výkladový, prekladový, terminologický	✓
slovná zásoba	👍	👍
individuálna slovná zásoba	⊗	✓
spisovné slová – nespisovné slová	👍	👍
neutrálne slová – citovo zafarbené (expresívne) slová	👍	✓
domáce slová – cudzie slová	👍	👍
nové slová/neologizmy	⊗	✓
tvorenie slov	👍	👍
odvodzovaním		
	predpona	👍
	prípona	👍
	slovo tvorný základ	👍
	základové slovo	👍

	odvožené slovo	👍	👍
tvorenie slov		👍	👍
	skladaním	👍	👍
	skracovaním – skratky , značky, skratkové slová	⊗	✓
spôsoby obohacovania slovnej zásoby		👍	👍
	tvorba slov	👍	👍
	preberanie slov	👍	👍
internacionalizácia		⊗	✓
nepriame pomenovania (metafora, metonymia, personifikácia)		👍	👍
jednoslovné a viacslovné pomenovania (združené pomenovania)		👍	👍
frazeologizmus		👍	👍
	príslovie, porekadlo, pranostika, prirovnanie	👍	👍

Tvarová/morfologická rovina jazyka

Tvarová/morfologická rovina jazyka		1. ročník	2. ročník
skloňovanie		👍	👍
pád – pádové otázky		👍	👍
podstatné mená		👍	👍
	ohybný slovný druh	👍	👍
	všeobecné/vlastné	👍	👍
	konkrétne – abstraktné	👍	👍
	životnosť/neživotnosť	👍	👍
	rod, číslo, pád	👍	👍
	rod	👍	👍
	mužský, ženský, stredný	👍	👍
	číslo	👍	👍
	jednotné – množné	👍	👍
	pád	👍	👍
	prvý, druhý, tretí, štvrtý, piaty (zastarané oslovenia), šiesty, siedmy	👍	👍
	vzor	👍	👍
	chlap, hrdina dub, stroj,	👍	👍
	žena, ulica, dlaň, kosť	👍	👍
	mesto, srdce, vysvedčenie, dievča	👍	👍
	pomnožené podstatné mená	👍	👍
	podstatné mená mužského rodu	👍	👍
	zvieracie	👍	👍
	cudzie nesklonné podstatné mená	👍	👍
	skloňovanie podstatného mena pani	👍	👍
prídavné mená		👍	👍
	ohybný slovný druh	👍	👍
	rod, číslo, pád	👍	👍
	vzor	👍	👍
	pekný, cudzí	👍	👍

		pávi	👍	👍
		matkin, otcov	👍	👍
zámená			👍	👍
	ohybný slovný druh		👍	👍
	skloňovanie		👍	👍
	základný tvar		👍	👍
	rod, číslo, pád		👍	👍
	delenie zámen	osobné – základné, privlastňovacie	👍	👍
		zvrtné – základné , privlastňovacie	✓	👍
		opytovacie	👍	👍
		ukazovacie	👍	👍
číslovky			👍	👍
	ohybný slovný druh		👍	👍
	skloňovanie		👍	👍
	rod, číslo, pád		👍	👍
	delenie čísloviek	určité	👍	👍
		neurčité	👍	👍
		základné	👍	👍
		radové	👍	👍
		násobné	👍	👍
slovesá			👍	👍
	ohybný slovný druh		👍	👍
	tykanie/vykanie		👍	👍
	časovanie		👍	👍
	slovesné gramatické kategórie		✓	👍
		osoba, číslo, čas, spôsob, rod, vid	✓	👍
	osoba – 1., 2., 3.		👍	👍
	čas		👍	👍
		minulý, prítomný, budúci	👍	👍
	zvrtné, nezvrtné		👍	👍
	neurčitok		👍	👍
	spôsob		👍	👍
		oznamovací, rozkazovací, podmieňovací	👍	👍
príslovky			👍	👍
	neohybný slovný druh		👍	👍
	druhy prísloviek		👍	👍
		miesta, času, spôsobu, príčiny	👍	👍
	stupňovanie prísloviek		👍	👍
predložky			👍	👍
	neohybný slovný druh		👍	👍
	väzba s pádom		👍	👍
spojky			👍	👍
	neohybný slovný druh		👍	👍
	priraďovacie		⊗	✓

	podrad'ovacie	⊗	✓
	interpunkcia	👍	👍
častice		👍	👍
	neohybný slovný druh	👍	👍
citoslovčia		👍	👍
	neohybný slovný druh	👍	👍

Syntaktická/skladobná rovina

Syntaktická/skladobná rovina		1. ročník	2. ročník
veta		👍	👍
jednoduchá veta		👍	👍
	holá – rozvitá	👍	👍
vety podľa obsahu/modálnosti		⊗	✓
	oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia, zvolacia	👍	👍
základné/hlavné vetné členy		⊗	✓
	podmet	👍	👍
	vyjadrený	👍	👍
	nevyjadrený	👍	👍
	prísudok	👍	👍
	slovesný	👍	👍
	neslovesný	👍	👍
vedľajšie/rozvíjacie vetné členy		⊗	✓
	predmet	👍	👍
	príslovkové určenie	👍	👍
	miesta	👍	👍
	času	👍	👍
	príčiny	👍	👍
	spôsobu	👍	👍
	prívlastok	👍	👍
	zhodný – nezhodný	👍	👍
jednočlenná veta – dvojčlenná		✓	👍
jednoduché súvetie		✓	👍
zložené súvetie		⊗	✓
slovosled		👍	👍
nadvetná/textová syntax		⊗	✓
	názov, kapitola, odsek, úvod, jadro, záver	👍	👍
	titulok	⊗	✓

Sloh

Sloh	1. ročník	2. ročník
pozdrav	👍	👍
oslovenie	👍	👍
predstavenie sa	👍	👍

privítanie	👍	👍
rozlúčenie	👍	👍
prosba/želanie	👍	👍
poďakovanie	👍	👍
ospravedlnenie – ústne	👍	👍
ospravedlnenie s vysvetlením	👍	👍
vyjadriť súhlas/nesúhlas	👍	👍
blahoželanie – ústne/písomne	👍	👍
adresa	👍	👍
pohľadnica	👍	👍
súkromný list – ústne/písomne	👍	👍
tvorba otázok (žiadosť o informáciu)	👍	👍
rozhovor	👍	👍
začiatok a koniec telefonického rozhovoru	👍	👍
osnova	✓	👍
nápis	👍	👍
nadpis	👍	👍
odsek	👍	👍
rozprávanie – ústne	👍	👍
opis predmetu – ústne	👍	👍
opis ilustrácie/obrázka – ústne	👍	👍
jednoduché rozprávanie – ústne/písomne	👍	👍
úvod, jadro, záver	👍	👍
časová postupnosť v rozprávaní	👍	👍
rozprávanie s prvkami opisu – ústne/písomne	👍	✓
opis – ústne/písomne	👍 ¹	👍
predmetu	👍 ¹	👍
obrázku/ilustrácie	👍	👍
osoby	👍 ¹	👍
pracovného postupu	👍 ¹	👍
umelecký a vecný text	👍	👍
názor	👍	👍
diskusia	👍	👍
argument	👍	👍
krátke správy	👍	👍
SMS, mail	👍	👍
oznámenie	✓	👍
správa	✓	👍
pozdvánka	✓	👍
plagát	✓	👍
vizitka	✓	👍
klúčové slová	✓	👍
poznámky/konspekt	✓	👍
koncept	✓	👍
reprodukcia ústna	👍	👍
reklama	👍	👍
inzerát	👍	👍
statický opis	👍	👍

dynamický opis	👍	👍
umelecký opis	👍	👍
odborný opis	👍	👍
charakteristika osoby	👍	👍
rozprávanie s využitím priamej reči (on – forma, ja – forma) ústne a písomné	👍	👍
rétorika	👍	👍
artikulácia	👍	👍
sila hlasu	👍	👍
gestikulácia	👍	👍
mimika	👍	👍
postoj	👍	👍
príhovor (prívet)	👍	👍
cielený rozhovor (interview)	👍	👍
protiargument	👍	👍
dôkaz	👍	👍
pozdvaná	👍	👍
prihláška	👍	👍
úradný list	👍	👍
úradný životopis	👍	👍
slávnostný príhovor	👍	👍
prejav	👍	👍
jazykové štýly	👍	👍
náučný	👍	👍
administratívny	👍	👍
publicistický	👍	👍
rečnícky	👍	👍
hovorový	👍	👍
umelecký	👍	👍
slohové postupy	👍	👍
informačný	👍	👍
rozprávací	👍	👍
opisný	👍	👍
výkladový/úvahový	⊗	⊗
úvaha	👍	👍
výklad	👍	👍
projekt	👍	👍
prejav	👍	👍
fázy tvorenia prejavu	⊗	✓
mimojazykové prostriedky	⊗	✓
mimika, gestika, proxemika	⊗	✓
príležitostné prejavy	⊗	✓
slávnostné otvorenie podujatia, privítanie hostí na podujatí, blahoželanie, slávnostné poďakovanie, smútočný prejav	⊗	✓
tabuľka	👍	👍
názov, hlavička, riadok, stĺpec	👍	👍
štylotvorné činitele	⊗	✓

	téma, autor, situácia, funkcia, adresát	⊗	✓
slohotvorný proces		⊗	✓
slohové útvary		⊗	✓
	žiadosť, dotazník, štruktúrovaný životopis , objednávka, potvrdenie, informačný leták, predtlač – prihláška , zápisnica, splnomocnenie	⊗	⊗
text		👍	👍
súvislé texty – nesúvislé texty		⊗	✓
vecný text		✓	👍
umelecký text		✓	👍
hlavná myšlienka		👍	👍
diskusný príspevok		⊗	✓
kontext		⊗	✓
dialóg		👍	👍
interpretácia textu		⊗	✓
spoločné a rozdielne znaky textov		⊗	✓

Jazyk a reč

Jazyk a reč	1. ročník	2. ročník
jazyk	⊗	⊗
reč	⊗	⊗
cudzí jazyk	⊗	⊗
spisovný jazyk	👍	👍
nárečie	👍	👍
úradný (štátny jazyk) jazyk	⊗	⊗
staroslovienčina	⊗	⊗
kodifikácia spisovného jazyka	⊗	⊗
A. Bernolák	⊗	⊗
kultúrna západoslovenčina	⊗	⊗
Ľ. Štúr	⊗	⊗
stredoslovenské nárečie, štúrovčina	⊗	⊗
M. Hattala	⊗	⊗
platné kodifikačné príručky	⊗	⊗

Učenie sa

Učenie sa	1. ročník	2. ročník
opakovanie pri štúdiu	✓	👍
plánovanie činnosti	✓	👍
kontrola plnenia plánu	✓	👍
projekt	👍	👍
príprava projektu	⊗	✓

	realizácia projektu	⊗	✓
	prezentácia projektu	⊗	✓

Práca s informáciami

Práca s informáciami		1. ročník	2. ročník
informácia		✓	👍
spôsob spracovania informácií		✓	👍
klúčové slová		✓	👍
zdroje informácií		✓	👍
	nadpis , titulok, marginálie, masmediálne komunikačné prostriedky, poznámky pod čiarou, vysvetlivky, bibliografický záznam	✓	👍
citácia		⊗	✓
	presná, voľná, parafráza	⊗	✓
osnova		👍	👍
konspekt		👍	👍
názor		👍	👍
dôkaz		👍	👍
argument		👍	👍
požiadavky slovenskej štátnej normy na vybrané písomnosti administratívneho štýlu – úradný list		⊗	⊗
reklama		👍	👍
propagácia		⊗	✓
dezinformácia		⊗	✓

Významová/lexikálna rovina jazyka

Jazyková kultúra		1. ročník	2. ročník
spoločenské zásady komunikácie		⊗	✓
frázovanie, modulácia hlasu		⊗	✓

Komunikácia

Komunikácia		1. ročník	2. ročník
odosielateľ		👍	👍
prijímateľ		👍	👍
komunikačná situácia		👍	👍
efektívna komunikácia		👍	👍
asertívna komunikácia		👍	👍
defektná komunikácia		⊗	⊗
debata		👍	👍
diskusia		👍	👍

Slovenská literatúra

Slovenská literatúra vymedzuje sústavu poznávacích, informačných a rečových kompetencií, čitateľských a tvorivých zručností ako aj súbor literárnovedných, ktoré v časovom úseku vymedzenom obsahovými štandardmi musia byť povinne zaradené do obsahu vzdelávania na každej škole tohto typu v Slovenskej republike.

Sústava poznávacích, informačných a rečových kompetencií, čitateľských a tvorivých zručností ako aj súbor literárnovedných termínov zahŕňa aj prvky obsahových oblastí, ktoré boli štandardizované pre základnú školu (v tabuľke sú tieto oblasti zvýraznené tučným typom písma). Sú trvalou zložkou obsahu vzdelávania, a preto sa pri nich najčastejšie neuvádza nijaká časová dispozícia na zaradenie do obsahu vyučovania na stredných odborných školách. Považujú sa len za dôležitú informáciu pre učiteľa. Výnimkou sú prípady, že termín prevzatý zo základnej školy (v tabuľke tučné písmo) sa zavádza do obsahu vzdelávania, pretože sa počíta z jeho náročnejším určením a vtedy je v tabuľke pojmov orientačne určený aj ročník na jeho zavedenie.

V zhode s týmito štandardizovanými prvkami obsahu vzdelávania a ich časovým usporiadaním v školskom vzdelávacom programe sa budú organizovať všetky formy mimo školskej kontroly výsledkov vzdelávania.

Je v právomoci školy, t.j. predmetovej komisie vyšpecifikovať obsah učiva vzhľadom na schopnosti žiaka. Učiteľ je povinný:

- akceptovať obsahové štandardy pre vyučovací predmet slovenský jazyk,
- rešpektovať súbor poznávacích a rečových kompetencií, ako aj súbor pojmov uvádzaný v tabuľke pojmov,
- rozhodnúť, ktoré kompetencie – výkonové štandardy zahrnie do výučby,
- zachovať pojmy špecifické pre základnú školu a pri novozavádzaných pojmoch rozhodnúť, či budú súčasťou obsahu výučby alebo sa zameria iba na tie pojmy, ktoré by mali žiaci ovládať. Pojmy, ktoré žiak získal na základnej škole musí učiteľ v priebehu vyučovania upevňovať,
- kontrolné slohové práce zavádzať raz za jeden polrok, pričom ich tematická špecifikácia je v právomoci učiteľa. Predpísané žánre pre kontrolné slohové práce sú pre:
 - 1. ročník: oznámenie, správa, pozvánka, opis predmetu*, opis osoby*, opis pracovného postupu,
 - 2. ročník: rozprávanie s prvkami opisu, príležitostný prejav.
- predložiť učebné osnovy na schválenie predmetovej komisie a až potom sa môžu stať súčasťou školského vzdelávacieho programu.

* označuje pojmy, ktoré už boli zavedené, ale ďalej sa s nimi pracuje. Ide o pojmy, ktoré predstavujú žáner určený na kontrolnú slohovú písomnú prácu.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

Čitateľské kompetencie (verejná prezentácia textu a verejný prejav)

- dodržiavať správne dýchanie, artikuláciu, spisovnú výslovnosť a plynulo čítať umelecký text,

- recitovať prozaické a básnické dielo, rešpektovať rytmickú usporiadanosť básnického textu, frázovať básnický a prozaický text v zhode s vlastným chápaním jeho významu,
- pri spoločnom dramatizovanom čítaní prezentovať text postavy dramatického diela a modulovať hlas podľa zmyslu textu.

Pamäťové, klasifikačné a aplikačné spôsobilosti

- zapamätať si potrebné fakty, definície a vedieť demonštrovať ich znalosť,
- vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi,
- odvodiť charakteristiky (definície) nových javov na základe indukcie a zovšeobecnenia,
- usporiadať známe javy do tried a systémov,
- aplikovať jazykovedné vedomosti na vecné a umelecké texty (jednoduchý transfer).

Analytické a syntetické zručnosti

- odlíšiť medzi sebou epické, lyrické a dramatické texty,
- extrahovať a lineárne reprodukovať dejovú líniu epického diela,
- odlíšiť dejový a významový plán umeleckého diela, resp. identifikovať neprítomnosť významového plánu v diele,
- analyzovať literárny text po štylisticko-lexikálnej a kompozičnej stránke,
- hodnotiť dielo z vlastného stanoviska a v súčasnom kontexte,
- vo forme diskusného príspevku alebo referátu napísať/verejne predniesť ucelenú analýzu, interpretáciu a hodnotenie umeleckého diela.

Tvorivé zručnosti

- transformovať text diela do iného literárneho druhu, formy alebo žánru,
- samostatne napísať krátky príbeh,
- inscenovať kratší dramatický text.

Informačné zručnosti

- orientovať sa vo verejnej knižnici a v jej službách,
- vedieť získať informácie z integrovaného informačného systému a internetu,
- používať jazykové slovníky a korigovať podľa nich vlastné texty,
- vyhľadávať, spracúvať a používať informácie z literárnych prameňov.

Prehľad obsahových štandardov

1. Všeobecné pojmy
2. Literárne obdobia a smery
3. Literárne druhy
4. Literárne žánre
5. Štruktúra literárneho diela
6. Štylizácia textu
7. Metrika

Popis obsahových štandardov

- ⊗ označuje pojem, ktorý bude zavedený až v nasledujúcich ročníkoch,
- ☞ označuje pojem, ktorý už bol zavedený a ďalej sa s ním pracuje,
- ✓ označuje pojem, ktorý sa zavádza v danom dvojročnom bloku,

¹ označuje pojmy, ktoré už boli zavedené, ale ďalej sa s nimi pracuje. Ide o pojmy, ktoré predstavujú žáner určený na kontrolnú slohovú písomnú prácu.

Všeobecné pojmy

Všeobecné pojmy	1. ročník	2. ročník
autor/spisovateľ	👍	👍
čitateľ/divák	👍	👍
kniha	👍	👍
knižnica	👍	👍
časopis	👍	👍
noviny	👍	👍
rozhlas	👍	👍
televízia	👍	👍
film	👍	👍
text	👍	👍
ilustrácia	👍	👍
literatúra	✓	👍
odborná (náučná) literatúra	👍	👍
populárno-vedecká literatúra	👍	👍
hlavná myšlienka	👍	👍
umelecká literatúra	✓	👍
poézia	👍	👍
próza	👍	👍
divadelná hra	👍	👍
dobrodružná literatúra	👍	👍
literatúra faktu	👍	👍
vedecko-fantastická literatúra	👍	👍
herec	✓	👍
režisér	✓	👍
inscenácia	✓	👍

Literárne obdobia a smery

Literárne obdobia a smery	1. ročník	2. ročník
staroveká literatúra	✓	👍
stredoveká literatúra	✓	👍
renesančná literatúra	✓	👍
romantická literatúra	✓	👍
realistická literatúra	⊗	✓
naturizmus	⊗	✓
medzivojnová poézia	⊗	✓
súčasná próza	⊗	⊗
súčasná poézia	⊗	⊗

Literárne druhy

Literárne druhy	1. ročník	2. ročník
epika	✓	👍
lyrika	👍	👍
dráma	✓	👍

Literárne žánre

Literárne žánre	1. ročník	2. ročník
komiks	👍	👍
pieseň	👍	👍
príslovie	👍	👍
porekadlo	👍	👍
pranostika	👍	👍
vyčítanka	👍	👍
rozprávka	👍	👍
modlitba	👍	👍
povešť	👍	👍
aforizmus	👍	👍
bájka	👍	👍
balada	👍	👍
legenda	✓	👍
poviedka	👍	👍
román	👍	👍
komédia	✓	👍
tragédia	✓	👍
činohra	👍	👍
epos	✓	👍
novela	⊗	✓

Štruktúra literárneho diela

Štruktúra literárneho diela	1. ročník	2. ročník
dej	👍	👍
príbeh	⊗	✓
kompozícia literárneho diela	👍	✓
kronikársky (chronologický) postup	⊗	✓
retrospektívny (spätný) postup	⊗	✓
reťazový (nadväzujúci) postup	⊗	✓
vnútorná kompozícia literárneho diela	👍	👍
úvod	👍	👍
zápleтка	👍	👍
vrchol	👍	👍

		obrat	👍	👍
		rozuzlenie	👍	👍
	vonkajšia kompozícia literárneho diela		👍	👍
		nadpis	👍	👍
		odsek	👍	👍
		kapitola	👍	👍
		diel	👍	👍
		strofa	👍	👍
		verš	✓	👍
		dejstvo	👍	👍
	replika		⊗	⊗
	monológ		✓	👍
	vnútorný monológ		⊗	⊗
	dialóg		✓	👍
	literárna postava		👍	👍
	hlavná literárna postava		👍	👍
	vedľajšia literárna postava		👍	👍

Štylizácia textu

Štylizácia textu	1. ročník	2. ročník
zdrobnenina	👍	👍
epiteton	👍	👍
humor	⊗	⊗
irónia	⊗	⊗
metafora	✓	👍
personifikácia/zosobnenie	✓	👍
metonymia	👍	✓
básnické prirovnanie	✓	👍
básnická otázka	👍	👍
zvukomal'ba	⊗	✓

Metrika

Metrika	1. ročník	2. ročník
rým	✓	👍
zdužený	👍	👍
striedavý	👍	👍
obkročný	👍	👍
rytmus	👍	👍
refrén	👍	👍

Jazyk národností a literatúra

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- riešiť jednoduché situácie, používať vhodné výrazové prostriedky (zvukové, verbálne, neverbálne), reagovať na vopred nenacvičenú jednoduchú situáciu,
- vhodným jednoduchým spôsobom vyjadrovať svoj úmysel, prezentovať sám seba, podávať a získavať ústne alebo písomne jednoduchú požadovanú informáciu všeobecného charakteru, hovoriť krátko a súvislo na danú tému,
- používať jednoduché postupy a jazykové prostriedky (zvukové, lexikálne, gramatické) v hovorom štýle, ovládať základy jednoduchého a nenáročného administratívneho a odborného štýlu,
- pracovať s Pravidlami pravopisu národností a inými príručkami za pomoci učiteľa,
- chápať význam jazykovej kultúry a základných funkcií spisovného jazyka, rozdiely medzi spisovným jazykom a ostatnými útvarmi národného jazyka.

Prehľad obsahových štandardov

1. Verbálne vyjadrovanie
2. Písomné vyjadrovanie
3. Štylistika
4. Jazykové prostriedky a náuka o jazyku
5. Práca s textom a získavanie informácií
6. Literatúra v živote človeka

Popis obsahových štandardov

Verbálne vyjadrovanie

Učivo je zamerané na osvojovanie schopností ústneho vyjadrovania priameho a sprostredkovaného prostredníctvom technických prostriedkov (telefón, mikrofón, záznamník, ...), monologického a dialogického, formálneho a neformálneho (oficiálneho, verejného), pripraveného a nepripraveného. Žiaci pod vedením učiteľa sa vedú k schopnosti riešiť v súlade s jazykovými, komunikačnými a spoločenskými normami štandardné životné a pracovné situácie, vyjadrovať a zdôvodňovať svoje názory, súvislo hovoriť na danú tému, voľne rozprávať, reprodukovať alebo interpretovať prečítaný alebo vypočutý text, podávať jednoduchý výklad alebo opis, zúčastniť sa diskusie, vyjadrovať krátko a výstižne. Za pomoci učiteľa sa vedú k zreteľnému, primerane hlasitému a kultivovanému prejavu, k spisovnému vyjadrovaniu sa v situáciách, ktoré si to vyžadujú.

Písomné vyjadrovanie

Učivo rozvíja schopnosti súvislo a s podporou učiteľa písomne sa vyjadrovať na základe osvojených jazykových prostriedkov, grafických, pravopisných a gramatických noriem a pravidiel, jednoduchých kompozičných a slohových postupov a útvarov. Žiaci s pomocou učiteľa tvoria jednoduché hovorové, administratívne a odborné prejavy, osvojujú si ich základné znaky, postupy a prostriedky. Učia sa štylizovať osobné listy (neformálne, oficiálne), krátke informačné útvary (telegramy, inzerát, pozvánka, správa, program činnosti), popisovať osoby, veci, spracovať jednoduchý výklad alebo návod na činnosť,

zostavovať nenáročnú osnovu, vyplňať formuláre, napísať životopis, žiadosť. Osvojujú si jednoduchú grafickú a formálnu úpravu jednotlivých písomných prejavov.

Štylistika

Učivo oboznamuje žiakov s charakteristickými znakmi základných funkčných štýlov a slohových útvarov, kultivuje ich vyjadrovacie schopnosti a osobný štýl. S pomocou učiteľa sa oboznamujú s textom, chápu rozdiel medzi písaným a hovoreným prejavom, dokážu vyhľadávať a používať vhodné jazykové a výrazové prostriedky.

Jazykové prostriedky a náuka o jazyku

Jazykové učivo zvyšuje jazykovú kultúru žiakov prostredníctvom zvukovej stránky jazyka, zákonitosti tvorenia slov, štýlového rozvrstvenia a obohacovania slovnej zásoby, gramatických tvarov a konštrukcií a ich sémantických funkcií, hlavných princípov a pravidiel jazyka národností.

Práca s textom a získavanie informácií

Práca s textom patrí k základným učebným potrebám žiaka. Žiaci sa učia rôznym technikám a druhom čítania, orientácii v texte. Učia sa rozlišovať rôzne druhy a žánre textov, získavať a spracovávať z textu informácie, napríklad vo forme záznamov, osnovy a výpiskov. Dokážu text s pomocou učiteľa reprodukovat' a primerane interpretovať, pracovať s rôznymi príručkami. Pozornosť sa venuje najmä náučným (učebnicovým) a administratívnym štýlom (napríklad vyhláškam, pokynom na vyplňovanie formulárov a pod.). Žiaci si dopĺňajú informácie prostredníctvom filmu, televízie, videoprogramov, vnímajú účelnosť modernej reklamy, oboznamujú sa s používaním časopisov, rozlišujú a rozpoznávajú brakovú a komerčnú literatúru.

Literatúra v živote človeka

Žiaci sa oboznámia s podstatou literatúry ako špecifického druhu umenia, poznajú základné funkcie literatúry a bežné literárne diela národností. Za pomoci učiteľa poznajú základné rozdiely medzi základnými literárnymi druhmi a žánrami národností. Získajú základné informácie o literárnom procese.

7.1.2 Človek, hodnoty a spoločnosť

Charakteristika vzdelávacej oblasti

Vzdelávacia oblasť Človek, hodnoty a spoločnosť rozvíja osobnosť človeka s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej sa prelínajú úcta k človeku, k prírode, spolupráca, národné hodnoty. Vychováva k vlastenectvu a posilňuje rešpekt k základným princípom demokracie a tolerancie. Pripravuje mladých ľudí pre život v harmonických a stabilných vzťahoch v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe, medzi národmi.

Cieľom etickej výchovy je vysvetliť základné etické postoje a spôsobilosti, ako sú sebaovládanie, pozitívne hodnotenie seba samého a druhých, komunikačné zručnosti, tvorivé riešenie medziľudských vzťahov, súvislosti medzi hodnotami a normami. Zameriava sa aj na princípy náboženskej a ateistickej etiky, princípy pochopenia a tolerovania správania spoluobčanov a spolužiakov, hodnoty a etické

normy súvisiace so životom a zdravím, rodinným životom, rodičovstvom a sexualitou, ekonomickým životom a prácou v povolani.

Občianska náuka preferuje aktívne občianstvo, rôzne prístupy riešenia problémov každodennej praxe, pochopenie zložitosti sociálnych vzťahov, uvedomenie si hodnoty vzdelania a vzdelanostnej mobility.

Vzdelávacia oblasť sa podieľa na kultivácii človeka, na schopnosti plne prežiť život, má poznávaciu, integračnú a kreatívnu funkciu, pripravuje človeka na život aj pracovný proces, na vytváranie materiálnych a kultúrnych hodnôt, pomáha pri hodnotovej a vkusovej orientácii a pri formovaní postojov človeka. Umožňuje zážitkové učenie vnímateľného u aktívneho poslucháča hudby, návštevníka galérií a divadiel. Rozvíja estetické cítenie žiaka v umeleckej oblasti a prostredníctvom poznávania konkrétnych umeleckých diel hudobných, výtvarných a literárnych a ich žánrov. Vzdelávacie oblasť rozvíja zručnosti a vedomosti získané na základnej škole na vyššej intelektuálnej úrovni, pričom východiskom je veku primeraný zážitok z hudby, výtvarného a literárneho diela, ktoré žiak dokáže verbalizovať. Jednotlivé druhy umenia vedú v konečnom dôsledku k pozitívnemu svetonázoru a k úcte k životu vôbec.

Aby absolvent vzdelávacieho programu spoľahlivo preukázal výkon v tejto vzdelávacej oblasti musí disponovať stanovenými výkonovými štandardmi a ovládať učivo predpísané obsahovými štandardmi.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- oboznámiť sa s nevyhnutnosťou zapojiť sa do spoločenskej praxe a mať prospech zo získavania vedomostí a zručností po celý život,
- ovládať základné schopnosti potrebné na sebapoznávanie a sebaovládanie,
- mať základné schopnosti potrebné pre styk s ľuďmi, ovládať a uplatňovať základy spoločenského správania,
- hodnotiť celospoločenské javy ako je chudoba, gamblérstvo, drogy, terorizmus, globalizácia sveta, novodobé nemoci a poskytovať najjednoduchšie cesty na riešenie protispoločenských javov,
- osvojiť si potrebu zodpovedného, mravného rozhodovania a riadiť sa všeobecne uznávanými mravnými a právnymi zásadami a normami,
- oboznámiť sa so súčasným postavením Slovenskej republiky v európskych a svetových štruktúrach so súčasným dianím vo svete a s globálnymi problémami ľudstva,
- rozvíjať morálne a vôľové vlastnosti, akými sú kritickosť, húževnatosť, samostatnosť a primerané sebavedomie,
- vytvoriť si pozitívny vzťah ku kultúrnym hodnotám, prírode a životnému prostrediu a podieľať sa na ich ochrane

Prehľad obsahových štandardov

1. Úvod do spoločenskovedného vzdelávania
2. Psychológia a základy medziľudskej komunikácie
3. Historické fakty o Slovenskej republike a našej štátnosti
4. Súčasný svet
5. Mravné rozhodovanie človeka. Človek – občan

Popis obsahových štandardov

Úvod do spoločenskovedného vzdelávania

Vzdelávací okruh má žiakov motivovať k získavaniu nových vedomostí, k rozvíjaniu schopností, aby sa úspešne uplatnili v živote a zabezpečili si pre seba a svoju rodinu životné prostriedky. Žiaci sa zoznámia s technikou učenia sa a s praktickým návodom na prípravu na výučbu.

Psychológia a základy medzilidskej komunikácie

Obsahový okruh oboznamuje žiaka s poznatkami, ktoré mu pomáhajú poznávať vlastnú osobnosť, rozumieť sebe a iným, vedú ho k seba výchove a seba poznávaniu. Žiak sa oboznamuje so základnými sociálnymi návykmi a schopnosťami nevyhnutnými pre styk a komunikáciu s ľuďmi, oboznamuje sa a prakticky uplatňuje spoločensky uznávané normy pri styku s ľuďmi.

Historické fakty o Slovenskej republike a našej štátnosti

Obsahový okruh oboznamuje žiakov so základnými historickými faktami o Slovenskej republike a jej štátnosti.

Súčasný svet

Na modelových regiónoch sveta sa žiaci oboznámia s vplyvom fyzicko - geografických podmienok na obyvateľstvo, jeho činnosti, kultúru. Učivo humánnej geografie obsahuje témy: charakteristika obyvateľstva, rozmiestnenie obyvateľstva na Zemi, kultúra jednotlivých skupín obyvateľstva. Žiaci sa oboznámia s globálnymi problémami ľudstva, ako je rýchly rast počtu obyvateľov na Zemi, problémy s rýchlym rastom veľkých miest, zmenšovaním zásob neobnoviteľných prírodných zdrojov, problémy so zabezpečením výživy obyvateľstva a ochranou životného prostredia. V centre pozornosti je Európa, susedné štáty Slovenska a najnovšie poznatky o obyvateľstve a hospodárstve Slovenska.

Mravné rozhodovanie človeka. Človek – občan

V obsahovom okruhu zahŕňajúcom učivo o etických a náboženských otázkach sa žiaci oboznamujú s nutnosťou a nevyhnutnosťou zodpovedného mravného rozhodovania. V okruhu človek – občan sa oboznamujú so základnými ľudskými právami, s právnou reguláciou života spoločnosti, právnymi vzťahmi v rodine, uplatnením práva v otázkach ochrany života, zdravia a majetku. Obsahový okruh uzatvára učivo o zodpovednosti človeka za seba, svoju rodinu a životné prostredie, v ktorom žije.

7.1.3 Matematika a práca s informáciami

Charakteristika vzdelávacej oblasti

Matematické vzdelávanie v odbornom školstve má svoje významné miesto, nakoľko v jednotlivých odboroch štúdia plní popri funkcii všeobecného vzdelávania aj prípravnú funkciu pre odbornú zložku vzdelávania i uplatnenie v praxi. V učebných odboroch, ktoré si vyžadujú vyššie nároky na matematické vzdelávanie vo vzťahu

k náročnosti odboru štúdia, môže škola vo svojom školskom vzdelávacom programe rozšíriť matematické vzdelávanie.

Všeobecným cieľom matematického vzdelávania je výchova a vzdelávanie žiaka, ktorý bude vedieť používať matematiku v rôznych životných situáciách (v odbornej zložke vzdelávania, v ďalšom štúdiu, v osobnom živote, budúcom zamestnaní, voľnom čase, a pod.).

Cieľom matematiky na stredných odborných školách je komplexne rozvíjať žiakovu osobnosť. Proces vzdelávania smeruje k tomu, aby žiaci:

- získali schopnosť používať matematiku vo svojom živote,
- rozvíjali funkčné a kognitívne kompetencie, metakognitívne kompetencie a vhodnou voľbou organizačných foriem a metód výučby aj ďalšie kompetencie potrebné v osobnom a pracovnom živote,
- rozvíjali logické a kritické myslenie, schopnosť argumentovať, komunikovať a spolupracovať v skupine pri riešení problému,
- získali a rozvíjali zručnosti súvisiace s procesom učenia sa s aktivitou na vyučovaní a racionálnym a samostatným učením sa,
- správne používali matematickú symboliku a znázorňovali vzťahy,
- čítali s porozumením súvislé texty obsahujúce čísla, závislosti a vzťahy, nesúvislé texty obsahujúce tabuľky, grafy a diagramy,
- boli schopní pracovať s návodmi,
- používali prostriedky IKT na vyhľadávanie, spracovanie, uloženie a prezentáciu informácií, čo by malo uľahčiť niektoré namáhavé výpočty alebo postupy a umožniť tak sústredenie sa na podstatu riešeného problému.

Cieľom vyučovania informatiky je viesť žiakov k pochopeniu základných pojmov, postupov a techník používaných pri práci s údajmi a tokom informácií v počítačových systémoch. Informatika rozvíja myslenie žiakov, ich schopnosť analyzovať a syntetizovať, zovšeobecňovať, hľadať vhodné stratégie riešenia problémov a overovať ich v praxi. Vedie k presnému vyjadrovaniu myšlienok a postupov, ich zaznamenaniu vo formálnych zápisoch, ktoré slúžia ako všeobecný prostriedok komunikácie.

Cieľom informatiky na stredných odborných školách je komplexne rozvíjať žiakovu osobnosť. Proces vzdelávania smeruje k tomu, aby žiaci:

- sa oboznámili s pojmami údaj a informácia, s rôznymi typmi údajov, ich zberom, uchovávaním, zobrazovaním, spracovaním a prezentovaním,
- sa oboznámili so systémami na spracovanie údajov – počítač, prídavné zariadenia, média a komunikácie,
- sa naučili efektívne vyhľadávať informácie uložené na CD alebo na sieti a naučili sa komunikovať cez sieť,
- rozvíjali si svoje schopnosti kooperácie a komunikácie,
- rozvíjali si svoju osobnosť, tvorivosť, logické myslenie, zodpovednosť, morálne a vôľové vlastnosti, húževnatosť, sebakritičnosť a usilovali sa o samovzdelávanie.

Aby absolvent vzdelávacieho programu spoľahlivo preukázal výkon v tejto vzdelávacej oblasti musí disponovať stanovenými výkonovými štandardmi a ovládať učivo predpísané obsahovými štandardmi.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- rozumieť základným matematickým pojmom, poznať základné vzťahy medzi nimi a obsah najjednoduchších matematických operácií,
- rozvíjať a upevňovať schopnosti pri bežných operáciách s číslami, číselnými výrazmi a používaním premennej,
- poznať a používať základné jednoduché postupy pri riešení úloh budúcej praxe s pomocou učiteľa, poznať a používať základné jednoduché postupy pri riešení úloh budúcej praxe,
- s pomocou učiteľa vyhľadávať, triediť, vyhodnotiť spracovať a používať jednoduché údaje a informácie.

Prehľad obsahových štandardov

1. Čísla, premenná a počtové výkony s číslami
2. Práca s údajmi a informáciami

Popis obsahových štandardov

Čísla, premenná a počtové výkony s číslami

V priebehu štúdia sa rozvíjajú a upevňujú schopnosti v oblasti praktickej matematiky pri bežných operáciách s číslami, s údajmi vyjadrenými v percentách, elementárnou finančnou matematikou domácnosti (rozhodovanie o výhodnosti nákupu, zľavy, poistenie, rôzne typy daní a ich výpočet, výpisy z účtov a faktúr) a s používaním premennej. Žiak si dopĺňa a upevňuje poznatky so základnej školy.

Práca s údajmi a informáciami

Žiaci s pomocou učiteľa vyhľadávať, vyhodnocujú a spracúvajú informácie a údaje. Získajú základné počítačové zručnosti.

7.1.4 Zdravie a pohyb

Charakteristika vzdelávacej oblasti

Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb vytvára priestor na uvedomenie si potreby celoživotnej starostlivosti žiakov o svoje zdravie, na osvojenie si teoretických vedomostí a praktických skúseností o výchove k zdraviu prostredníctvom pohybových aktivít, telesnej výchovy a športovej činnosti. Poskytuje základné informácie o biologických, fyzických, pohybových psychologických a sociálnych základoch zdravého životného štýlu. Žiak získa kompetencie, ktoré súvisia s poznaním a starostlivosťou o vlastné telo, pohybový rozvoj, zdatnosť a zdravie, ktoré určujú kvalitu budúceho života v dospelosti. Osvojí si postupy ochrany a upevnenia zdravia, princípy predchádzania civilizačných ochorení, metódy rozvoja pohybových schopností a pohybovej výkonnosti, v prípade žiakov so zdravotným oslabením alebo zdravotným postihnutím aj princípy úpravy zdravotných porúch. Získa vedomosti a zručnosti o zdravotne orientovaných telovýchovných činnostiach aj z viacerých druhov športových disciplín. Je vedený k chápaniu kvality pohybu ako dôležitej súčasti svojho komplexného rozvoja, k zorientovaniu sa vo výbere pohybu

pri vyskytujúcich sa zdravotných poruchách, k poznaniu kompenzačných a regeneračných aktivít a ich uplatneniu v režime dňa.

Vzdelávacia oblasť spája vedomosti, návyky, postoje, schopnosti a zručnosti o pohybe, športe, zdraví a zdravom štýle, ktoré sú utvárané prostredníctvom realizovaných foriem vyučovania telesnej a športovej výchovy. Vyučovací predmet telesná a športová výchova poskytuje základné informácie o biologických, fyzických a sociálnych základoch zdravého životného štýlu. Žiak si v ňom rozvíja schopnosti a osvojuje vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré sú súčasťou zdravého životného štýlu v priebehu celého života.

Ciele vyučovacieho predmetu telesná a športová výchova

Všeobecným cieľom je umožniť žiakom rozvíjať kondičné a koordinačné schopnosti na primeranej úrovni, osvojovať si, zdokonaľovať a upevňovať pohybové návyky a zručnosti, zvyšovať pohybovú gramotnosť, všeobecnú pohybovú výkonnosť a zdatnosť, dbať o zdravie, vytvárať trvalý vzťah k pohybovej aktivite, telesnej výchove a športu s ohľadom na záujmy, predpoklady a individuálne potreby žiakov, ako súčasti zdravotného štýlu a schopnosti celoživotnej starostlivosti o vlastné zdravie.

Špecifickými cieľmi telesnej a športovej výchovy sú:

a) Pohybové kompetencie

- Žiak si vie vybrať a vykonávať pohybové činnosti, ktoré bezprostredne pôsobia, ako prevencia civilizačných chorôb.
- Žiak dokáže rozvíjať všeobecnú pohybovú výkonnosť s orientáciou na dodržanie a zlepšenie zdravia.
- Žiak si osvojí primerané množstvo pohybových činností vo vybraných odvetviach telesnej výchovy a športu a vie ich uplatniť vo voľnom čase.

b) Kognitívne kompetencie

- Žiak vie vysvetliť dôvody potreby vykonávania pohybovej činnosti v dennom režime so zameraním na úlohy ochrany vlastného zdravia.
- Žiak vie používať odbornú terminológiu osvojených pohybových činností a oblasti poznatkov.
- Žiak vie zostaviť a používať rozcvičenie pred vykonávaním pohybovej činnosti.
- Žiak má dodržiavať osvojené pravidlá pri vykonávaní pohybových činností súťažného charakteru.
- Žiak má vedieť, ktoré sú základné olympijské ideí a riadiť sa nimi vo svojom živote.
- Žiak vie posúdiť a diagnostikovať úroveň svojej pohybovej výkonnosti a telesného rozvoja podľa daných noriem.
- Žiak vie poskytnúť prvú pomoc pri úraze v rôznom prostredí.
- Žiak má dodržiavať bezpečnostné a hygienické požiadavky pri vykonávaní pohybovej činnosti.
- Žiak má poznať životné priority v starostlivosti o vlastné zdravie.
- Žiak má poznať negatívne účinky návykových látok na organizmus.

Špecifické ciele sa zabezpečujú prostredníctvom obsahu, ktorý tvoria základné poznatky o význame pohybových aktivít pre zdravie, prevenciu ochorení, správnej

životospráve, športovej činnosti a jej organizovaní, pohybovej výkonnosti a jej hodnotení a pohybových prostriedkov. Vo vyučovacom predmete telesná a športová výchova je obsah výučby rozdelený do štyroch oblastí:

1. Zdravie a jeho poruchy

Žiak má:

- pochopiť účinky pohybovej aktivity na zdravie,
- mať vedomosti o potrebe prevencie pred civilizačnými ochoreniami pohybovými prostriedkami,
- vedieť poskytnúť prvú pomoc,
- vedieť sa správať k situáciám ohrozujúcim zdravie,
- mať vytvorený hodnotový systém, v ktorom zdravie a pohyb majú popredné miesto.

2. Zdravý životný štýl

Žiak má:

- poznať a dodržiavať zásady správnej výživy,
- využívať športové a pohybové činnosti vo svojom voľnom čase,
- mať predstavu o svojich pohybových možnostiach,
- pochopiť význam aktívneho odpočinku pre odstránenie únavy,
- pochopiť kompenzačný účinok telesných cvičení a poznať vhodné cvičenia na jeho dosiahnutie.

3. Zdatnosť a pohybová výkonnosť

Žiak má:

- poznať úroveň vlastnej pohybovej výkonnosti,
- vedieť využiť cvičenia na rozvoj pohybových schopností,
- vedieť diagnostikovať a hodnotiť pohybovú výkonnosť vlastnú i spolužiakov,
- vedieť využiť pohybové prostriedky na rozvoj pohybovej výkonnosti.

4. Športové činnosti pohybového režimu

Žiak má:

- využiť svoje vedomosti na zdokonaľovanie sa vo vlastnej športovej výkonnosti,
- vedieť uplatniť osvojené pravidlá športových disciplín,
- prezentovať svoju športovú výkonnosť na verejnosti,
- preukázať pohybovú gramotnosť v rôznych športových odvetviach,
- mať príjemný zážitok z vykonávanej pohybovej činnosti.

Výkony žiakov v oblasti 1 a 2 sa plnia prostredníctvom obsahového štandardu „*Poznatky z telesnej výchovy a športu*“, výkony žiakov z oblasti 3 a 4 sú obsiahnuté v ďalších obsahových štandardoch.

V ročnom cykle vzdelávania sa počíta vo všetkých ročníkoch so 66 vyučovacími hodinami. V ročnom pláne učiva sa odporúča, aby obsahové štandardy „*Poznatky z telesnej výchovy a športu*“ a „*Všeobecná gymnastika*“ sa vyučovali, ako súčasť

každej vyučovacej hodiny a boli dotované 15 % času vyučovacej hodiny. Pre ďalšie obsahové štandardy sa výučba odporúča v 2 alternatívach:

- 1. alternatíva – v každom ročníku sa vyučuje každý obsahový štandard.
- 2. alternatíva – v každom ročníku sa odučia aspoň 3 obsahové štandardy. Každý obsahový štandard musí byť odučený počas školskej dochádzky aspoň 2 krát s výnimkou obsahového štandardu „Plávanie“. Ten sa zaraďuje do vyučovania aspoň raz za 2 roky. Každý obsahový štandard sa považuje za odučený, ak má v ročnom pláne minimálne 6 hodinovú dotáciu z celkového počtu vyučovacích hodín.

Škola si môže v každom ročníku zaradiť aj výberové obsahové štandardy. V každom ročníku je povinný aspoň jeden výberový obsahový štandard. Výberové obsahové štandardy rozširujú základné obsahové štandardy o tie pohybové činnosti, ktorých výber umožňuje rešpektovať podmienky školy, záujmy žiakov, záujmy učiteľa, miestne tradície a p. Vyučovanie výberových obsahových štandardov musí rešpektovať plnenie cieľov telesnej a športovej výchovy a bezpečnosť pri cvičení. Obsah výberových obsahových štandardov môže dopĺňať základné učivo a môže byť využívané na motiváciu žiakov na rozvoj ich pohybových schopností so zreteľom na skupinové záujmy, individuálne predpoklady žiakov a podmienky školy. Učiteľ môže zaradiť do programu iba tie športové činnosti, ktoré boli súčasťou jeho pregraduálnej prípravy na vysokej škole alebo na ktoré získal trénerské alebo cvičiteľské vzdelanie, príp. certifikát v niektorej z foriem ďalšieho vzdelávania učiteľov a trénerov. V záujme každého učiteľa telesnej a športovej výchovy by malo byť zúčastniť sa ďalšieho vzdelávania učiteľov a postupné získavanie potrebnej kvalifikácie k chýbajúcim športovým činnostiam.

Predpokladom pre úspešné splnenie cieľov telesnej a športovej výchovy je:

- dokonale poznanie žiakov a dodržiavanie požiadaviek primerane k ich telesným a pohybovým predpokladom,
- účelné plánovanie a rozvrhnutie učiva v konkrétnych podmienkach školy a triedy,
- uplatňovanie účelnej organizácie práce, bezpečnosti práce pri výcviku a zásad hygieny,
- všestranne a sústavné využívanie pomôcok a materiálno – technického vybavenia,
- primerané opakovanie a objektívne hodnotenie žiakov,
- systematické vedenie evidencie postupov a výsledkov práce,
- premyslené spojenie výchovno – vzdelávacieho procesu v telesnej a športovej výchove s ďalšími formami pohybovej aktivity a s celým procesom výchovno – vzdelávacej práce v škole i mimo školy,
- úzka spolupráca s ostatnými výchovnými činiteľmi.

Na spoznávanie žiakov sa využíva priebežné a systematické sledovanie žiakov na hodinách telesnej a športovej výchovy i mimo nich, štúdium záznamov triedneho učiteľa a školského lekára, konzultácie s ostatnými pedagogickými zamestnancami, rodičmi a ďalšími výchovnými činiteľmi v škole i mimo nej.

Vyučovania sa zúčastňujú všetci žiaci zaradení do I. a II. zdravotnej skupiny. Pre žiakov zdravotne oslabených je potrebné vytvárať podmienky na samostatné povinné vyučovacie hodiny zdravotnej telesnej výchovy. Obsah vyučovania sa realizuje podľa samostatných vyučovacích osnov. V prípade, že oddelenie

zdravotnej telesnej výchovy nie je vytvorené, žiaka ponechávame na vyučovacích hodinách s intaktnými žiakmi a realizujeme integrované vyučovanie. Zásady integrácie na hodinách telesnej a športovej výchovy musia byť uvedené v učebných osnovách školského vzdelávacieho programu. Na ich vytvorenie odporúčame pracovať so „Vzdelávacím programom pre žiakov chorých a zdravotne oslabených“ a „Vzdelávacím programom pre žiakov s telesným postihnutím“.

Aby absolvent vzdelávacieho programu spoľahlivo preukázal výkon v tejto vzdelávacej oblasti musí disponovať stanovenými výkonovými štandardmi a ovládať učivo predpísané obsahovými štandardmi. Názov každého obsahového štandardu je identický s názvom tematického celku v učebných osnovách školského vzdelávacieho programu.

Prehľad obsahových štandardov

1. Poznatky z telesnej výchovy a športu.
2. Všeobecná gymnastika.
3. Atletika.
4. Základy gymnastických športov.
5. Športové hry.
6. Plávanie.
7. Sezónne činnosti.
8. Povinný výberový tematický celok.
9. Testovanie.

Popis obsahových štandardov

Poznatky z telesnej výchovy a športu

V telovýchovnom procese sú poznatky základným predpokladom uvedomelého osvojovania si pohybových činností, rozvíjania pohybových schopností a výchovy charakterových a iných vlastností osobnosti. Majú dôležitý význam pri vytváraní postojov k zdraviu a jeho poruchy, zdravého životného štýlu a k celoživotnej pohybovej aktivite. Sú podmienkou úspešného vykonávania praktických činností. Obsah vzdelávania formuje u žiakov:

a) Všeobecné poznatky

- Základné poznatky o formách pohybovej aktivity v režime dňa (ranné cvičenie, spontánna pohybová aktivita, racionálne využívanie voľného času a p.).
- Úloha rozcvičenia pred vykonávaním pohybových činností.
- Význam správnej životosprávy pre pohybový výkon, negatívne vplyvy fajčenia, alkoholu a nedovolených látok na zdravie a pohybový výkon.
- Telesné zaťaženie, meranie a vyhodnocovanie údajov o pulzovej frekvencii.
- Poznatky o rozvoji a diagnostikovaní základných pohybových schopností.
- Poznatky o telesnom vývine a jeho diagnostikovaní.
- Základné poznatky z biológie človeka a účinok pohybovej aktivity na vlastný organizmus.
- Úspechy našich športovcov na olympijských hrách, majstrovstvách Európy a sveta.

- Olympijská výchova so zameraním na poznatky o Medzinárodnom olympijskom výbore, Slovenskom olympijskom výbore (poznať jeho symboliku), o olympijských hrách, kalokagatii a fair – play.
- Prvá pomoc pri drobných poradeniach.

b) Špecifické poznatky

- Odborná terminológia vo všetkých obsahových štandardoch.
- Technika, taktika a metodika osvojovaných pohybových činností.
- Pravidlá súťaženia osvojených pohybových činností a základné činnosti rozhodcu.

Poznatky z telesnej výchovy a športu sa v učebných osnovách školského vzdelávacieho programu uvádzajú ako samostatný tematický celok (všeobecné poznatky) a v každom ďalšom tematickom celku sa využijú špecifické poznatky. Špecifické poznatky nie sú obsahom samostatných tematických celkov a teoretických vyučovacích hodín ale sú zakomponované podľa aktuálnosti do jednotlivých vyučovacích hodín.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- poznať drobné organizačné formy telesnej a športovej výchovy,
- vedieť vysvetliť potrebu rozcvičenia pred vykonávaním pohybovej činnosti,
- dodržiavať pravidlá správnej životosprávy,
- vedieť posúdiť a diagnostikovať úroveň svojej pohybovej výkonnosti a telesného rozvoja podľa daných noriem,
- poznať základné olympijské idey a riadiť sa nimi vo svojom živote,
- vedieť poskytnúť prvú pomoc pri úraze v rôznom prostredí,
- dodržiavať bezpečnostné a hygienické požiadavky pri vykonávaní pohybovej činnosti,
- dodržiavať osvojené pravidlá pri vykonávaní pohybových činností,
- používať odbornú terminológiu osvojených pohybových činností.

Všeobecná gymnastika

Všeobecná gymnastika tvorí pohybový základ pred každou vyučovacou hodinou. Všetky jej súčasti sa vyučujú priebežne. Žiaci v tomto tematickom celku získavajú úroveň osvojenia si gymnastických činností - polôh, pohybov, cvičebných tvarov a väzieb. Sú schopní predviesť pohybový celok, pohybovú skladu individuálne a skupinovo podľa stanovených požiadaviek (pravidiel). Dosahujú tak zvýšenie úrovne pohybových schopností, osvojenia gymnastických zručností, ktoré pomáhajú zlepšiť zdravotne orientovanú zdatnosť bežnej školskej populácie.

Učebné osnovy školských vzdelávacích programov by mali sledovať:

a) Vedomosti

- Zásady držania tela, správne držanie tela, chybné držanie tela.
- Základné názvoslovie telesných cvičení.
- Pohybové prostriedky všeobecnej gymnastiky.
- Štruktúra gymnastickej jednotky – úvodná, prípravná, hlavná, záverečná časť.

- Prípravné, imitačné cvičenie, metodický postup osvojovanie a zdokonaľovania polôh, pohybov, cvičebných tvarov, väzieb.
- Organizačná činnosť na vyučovacej hodine.
- Zdravotne orientovaná zdatnosť, pohybový režim, redukcia hmotnosti, obezity.
- Pozitívny životný štýl.

b) Zručnosti a schopnosti

- Cvičenia rozvíjajúce kondičné, kondično – koordináčne a koordináčne schopnosti.
- Technicky správne polohy a pohyby hlavy, trupu, nôh, paží, lokomócie, cvičenie na s náradím, s náčiním, tyče aerobne činky, expandre, výrazová estetika, rytmických a aerobikových pohybov vykonávania všeobecných gymnastických činností.
- Cvičebný program na zlepšovanie stavu a oporného aparátu tela s cieľným rozvojom pohybových schopností a zručností.
- Formovanie telesných proporcií, kultivovaného prejavu osobnosti žiaka.

Na vyučovacích hodinách telesnej a športovej výchovy môžu vyučujúci zaradiť v rámci tohto obsahového štandardu:

1. **Kondičnú gymnastiku** – v rámci ktorej budú žiaci posilňovať cvičenie paží, nôh, chrbtového svalstva, brušného svalstva s jednorazovým, niekoľkonásobným opakovaním, s cieľným zameraním na jednotlivé časti tela:

- kľuky v kľaku, kľuky vo vzpore stojmo vpredu, vzadu, kľuky vo vzpore ležmo vpredu, vzadu znožmo, roznožmo,
- výpony, poskoky, skoky odrazom obojnožne, jednonožne,
- záklony trupu v ľahu vpredu, sed – ľah vzadu,
- zhyby vo vise, vo vise stojmo, vise ležmo na rebrine, hrazde, kruhoch, bradlách.

Podľa cieľa rozvoja kondičných a kondično – koordináčnych schopností odporúčame zaviesť:

- *tonizačný program* zameraný na držanie tela v správnom napätí svalov v ľahu,
- *všeobecný kondičný program* s obsahom statických a dynamických cvičení,
- *plyometrický program* zameraný na rozvoj dynamickej sily nôh,
- *vytrvalostno – silový program* zameraný na cvičenie paží, nôh, trupu, brucha, bokov (kľuky, zhyby vo vise stojmo, prednosy v sede, vo vise, mierne záklony v ľahu, dvíhanie trupu, nôh v ľahu na boku).

2. **Základnú gymnastiku** – ktorá je orientovaná na rôzne cvičenia:

Akrobatické cvičenie:

- ľah vznesmo, stojka na lopatkách znožmo, s čelným a bočným roznožením, sed roznožmo, hlboký predklon, sed znožmo s predklonom, kotúle vpred a vzad s rôznou východiskovou a výslednou polohou, väzby kotúľov so skokmi a obratmi,
- stojka na rukách oporou rúk na lavičku, stojka na rukách s dopomocou o rebrinu (stenu), stojka na rukách s polohou nôh bočne a čelne,

- premet bokom s dopomocou, premet bokom samostatne,
- podpor stojmo prehnute vzad (most na hlave, most vo vzpore na rukách).

Skoky a obraty:

- skoky odrazom obojnožne – znožmo, skrčmo, prípäťmo, skrčmo roznožmo čelne, bočne, s obratom o 180 – 360 stupňov,
- obraty obojnožne v postojoch – prestupovaním, krížením, prísunom, obraty jednonožne, prednožením o 180 – 360 stupňov.

Cvičenie na náradí a s náradím:

- rebriny – rúčkovanie v podpore ležmo, vo vise prednosy skrčmo, prednosy, postupovanie po rebrinách, výdrž v zhybe, odrazom z nôh zhyby,
- lavičky a nízka kladinka – chôdza vpred, vzad, bokom, bez, poskoky, skok striedavo strižný, váha predklonmo, obrat znožmo o 180 stupňov v drepe, podrepe, stoj, zoskok odrazom obojnožne (znožmo a roznožmo čelne, skrčmo prípäťmo, skrčmo prednožmo), väzby, zostava (jedna – dva – tri dĺžky náradia),
- preskok – opakované odrazy z mostíka pri opore (rebrina , spolucvičiaci), nadväzné odrazy s viacerých mostíkov, letová fáza znožmo, roznožmo čelne, skrčmo prípäťmo, skrčmo roznožmo s doskokom na žinenky (medzi mostíkmi krátky beh), odrazom z mostíka výskok do vzporu drepmo, vzporu roznožmo, skrčka, roznožka, odbočka,
- hrazda – zhyb stojmo, zhyb, vis vznesmo, vis strmhlav, vis vznesmo, roznožmo, bočne, výmyk, prešvihy únožmo vpred, vzad, zoskoky (prekot vpred, zákmi doskok na podložku),
- lano – šplhanie.

Cvičenie s náčiním:

- švihadlo – preskoky na mieste, z miesta znožmo, jednonožne, skrižmo, striedavonožne
- tyč – priamivé cvičenia, cvičenia zvyšujúce rozsah pohyblivosti kĺbov, chrčtice a elasticitu svalov,
- lopta , plná lopta – kotúľanie, hádzanie a chytanie,
- šatka – oblúky, kruhy osmy, vlnenie, hádzanie a chytanie, väzby zostava pohybová skladba, ropeskiping.

Relaxačné a dychové cvičenie:

- aktívna kinetická relaxácia,
- pasívna kinetická relaxácia,
- cvičenie prehĺbenia nádychu a výdychu v stoj, vo vzpore kľačmo, v sede, v drepe, v predklone.

Poradové cvičenie:

- nástup, pochod, povel.

3. Rytmická gymnastika – je zameraná na:

- Cvičenie na taktovanie (tlieskanie, tamburínka), hudbu – pérovanie, pohupy, kroky, chôdza, behy, rovnovážové cvičenie, obraty, skoky s pohybmi hlavy, paží, trupu vo vysokých a nízkych polohách 2/4, 3/4 a 4/4 taktoch bez náčinia a s náčiním, prísunný, poskočný, premenný (polkový)

krok v 2/4 takte, prísunný, valčíkový, mazúrkový krok v ¾ takte. Rytmické cvičenie navzájom spájať,

- Pohybová skupinová skladba na 32 – 64 dôb na hudbu.

4. Kompenzačné cvičenia – sú zamerané na:

- odstraňovanie a korigovanie telesných a pohybových nedostatkov spôsobených jednostrannou sedavou činnosťou,
- cvičenia kĺbovej pohyblivosti a elasticity svalov, pasívne – sed roznožmo, predklon, ľah vznesmo, pohyby ťahom, v ľahu prednožiť skrčmo p/ľ nohu, chytiť za predkolenie a ťahať k trupu, aktívne švihanie nohy v ľahu, stoj do prednoženia, unoženia, zanoženia,
- cvičenia posilňovacie zamerané lokálne na problematické časti tela.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- vedieť správne pomenovať, popísať jednotlivé cvičebné polohy, pohyby a cvičebné tvary,
- vedieť zostaviť a viesť rozcvičenie,
- vedieť prakticky ukázať gymnastické cvičenia, zvládnuť cvičebné väzby a pohybové kombinácie s ich vykonaním v zostave jednotlivca alebo skupiny,
- vedieť preukázať poznatky z organizácie, bezpečnosti, dopomoci, záchrany,
- uplatňovať optimálnu techniku pri vykonávaní základných gymnastických polôh, lokomočných pohyboch a cvičebných tvaroch,
- vedieť ohodnotiť techniku, estetiku a kompozíciu (obsahovú skladbu) konaného gymnastického cvičenia, postrehnúť a posúdiť chyby v predvedení, držaní tela, rozsahu pohybov, svalovom napätí, ochabnutosti tela,
- vedieť posúdiť reálne svoju individuálnu pohybovú úroveň,
- mať pozitívne vzťah ku gymnastickým činnostiam ako potreby ich celoživotného vykonávania,
- vedieť účelovo využiť voľný čas s cieľom podporiť zdravie a zdatnosť,
- pestovať pozitívne spoločenské vzťahy medzi ľuďmi všetkých vekových kategórií,
- využívať bohatý pohybový obsah gymnastických cvičení na dosiahnutie fyzickej výkonnosti, zdravotne orientovanej zdatnosti, pozitívnych psychických, emocionálnych a estetických pocitov z pohybu,
- mať vytvorený pozitívny postoj k správne životnému štýlu so snahou o sebazdokonaľovanie, práceschopnosť, húževnatosť a disciplínu,
- prijímať a dodržiavať normy a pravidlá kolektívu.

Atletika

Tento tematický celok sa do vyučovania zaraďuje v odporúčanom časovom rozvrhu s možnosťou členiť učivo aj do dvoch tematických celkov (prípadne podtém) v jesennom a jarnom období. Na jej vyučovanie treba využívať predovšetkým vonkajšie a prírodné prostredie. Žiaci budú schopní využívať základné atletické lokomócie pri udržiavaní a zvyšovaní svojej telesnej zdatnosti a uplatňovať získané vedomosti, zručnosti a návyky v každodennom živote. Obsahová náplň atletiky bude zameraná na:

a) Vedomosti

- Základná terminológia a systematika atletických disciplín.
- Technika atletických disciplín.
- Základné pravidlá súťaženia a rozhodovania atletických súťaží.
- Organizácia súťaží – časomerač, rozhodca, zapisovateľ).
- Zásady fair – play.
- Bezpečnosť a úrazová zábrana.
- Zásady hygieny a vplyv.

b) Zručnosti a schopnosti

- Základy racionálnej techniky pohybových činností (atletická abeceda, nízky a polovysoký štart, švihový a šliapavý beh, šprint, vytrvalostný beh, štafetový a prekážkový beh, skok do diaľky skrčmo a kročmo, skok do výšky, hod loptičkou a granátom, vrh guľou).
- Rozvoj kondičných a koordinačných schopností.
- Základné (pomocné) funkcie rozhodcu a organizátora atletických súťaží.
- Využitie základných atletických lokomócií pri rozvoji telesnej zdatnosti a pohybovej výkonnosti.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- vedieť sa orientovať v základných atletických disciplínach, charakterizovať ich a prakticky demonštrovať,
- poznať význam a vplyv základných prostriedkov kondičnej prípravy na zdravý rozvoj organizmu a využívať ich vo svojej spontánnej pohybovej aktivite,
- poznať základné pravidlá atletických disciplín a pod dohľadom pedagóga byť schopný pomáhať pri organizácii a rozhodovaní atletických súťaží,
- poznať význam rozcvičenia a vedieť sa aktívne zapájať do jeho vedenia,
- poznať a v živote uplatňovať zásadu fair – play, ako súťažiaci rozhodca organizátor, divák,
- mať trvalý pozitívny vzťah k atletickým činnostiam, ako predpokladu pre ich celoživotné uplatňovanie v individuálnej pohybovej aktivite a udržiavaní zdravia,
- preukazovať pozitívny postoj k súťaženiu,
- preukazovať pozitívny vzťah k súperom,
- dodržiavať prijaté zásady v rámci skupiny,
- vedieť súperiť, kooperovať a tolerovať súperov,
- prejavovať snahu o sebazdokonaľovanie, húževnatosť, vytrvalosť a cieľavedomosť.

Základy gymnastických športov

Športová gymnastika a moderná gymnastika sa vyučujú vo všetkých ročníkoch. Modernú gymnastiku sa odporúča vyučovať iba v skupinách dievčat. Ďalšie druhy gymnastických športov (športový aerobik, gymteamy) je možné vyučovať v rámci výberového tematického celku. Žiaci v tomto tematickom celku získajú základy gymnastických športov a osvoja si takú úroveň činnosti gymnastického športu, že budú schopní predviesť individuálne alebo v skupine zostavu podľa daných pravidiel. Obsahová náplň výučby je orientovaná na:

a) Vedomosti

- Význam a zmysel vykonávania gymnastických športov.
- Zásady držania tela, esteticko – pohybové prostriedky gymnastických športov..
- Terminológia polôh a pohybov, cvičebných tvarov.
- Disciplíny a cvičebný obsah gymnastiky žien a mužov, športového aerobiku, modernej gymnastiky, gymteamu.
- Prípravné, imitačné cvičenie, metodický postup osvojovania a zdokonaľovania polôh, pohybov, cvičebných tvarov, väzieb, zostavy a spoločnej pohybovej skladby.
- Zásady motorického učenia v gymnastických športoch a organizácia pretekov.
- Zásady bezpečného správania, pomoc a záchrana pri cvičení.
- Zdravotne orientovaná výkonnosť, redukcia hmotnosti a obezity.
- Pozitívny životný štýl.

b) Zručnosti a schopnosti

- Cvičenia rozvíjajúce kondičné, kondično – koordinačné a koordinačné schopnosti.
- Prípravné a imitačné cvičenia, polohy a pohyby časti tela, lokomočné pohyby, akrobacia, cvičenie na a s náradím, s náčiním, výrazovo estetické prostriedky gymnastických a aerobických pohybov.
- Kondičná zložka a technická zložka gymnastických športov.

Na vyučovacích hodinách telesnej a športovej výchovy môžu vyučujúci zaradiť v rámci tohto obsahového štandardu:

1. Športovú gymnastiku – ktorá je orientovaná na:

Prostné – zostava na páse (žinenkách v jednom – dvoch radoch. Zostava bude prebiehať formou:

- Akrobacie:

- ľah vznesmo, stojka na lopatkách znožmo, s čelným a bočným roznožením, kotúle vpred, kotúle vzad v rôznych obmenách východiskovej, hlavnej a výslednej polohe, kotúľové väzby,
- stojka na rukách s rôznou polohou nôh, stojka na rukách a kotúľ vpred,
- premet bokom, väzby s kotúľom vpred, vzad, stojkou na rukách a kotúľ vpred,
- podpor stojmo prehnute vzad.

- Skokov a obratov:

- skoky odrazom obojnožne – znožmo, skrčmo prípäťmo, skrčmo, roznožmo čelne a bočne s obratom o 180 – 360 stupňov, skok odrazom jednonožne s prednožením striedavo nožne (nožnice) a upažiť,
- obraty obojnožne v postojoch.

- Rovnovážnych cvičení - váha predklonmo.

- Cvičení klbovej pohyblivosti a elasticity svalov – sed roznožný.

Hrazda po ramená: zostava minimálne 4 cvičebné tvary,

- výmyk, toč jazdmo vpred, toč vzad alebo vpred, prešvihy únožmo vpred a vzad, zoskok.

Preskok: koza na šírku D, na dĺžku CH, kôň na dĺžku CH,

- skrčka, roznožka a odbočka.

Nízka kladina: D (do 110 cm) – zostava 2 dĺžky náradia,

- chôdza, tanečné kroky, preskok, 2 skoky, rovnovážny cvičebný tvar, obrat jednonožne o 180 stupňov, ľah vznesmo/kotúl vpred, zoskok odrazom obojnožne s roznožením, skrčmo prednožmo.

Kruhy: CH,

- kmihanie vo vise, vis vznesmo, vis strmhlav, zhyb vo vise.

2. **Moderná gymnastika dievčatá** (švihadlo, lopta, šatka) – ktorá je orientovaná na rôzne cvičenia so/s:

Švihadlom:

- preskoky na mieste, z miesta znožmo, jednonožne, skrižmo, striedavonožne, krúženie – kruhy, osmičky, kmihanie, hádzanie a chytanie.

Loptou:

- Kotúľanie a prevaľovanie, odrážanie, hádzanie, chytanie a vyvažovanie.

Šatkou: (závoj)

- oblúky, kruhy, osmičky, vlnovky, hádzanie a chytanie.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- poznať gymnastické športy, vedieť popísať disciplíny ich cvičebný obsah, zameranie a cieľ,
- vedieť správne pomenovať cvičebné polohy, pohyby, cvičebné tvary,
- vedieť zostaviť a viesť rozcvičenie so zameraním na vybraný gymnastický šport,
- vedieť prakticky ukázať imitačné, prípravné cvičenia, základné cvičebné tvary, zaradiť a predviesť pohybové kombinácie v zostave jednotlivca alebo skupiny,
- uplatňovať optimálnu techniku pri vykonávaní gymnastických polôh, lokomočných pohyboch a cvičebných tvaroch,
- vedieť ohodnotiť techniku, estetiku a skladbu gymnastického cvičenia v disciplínach vybraného gymnastického športu,
- dokázať postrehnúť chyby v predvedení, držaní tela, rozsahu pohybu, svalovom napätí, poznať práva a povinnosti v gymnastických pretekoch,
- vedieť posúdiť reálne svoju individuálnu športovú úroveň,
- mať vytvorený trvalý pozitívny vzťah ku gymnastickým športom ako predpokladu pre ich celoživotný záujem,
- preukázať kladný postoj k účelnému zameraniu využitia voľného času, k udržaniu fyzického a psychického zdravia,

- preukázať pozitívny postoj k telovýchovnému a športovému procesu s kladnou motiváciou k súťaženiu v rámci pretekov,
- mať vyformované estetické cítenie pri formovaní telesných proporcií a kultivovaného prejavu osobnosti žiaka,
- pestovať pozitívne spoločenské vzťahy medzi ľuďmi všetkých vekových kategórií,
- využívať bohatý cvičebný obsah gymnastických športov na dosiahnutie pohybovej výkonnosti, zdravotne orientovanej zdatnosti, pozitívnych psychických, emocionálnych a estetických pocitov,
- prejať pozitívny postoj k správne životnému štýlu so snahou o sebazdokonaľovanie, práceschopnosť, húževnatosť, disciplínu a zdravé sebavedomie,
- prijímať a dodržiavať normy a pravidlá kolektívu a zásady fair – play,
- reálne prijímať víťazstvá a prehry v športovej súťaži a v spoločenskom prostredí.

Športové hry

Obsah vzdelávania sa zameriava na správne techniky herných činností jednotlivca pre:

- **basketbal** – pri ktorom sa uplatňuje technika prihrávky jednou rukou od pleca, dribling, strelba zhora z miesta, z krátkej a strednej vzdialenosti a bránenie hráča bez lopty a s loptou,
- **futbal** - kde sa žiaci prakticky naučia prihrávky, tlmenie loptou, strelbu, dribling, obsadzovanie hráča bez lopty a s loptou,
- **hádzaná** – pri ktorej sa budú uplatňovať techniky prihrávok jednou rukou od pleca s veľkým náprahom, dribling, strelba zhora z miesta, skoky do bránoviska, obsadzovanie útočníka bez lopty a s loptou,
- **volejbal** – kde sa žiaci naučia správnej technike odbitia horné na mieste, po pohybe, nad seba a pred seba, odbitia pod uhlom, spodné podanie, prihrávka na nahrávači pri sieti a nad seba,
- **iné športové hry.**

Žiaci vo vybraných športových hrách si osvoja úroveň rôznych herných činností, herných kombinácií a systémov a hranie podľa pravidiel. Osvoja si kondičnú prípravu, základné kondičné a koordinačné schopnosti. Dokážu plniť rôzne úlohy súvisiace s realizáciou hry, ako sú hráčske funkcie, funkcie rozhodcov alebo jednoduché organizačné funkcie. Budú schopní efektívne plniť taktické efekty družstva v hre, poznať a vykonávať pohybové činnosti, ktoré pôsobia na rozvoj ich kondičnej pripravenosti pre dané športové hry. Obsah tematického celku, ktorý je daný týmto obsahovým štandardom predpokladá nasledujúce:

a) Vedomosti

- Systematika herných činností a základná terminológia.
- Technika herných činností jednotlivca.
- Herné kombinácie a herné systémy.
- Herný výkon športových hrách a hodnotenie športového výkonu.
- Funkcie hráčov na jednotlivých postoch.
- Základné pravidlá vybraných športových hier.

- Organizácia jednoduchej súťaže v športových hrách (rozhodcovia, časomerači, zapisovatelia, pozorovatelia, a p.).
- Zásady fair – play.

b) Zručnosti a schopnosti

- Praktické poskytnutie prvej pomoci (umelé dýchanie, masáž srdca, proti šokové opatrenia, stabilizovaná poloha, ošetrenie povrchového poranenia, zlomenín, omrzlín a popálenín).
- Kondičná príprava, základné kondičné schopnosti.
- Hráčske funkcie, funkcie rozhodcov a jednoduché organizačné funkcie.
- Taktické úlohy družstva.

Športové hry odporúčame vyučovať tak, aby sa žiaci v priebehu výučby zoznámili so všetkými uvedenými hrami. Obsahová náplň vyučovacieho predmetu rozdeľuje športové hry na *nácvikové, opakovacie a zdokonaľovacie, ako aj zápasy*. V školách, ktoré nemajú potrebné materiálne podmienky na výučbu hier možno počty hodín určené na nácvik a zdokonaľovanie herných systémov využiť na nácvik herných činností jednotlivca a ich kombináciu. Na hodinách určených na zápasy učiteľ vhodne zaraďuje súťaže a zápasy v prípravných hrách a zápasy podľa pravidiel zvolenej športovej hry (pravidlá môže upraviť), pričom nehrajúci žiaci sa učia plniť funkciu rozhodcu, zapisovateľa, a p.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- vedieť správne pomenovať, popísať a prakticky ukázať v hre techniku základných herných činností a využiť herné kombinácie a systémy,
- vedieť pomenovať a popísať funkcie hráčov v obrane i v útoku,
- vedieť vysvetliť základné pravidlá vybraných športových hier,
- vedieť zostaviť a prakticky viesť rozcvičenie (vlastné, skupinu spolužiakov) pred hrou, resp. stretnutím,
- vykonávať funkciu rozhodcu (pomocného rozhodcu), zapisovateľa, časomerača na hodinách určených na hru a v záujmovej forme športových hier a viesť jednoduchý pozorovací hárok o hráčskom výkone družstva,
- vedieť posúdiť reálnu hodnotu svojho individuálneho športového výkonu a výkonu svojho družstva,
- prejavovať trvalý pozitívny vzťah k športovým hrám, ako predpokladu na ich celoživotné uplatňovanie v individuálnej pohybovej aktivite,
- preukázať pozitívny postoj k telovýchovnému procesu,
- mať pozitívny vzťah k spoluhráčom a súperovi,
- dodržiavať prijaté normy a pravidlá nevyhnutné pre presun a pobyt vo voľnej prírode,
- prejavovať snahu o sebazdokonaľovanie, húževnatosť, statočnosť a vytrvalosť,
- dodržiavať zásady fair – play,
- mať pozitívny zážitok s vykonávanou pohybovou aktivitou,
- vedieť zvíťaziť a prijať prehru v športovom stretnutí i v živote, uznať kvality súpera.

Plávanie

Odporúčame výučbu organizovať priebežne v ucelenom desať hodinovom celku. Školy, ktoré nemajú podmienky na priebežnú výučbu plávania, môžu organizovať plávanie v 5 – 7 dňových kurzoch s minimálne 10 hodinovým výcvikom. Obsah účelových kurzov je uvedený v ŠVP osobitne. Tematický celok má podľa podmienok školy rozsah desať vyučovacích hodín. Na začiatku a na konci tematického celku sa overuje plavecká výkonnosť. Vo vstupnom teste sa zisťuje plavecká zručnosť žiakov v osvojenom plaveckom spôsobe, prípadne v druhom plaveckom spôsobe. Odporúčame zvoliť plavecký spôsob podľa lepšej úrovne práce dolných končatín v splývavej polohe (prsia, kraul). Počas celého výcviku je potrebné klásť dôraz na dýchanie. Na každej vyučovacej hodine je potrebné venovať pozornosť nácviku a zdokonaľovaniu plaveckých spôsobov. Na vyučovaciu hodinu je potrebné zaradiť aj krátke teoretické vstupy učiteľa, ktorých obsahom sú poznatky o vyučovanej problematike doplnené o poznatky bezpečného a zdravotného vplyvu na plávanie. Hodnotenie bude vykonané na základe porovnania vstupných a výstupných testov plaveckých zručností. Podrobnejšie o tom hovorí časť ŠVP 7.3.2 Telovýchovno – výcvikový kurz. Obsahová náplň výučby bude orientovaná na:

a) Vedomosti

- Základné poznatky o výučbe plávania.
- Základné hygienické pravidlá, otužovanie a disciplína.
- Technika plaveckých spôsobov.
- Bezpečnosť, úrazová zábrana a uvedomelá pomoc v núdzi.
- Zdravotný význam plávania.
- Plávanie v životnom štýle súčasného človeka.
- Vedenie rozcvičenia na suchu pred zahájením plávania.
- Základná terminológia a názvy plaveckých spôsobov.
- Plavecký výstroj, príprava a starostlivosť o výstroj, bezpečnosť pri plávaní a pohybe v bazénových a vedľajších priestoroch.
- Základné pravidlá žiackych plaveckých pretekov.

b) Zručnosti a schopnosti

Žiak – plavec – dokáže preplávať techniky správne s príslušným štartovým skokom a obrátkou v dĺžke 200 metrov jedným alebo viacerými plaveckými spôsobmi.

Obsah základného plaveckého nácviku

- Hry vo vode, nácvik hrúbika a lovenie predmetov.
- Nácvik a zdokonaľovanie splývania s dýchaním.
- Nácvik práce dolných končatín pri plaveckých spôsoboch K, Z, P.
- Zdokonaľovanie práce dolných končatín pri K, Z, P vrátane dýchania do vody.
- Individuálne odstraňovanie chýb.
- Nácvik práce paží pri K, Z, P.
- Zdokonaľovanie práce paží pri K, P, Z v súhre s dýchaním do vody.
- Nácvik súhry zvoleného plaveckého spôsobu K, Z, P.
- Zdokonaľovanie súhry K, Z, P.
- Štafetové súťaže, dopomoc unavenému plavcovi.

Obsah zdokonaľovacieho plaveckého výcviku

- Kraulové a znakové dolné končatiny (D, K) s doskou, vrátane dýchania (resp. prsia).
- Kraulové a znakové paže s doskou medzi (D, K) vrátane dýchania (resp. prsia).
- Súhra (P.,S.) kraul, znak, prsia, vrátane dýchania a odstraňovania nedostatkov.
- Lovenie predmetov so skokom.
- Štafetové súťaže.
- Zdokonaľovanie súhry plávanie, K, Z, P (50 metrov).
- Plavecké obrátky.
- Plávanie pod vodou.
- Dopomoc v dvojici.
- Štartový skok.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- vedieť správne vykonať a prakticky ukázať základné plavecké pohyby vo zvolenom plaveckom spôsobe v plaveckom bazéne (plaveckej učebni),
- vedieť pomenovať a popísať základné obrátky pri zvolenom plaveckom spôsobe,
- vedieť vysvetliť základné pravidlá plaveckých pretekov,
- vedieť správne používať plavecké okuliare a nadľahčovacie pomôcky,
- preplávať technicky správne s príslušným štartovým skokom a obrátkou minimálnu úroveň 50 metrov jedným plaveckým spôsobom,
- preplávať technicky správne s príslušným štartovým skokom a obrátkou pokročilú úroveň 200 metrov jedným alebo viacerými plaveckými spôsobmi,
- získať trvalý pozitívny vzťah k plávaniu v bazéne a v prírode (pod dozorom),
- mať trvalý vzťah k plaveckým a iným vodným športom,
- využívať plávanie v pravidelnej pohybovo – rekreačnej činnosti,
- mať pozitívny vzťah k ostatným účastníkom vykonávajúcim plavecké aktivity.

Sezónne činnosti

Do obsahu vzdelávania v tomto tematickom celku je zaradené zjazdové a bežecké lyžovanie a cvičenia v prírode, ktoré sú súčasťou základného učiva. Uskutočňujú sa formou lyžiarskeho výcviku na zjazdových alebo bežeckých lyžiach. Lyžiarsky výcvik žiakov sa organizuje s dennou dochádzkou alebo formou lyžiarskeho zájazdu. Školy, ktoré nemajú vhodné terénne a klimatické podmienky na lyžiarsky výcvik v mieste alebo v najbližšom okolí organizujú lyžovanie formou 5 – 7 denných lyžiarskych kurzov (zájazdov), čo je už predmetom účelového kurzu. Žiaci, ktorí nemajú potrebné vybavenie na zjazdové lyžovanie, môžu výcvik absolvovať na bežeckých lyžiach, pričom škola vytvorí na to príslušné organizačné a metodické podmienky. Obsahom lyžiarskeho výcviku je zvládnutie základných pohybových štruktúr a špeciálnych pohybových zručností zodpovedajúcich v snehových a terénnych podmienkach a rozvoj základných pohybových schopností na osvojenie určených poznatkov. Zvládnutie obsahu učiva napomáha celkovému telesnému rozvoju a zvyšovaniu pohybovej výkonnosti žiakov, napomáha osvojovaniu nových poznatkov a je účinným prostriedkom výchovného pôsobenia. Výraznými činiteľmi pri lyžiarskom výcviku sú

aj špecifické prostriedky, najmä zimné prostredie a premenlivosť prírodného prostredia.

Cvičenia v prírode sa organizujú v rozsahu 6 hodín v teréne. Podľa miestnych podmienok sa využívajú v areály zdravia. Pri presunoch na miesta cvičenia na bicykloch a pri jazde na bicykloch v podmienkach cestnej premávky v rámci cvičenia sa odporúča spolupracovať s miestnym orgánom Policajného zboru. Za cvičenia sa nepovažujú výlety s prevažne kultúrnou, poznávacou činnosťou ani osobitnou smernicou určené celoškolské cvičenia zamerané na precvičovanie učiva Ochrana života a zdravia. Ochrana života a zdravia je účelový kurz uvedený v kapitole 7.3.1 ŠVP.

Všeobecnú pohybovú výkonnosť a telesný rozvoj odporúčame kontrolovať a hodnotiť na záver každého školského roka. Testovanie všeobecnej pohybovej výkonnosti slúži aj na posúdenie jej aktuálneho stavu v priebehu štúdia. Odporúča sa v prvom ročníku zaradiť vstupné testovanie a v poslednom ročníku výstupný test. Hodnotenie vykonávajú pomocou modifikovaných tabuliek Moravca et al. (1996, 1990). Obsahová náplň tematického celku musí sledovať:

a) Vedomosti

- Techniky jednotlivých pohybových činností z oblasti sezónnych činností.
- Výstroj a výzbroj, príprava a údržba výstroja a výzbroja.
- Organizácia, základná terminológia a názvy pohybových zručností.
- Práce a bezpečnosť pri vykonávaní sezónnych činností.
- Základné pravidlá vybraných sezónnych činností.
- Organizácia jednoduchých pretekoch v sezónnych činnostiach.
- Základy odbornej turistickej terminológie.
- Základy pre výber, prípravu a likvidáciu táboriska.
- Základné vedomosti o ochrane a tvorbe životného prostredia.
- Základy úrazovej zábrany a bezpečnosti.
- Základy odborné – technických vedomostí a zručností z turistiky.
- Základy pravidiel cestnej premávky pre chodcov a cyklistov (ovládanie dopravných značiek).

b) Zručnosti a schopnosti

- Kondičná príprava, základné kondičné, koordinačné a pohybové schopnosti.
- Správna techniky sezónnych činností.
- Druhy sezónnych činností:
 1. Zjazdové lyžovanie
 - Postoje a pohyby na lyžiach, obraty, chôdza, výstup, pád a vstávanie.
 - Základný zjazdový postoj.
 - Zjazd šikmo svahom, brzdenie, oblúky v pluhu, prívrat spodnou lyžou, prívrat hornou lyžou, nadväzované oblúky.
 - Jazda cez terénne nerovnosti.
 2. Bežecké lyžovanie
 - Chôdza.
 - Základný beh.

- Striedavý beh.
- Beh s odpichom súpažne.
- Korčuľovanie.
- Výstupy, obraty, brzdenie, odšliapavani.

3. Cvičenia v prírode

- Presun mierne členitým terénom s prekonávaním terénnych prekážok.
- Cvičenia rovnováhy na prírodných prekážkach.
- Nosenie prírodných predmetov jednotlivo, v dvojiciach a iných skupinách (klady, kamene, brvná, a p.).
- Orientácia na stanovisku podľa buzoly a určovanie azimutu.
- Orientácia podľa mapy, určovanie a výber vybraných smerov posunu.
- Výber, príprava a likvidácia ohniska.
- Základné pravidlá ochrany životného prostredia, kultúrnych a historických pamiatok.
- Jazda na bicykli, zmeny smeru a rýchlosti jazdy, otáčanie, predchádzanie.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- vedieť správne vykonať a prakticky ukázať základné pohyby na lyžiach s prispôbením sa rôznym terénym nerovnostiam, resp. prekážkam pri jazde,
- vedieť pomenovať a popísať základné techniky jednotlivých jázd, oblúkov, brzdení a pod.,
- vedieť vysvetliť základné pravidlá vybraných sezónnych činností,
- vedieť správne vykonať základné bezpečnostné techniky (pády) pri vykonávaní sezónnych činností,
- zostaviť a prakticky viesť rozcvičenie (vlastné, skupiny cvičencov) pred začiatkom jednotlivých sezónnych aktivít,
- vedieť správne prispôbiť výstroj a výzbroj potrebný pre vykonávanie jednotlivých sezónnych činností,
- plniť úlohy (funkcie) súvisiace s pretekmi v jednotlivých sezónnych činnostiach (rozhodca, organizátor a p.),
- vedieť sa orientovať v prírode podľa turistických značiek, mapy, buzoly a prírodných úkazov,
- absolvovať súvislý presun v teréne presunovým prostriedkom podľa výberu,
- vedieť opísať a vysvetliť základné pravidlá správania sa v prírodnom prostredí smerujúce k jeho ochrane,
- poznať historické a kultúrne pamiatky v okolí svojho bydliska a regiónu,
- vedieť poskytnúť adekvátnu prvú pomoc,
- vedieť organizovať pohybové hry v prírode,
- poznať pravidlá cestnej premávky pre chodcov a cyklistov,
- získať trvalý pozitívny vzťah k sezónnym činnostiam a pobytu v prírode,
- vykonávať pravidelnú pohybovo – rekreačnú činnosť,
- formovať morálno – vôľové vlastnosti s cieľom zoznamovať sa s prírodou,
- prejavovať snahu o sebazdokonaľovanie, húževnatosť, statočnosť a vytrvalosť,
- pestovať pozitívny vzťah k ostatným účastníkom vykonávajúcim sezónne činnosti.

Povinný výberový tematický celok

Do výberového tematického celku je možné zaradiť pohybové činnosti na ktoré má škola podmienky, o ktoré majú žiaci záujem a pri ich vyučovaní sú dodržané bezpečnostné predpisy. Pri zaradení netradičnej pohybovej aktivity do vyučovania telesnej a športovej výchovy sa vyžaduje od vyučujúceho kvalifikácia pre príslušnú pohybovú aktivitu, ktorú získal v rámci pregraduálneho štúdia, v metodicko – pedagogickom centre alebo najnižšej trénerskej alebo cvičiteľskej triede. Medzi výberové tematické celky môžeme zaradiť:

Netradičné pohybové aktivity, menej známe pohybové a športové hry

Medzi takéto aktivity môžeme zaradiť napr. menej známe športové hry ako bejzbal, ringo, lakros, softbal, bedminton, florbal, korčuľovanie in – line, snowbord a p.

Korčuľovanie

Sa organizuje na umelej alebo prírodnej ľadovej ploche.

Korčuľovanie in - line

Snowboarding

Cvičenia v posilňovni

Jednou z výberových pohybových aktivít je rozvoj silových pohybových schopností v posilňovni. Pretože najpriaznivejšie podmienky na začatie systematického posilňovania v ontogenéze vývoja jedinca je obdobie rastovej akcelerácie, odporúčame na školách, ktoré majú vybudovanú posilňovňu zaradiť do ročného rozvrhu učiva aj výberový tematický celok v posilňovni pre chlapcov a dievčatá. Pri rozvoji silových schopností je však potrebné prihliadať na telesný rozvoj a pohlavné osobitosti žiakov.

Aerobik, akvaerobik

Športové úpoly a sebaobrana

Ľadový hokej

Podmienkou pre zaradenie ľadového hokeja je umelá alebo prírodná ľadová plocha (nie zmrznutá voľná plocha) a použitie týchto ochranných prostriedkov: prilba, pevné rukavice, chrániť predkolenia na futbal a chránič laktov. .

Tance (základy spoločenských tancov, disco tancov, ľudových tancov)

Testovanie

Testovanie je súčasť priebežného a sumatívneho hodnotenia. V rámci tejto vzdelávacej oblasti sa v každom tematickom celku bude používať vstupné a výstupné testovanie. Metodológiu a popisy testov nájdete v modifikovaných tabuľkách podľa Moravca.

7.2 ODBORNÉ VZDELÁVANIE

V odbornom vzdelávaní sa žiaci naučia pripravovať suroviny, polotovary a pomocné látky na výrobu, naučia sa manipulovať s nimi v príprave na výrobu a vo výrobe. Vykonávajú jednoduché nastavovanie mechanizmov, strojového zariadenia, kontrolovať správnosť a úplnosť vlastnej pracovnej činnosti, odstraňovať chyby a nepresnosti, správne odkladať a ukladať výrobky, pri práci dodržiavať zásady

a predpisy ochrany, bezpečnosti a hygieny práce, dodržiavať predpisy protipožiarnej ochrany a zaobchádzať s protipožiarnym zariadením.

V oblasti potravinárskej výroby sa naučia žiaci vykonávať jednoduché práce pri uskladňovaní obalového materiálu, absolvent prevádza balí výrobky do obalov, odoberá výrobky, uzaviera obaly, vykonáva etiketovanie a adjustáciu, vie obsluhovať jednoduché zariadenie, sanitovať príslušné prevádzky, čistiť nástroje a zariadenia.

Prehľad vzdelávacích oblastí:

- 1) Teoretické vzdelávanie
- 2) Praktická príprava

7.2.1 Teoretické vzdelávanie

Charakteristika vzdelávacej oblasti

V teoretickej príprave je obsah odborného vzdelávania orientovaný na získanie základných vedomostí o rozdelení a organizácii potravinárskej výroby, o základných druhoch potravinárskych surovín, pomocných látkach a obslužných činnostiach v rámci technologických postupov. Učí chápať súvislosti a nadväznosti pracovných postupov. Pri práci dodržiavajú zásady bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hygieny práce a protipožiarnej ochrany. Naučia sa orientovať v základných vzťahoch svojho odboru k životnému prostrediu.

Žiaci sa naučia porozumieť otázkam fungovania jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti vo vzťahu k osobným a rodinným modelom zabezpečenia životných potrieb. Pri spracovaní školských vzdelávacích programoch odporúčame dôkladne preštudovať dokument Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.0¹³ (ďalej len Národný štandard) a až potom následne zvážiť, ktoré tematické celky z neho budú zaradené do vzdelávania tak, aby vyhovovali potrebám a individuálnym schopnostiam žiakov v rôznych vzdelávacích podmienkach. Pedagogickí zamestnanci môžu využívať Národný štandard na vytvorenie nových tematických celkov, tém alebo podtém v rámci učebných osnov rôznych odborných predmetov a dôsledne zabezpečiť medzipredmetové vzťahy.

Aby absolvent vzdelávacieho programu spoľahlivo preukázal výkon v tejto vzdelávacej oblasti musí disponovať stanovenými výkonovými štandardmi a ovládať učivo predpísané obsahovými štandardmi.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- popísať základné pojmy sveta práce,
- posúdiť svoje predpoklady pre výkon zvoleného povolania a možnosti ďalšieho štúdia a profesijnej orientácie,
- ovládať a rešpektovať základné práva a povinnosti v pracovnom procese,
- charakterizovať základné druhy potravinárskych surovín a pomocných látok,
- popísať príslušné nástroje, náradie, stroje a zariadenia,
- definovať základnú podstatu výrobného procesu,

¹³ Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.0

- definovať sanitačné opatrenia na pracovisku,
- poznať zásady hygieny a bezpečnosti práce a ochrany zdravia pri práci,
- poznať základné pravidlá riadenia vlastných financií,
- porozumieť základným pojmom v oblasti finančníctva a sveta peňazí,
- orientovať sa v problematike ochrany práv spotrebiteľa.

Prehľad obsahových štandardov

- 1) Svet práce
- 2) Suroviny a materiály
- 3) Potravinárska výroba
- 4) Pravidlá riadenia osobných financií

Popis obsahových štandardov

Svet práce

Obsah poskytuje učivo o základných pojmoch vo svete práce (práca, povolanie, zamestnanie, pracovné miesto, pracovná úspešnosť, profesijný rast), o voľbe povolania, hodnotení vlastných schopností, vzdelávaní a príprave podľa voľby povolania. Žiaci sa učia ako sa uchádzať o zamestnanie (hľadanie zamestnania, písomné materiály uchádzača o zamestnanie, komunikácia, spôsob prezentácie u potenciálneho zamestnávateľa).

Ďalej sa oboznamujú so svetom práce z hľadiska miestnych, regionálnych, národných, európskych a svetových možností. Učia sa chápať základné atribúty trhu práce (ponuka a dopyt po pracovných miestach).

Obsah učiva ich vedie k porozumeniu pracovným podmienkam, vzniku, zmeny a zániku pracovného pomeru. Žiaci získajú poznatky o uzatváraní pracovnej zmluvy, o druhoch pracovného pomeru, zmene pracovných podmienok, skončení pracovného pomeru, o právach a povinnostiach účastníkov pracovnoprávných vzťahov (pracovný čas a čas odpočinku, mzda, prekážky v práci).

Suroviny a materiály

Obsah poskytuje žiakom základné vedomosti o vlastnostiach, druhoch a funkciách materiálov a surovín používaných v potravinárskej výrobe.

Cieľom je, aby žiaci správne a hospodárne zaobchádzali so surovinami. Obsah umožňuje získať základné vedomosti o hygiene a sanitácii v potravinárstve, o zabezpečení zdravotnej a hygienickej neškodnosti potravín. Žiaci získajú vedomosti o prevádzkovej a osobnej hygiene.

Počas celej výučby vyučujúci uplatňuje aj hľadiská ekonomické, bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, starostlivosti o životné a pracovné prostredie.

Vyučujúci využíva účinné motivačné metódy na aktivizáciu žiakov, t. j. názorné pomôcky, predovšetkým vzorky surovín a materiálov, diapozitívy a filmy.

Dôležitou formou vyučovania sú exkurzie do závodov a prevádzok, v ktorých sa materiály vyrábajú, upravujú a skúšajú.

Potravinárska príprava

Obsah poskytuje žiakom na primeranej úrovni vedomostí o technologických postupoch potravinárskej výroby, potrebných pre vykonávanie pomocných prác v sklárskej alebo keramickej výrobe, vytvára potrebnú teoretickú prípravu na osvojenie pracovných činností v praktickom vyučovaní.

Výchovno-vzdelávacie ciele sú zamerané na získanie teoretických vedomostí v oblasti jednoduchých a pomocných prác v potravinárstve. Dôraz sa kladie na technologickú disciplínu, presnosť, starostlivosť, ukazovatele kvality a množstva práce.

Cieľové vedomosti sú zamerané a hlavné druhy potravinárskych výrob, na podstatu výroby a výrobného procesu, oboznámenie sa s jednotlivými pomôckami, náradím, strojnými zariadeniami.

Cieľové zručnosti umožňujú na primeranej úrovni ovládať pomocné práce pri skladovaní, príprave a manipulácii so surovinami, pomocnými látkami, balením a uskladnením hotových výrobkov.

Pri výučbe sa dáva dôraz na dodržiavanie pravidiel hygieny, bezpečnosti práce, protipožiarnej ochrany, pracovnej disciplíny a na pestovanie kladného vzťahu k ochrane životného prostredia.

Žiaci sa vedú tak, aby zvládli pomocné tradičné i moderné pracovné postupy a osvojili si základné pracovné činnosti.

Pravidlá riadenia osobných financií

Obsah učiva je zameraný na orientáciu v zabezpečovaní základných ľudských a ekonomických potrieb jednotlivca a rodiny. Dôležitou súčasťou prípravy je orientácia v problematike ochrany práv spotrebiteľa. Žiaci sa oboznámia so základnými pravidlami riadenia vlastných financií. Naučia sa orientovať v oblasti finančných inštitúcií za súčasného používania základných pojmov v oblasti finančníctva a sveta peňazí. Formou praktických cvičení sú teoretické vedomosti overované v praxi.

7.2.2 Praktická príprava

Charakteristika vzdelávacej oblasti

V prakticky orientovaných činnostiach žiaci získavajú komplexné odborné vedomosti a zručnosti potrebné na výkon pracovných činností povolania.

Cieľom je naučiť žiakov vykonávať základné pracovné úkony a operácie od najjednoduchších k zložitejším, podľa stanoveného technologického a pracovného postupu, dobre si organizovať prácu, vypestovať uvedomelý vzťah žiakov k hospodárnemu a efektívnemu využívaniu surovín a energií, mať zodpovednosť za kvalitu vykonanej a odvedenej práce, dodržiavať zásady ochrany životného a pracovného prostredia.

Aby absolvent vzdelávacieho programu spoľahlivo preukázal výkon v tejto vzdelávacej oblasti musí disponovať stanovenými výkonovými štandardmi a ovládať učivo predpísané obsahovými štandardmi.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- pripraviť pracovisko,
- pracovať so surovinami a materiálmi,
- voliť správne pracovné postupy,
- používať príslušné nástroje, náradia, stroje a zariadenia,
- uskutočňovať práce v expedícii,
- uskutočniť jednoduchú údržbu príslušných strojov,
- správne odkladať a ukladať výrobky, nástroje a náradie,
- vykonávať sanitačné opatrenia na pracovisku,
- dodržiavať zásady hygieny, bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, protipožiarnej ochrany.

Prehľad obsahových štandardov

- 1) Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci
- 2) Zoznámenie sa s pracoviskom, materiálmi, náradím
- 3) Základné pracovné úkony

Popis obsahových štandardov

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

Žiaci získajú prehľad o základných ustanoveniach právnych noriem, bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, o hygiene pri práci a na pracovisku. Žiaci sa naučia správne zaobchádzať s pracovnými pomôckami, pochopia nutnosť dodržiavania BOZP a používania pracovných ochranných pomôcok, naučia sa zásady správnej hygienickej praxe.

Zoznámenie sa s pracoviskom, materiálmi, náradím

Učivo je zamerané na oboznámenie sa žiakov s pracovným prostredím, pracovnými pomôckami, materiálmi, náradím, na získanie zručnosti v používaní materiálov, pomôcok a náradia, správnom výbere vhodných pomôcok pre konkrétnu prácu. Žiaci sa naučia správne zaobchádzať s pracovnými pomôckami, pochopia nutnosť dodržiavania BOZP a používania pracovných ochranných pomôcok.

Základné pracovné úkony

Obsah učiva je zameraný na získanie zručnosti žiakov v používaní a obsluhu jednoduchých pracovných strojov a zariadení. Okruhy učiva umožnia žiakom oboznámiť sa s rozličnými materiálmi, vyskytujúcimi sa vo výrobe a vykonávať jednoduché práce v potravinárskej výrobe. Žiaci sa postupne zdokonaľujú v manuálnych činnostiach: ručného charakteru a obslužné činnosti jednotlivých zariadení a strojov, balení a expedícií hotových výrobkov. Obsah vychádza z potrieb v potravinárskej výrobe. Žiaci sa naučia používať príslušné pracovné pomôcky a ochranné pomôcky. Sú vedení k disciplíne, k dobrej organizácii práce, k hospodárnemu využívaniu surovín a energie, k dodržiavaniu zásad bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hygieny a životného prostredia.

7.3 ÚČELOVÉ KURZY/UČIVO

Súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov odborného vzdelávania a prípravy sú účelové kurzy, ktoré predstavujú integrujúcu zložku vedomostí, zručností a postojov. V nadväznosti na získané poznatky v oblasti teoretického a praktického vzdelávania účelové učivo poskytuje žiakom dopĺňujúce, rozširujúce, upevňovacie a overovacie vedomosti, zručnosti a kompetencie potrebné na **zvládnutie situácií a aktivít, ktoré môžu nastať vznikom nepredvídaných skutočností**.

Prehľad účelových kurzov:

- 1) Ochrana života a zdravia
- 2) Telovýchovno-výcvikový kurz

7.3.1 Ochrana života a zdravia

Charakteristika vzdelávacej oblasti

Účelový kurz Ochrana života a zdravia je povinnou organizačnou formou vyučovania. Jeho zameranie musí byť štruktúrované tak, aby sa ním rozšírili vedomosti žiakov, precvičili požadované zručnosti a prehĺbili osvojené postoje a návyky. Obsah kurzu nadväzuje na účelové cvičenia a tvorí ho teoretická príprava, praktický výcvik a mimovyučovacia záujmová činnosť žiakov. Národné a praktické metódy prevládajú nad verbálnym a hodnotenie žiakov je slovné. Navrhované obsahové zameranie kurzu je zhodné pre všetky tri formy jeho realizácie – denné dochádzka, internátna forma alebo kombinácia predchádzajúcich foriem. Počas kurzu sa kladie dôraz aj na overenie výstupných vedomostí žiakov v poskytovaní zdravotníckej prvej pomoci a ich reagovania na situáciu ohrozenia materiálnych hodnôt a prírody.

Účelové cvičenia pre dvojročné učebné odbory sú dve a uskutočňujú sa v 1. ročníku v rozsahu 6 hodín v teréne. Účelové cvičenia sa vykonávajú po triedach, výnimočne po ročníkoch. Presný termín určí riaditeľ školy. Účasť žiakov je na cvičeniach povinná. Žiaci so zmenenou pracovnou schopnosťou plnia primerané úlohy podľa lekárskeho nálezu. Plán cvičenia určuje ciele a obsah cvičenia, priestory na činnosť, zaradenie učiteľov školy do výkonových funkcií. Stanoví spôsob ich prípravy, ako aj prípravu žiakov, materiálno, hygienicko-zdravotnícke a bezpečnostné opatrenia, prípadnú spoluprácu so spoločenskými organizáciami regiónu a orgánmi štátnej správy. Program cvičenia sa realizuje spravidla v dvojhodinových jednotkách. Presun na miesto konania sa nezapočíta do času cvičenia, ak nie je jeho súčasťou. Účasť učiteľov na účelových cvičeniach je započítaná do ich vyučovacej povinnosti. Vyhodnotenie cvičenia vykoná riaditeľ školy na najbližšej pedagogickej porade.

Kurz na ochranu života a zdravia sa organizuje v druhom ročníku v trvaní 3 dni po 7 hodín výcviku. Kurz je súčasťou plánu práce školy. Riaditeľ školy určí vedúceho, termíny, spôsob realizácie a miesto konania, triedy, personálne zabezpečenie, spôsob prípravy učiteľov a účastníkov kurzu, materiálne, finančné, technické a zdravotnícke zabezpečenie. Účasť žiakov na kurze je povinná. Žiaci s oslabeným zdravím sa na kurze zúčastňujú len so súhlasom lekára a plnia úlohy primerané zdravotnému stavu. Kurz sa organizuje v spolupráci s Radou školy, zdravotníckymi, ochranárskymi a inými spoločenskými organizáciami, s orgánmi štátnej správy (miestnou vojenskou správou, policajným zborom, útvarmi civilnej ochrany apod.).

Realizuje sa internátnym spôsobom pobytu alebo dennou dochádzkou na zamestnanie. Odporúča sa podľa možnosti využívať internátny spôsob pobytu na kurze. Kurz organizovaný dennou dochádzkou sa uskutočňuje v teréne mimo priestorov školy. Podľa podmienok je možné uvedené spôsoby realizácie kurzu aj kombinovať.

Aby absolvent vzdelávacieho programu spoľahlivo preukázal výkon v tejto vzdelávacej oblasti musí disponovať stanovenými výkonovými štandardmi a ovládať učivo predpísané obsahovými štandardmi.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- popísať právne normy upravujúce povinnosti prípravy občanov Slovenskej republiky na ochranu ich zdravia, ochranu prírody a obranu vlasti,
- mať prehľad o orgánoch a organizáciách podieľajúcich sa na brannej, ekologickej a humanitárnej výchove občanov,
- mať schopnosť poskytnúť prvú pomoc pri úrazoch,
- mať základné schopnosti pri riešení mimoriadnych situácií alebo udalostí,
- chrániť prírodu a životné prostredie,
- mať záujem o športové aktivity podporujúce jeho telesný a zdravotný rozvoj.

Prehľad obsahových štandardov

- 1) Teoretická príprava
- 2) Praktický výcvik
- 3) Mimovyučovacie aktivity

Popis obsahových štandardov

Teoretická príprava

Teoretická príprava nadväzuje na vedomosti a zručnosti žiakov získaných v účelových cvičeniach. Žiaci sa oboznamujú s právnymi normami, ktoré upravujú povinnosti občanov na ochranu ich zdravia, ochranu prírody a obranu vlasti ako aj o organizáciách podieľajúcich sa na brannej, ekologickej a humanitárnej výchove. Získajú poznatky o dôležitých medzinárodných dohodách, o poslaní a funkcii ozbrojených síl, armády a civilnej ochrany v SR, o najnovších poznatkoch z dopravnej výchovy, zdravotvedy a ekológie, o technických športoch, sebaobrane, o právnych podmienkach vlastníctva a používania zbrane a iných prostriedkov sebaobrany. Teoretická príprava trvá 3 hodiny.

Praktický výcvik

Praktický výcvik sa zameriava na komplex týchto tematických celkov:

- Zdravotnícka príprava (5 hodín) dopĺňa učivo účelového cvičenia. Žiaci sa zdokonaľujú v poskytovaní prvej pomoci pri úpaloch, uštipnutiach hadom, popáleninách a priestreloch. Vedia zhotoviť improvizované nosidlá a určiť poradie naliehavosti ošetrovania zranených osôb ako je umelé dýchanie, kriesenie, stabilizovaná poloha, poleptania chemickými látkami, otravy a omrzliny.
- Mimoriadne udalosti – civilná ochrana (5 hodín) môže byť modelovaný na používanie signálov v priebehu činností. Žiaci sa naučia správne reagovať na

požiar, výbuch plynu, zával alebo zosuv pôdy, letecké nešťastie, radiačnú haváriu, otravu potravinami a vodou.

- Pobyt v prírode (5 hodín) obsahuje komplex činností spojených s vybudovaním stanového tábora. Žiaci sa naučia pripravovať stravu v improvizovaných podmienkach a na provizórnych prostriedkoch, vybudovať a označiť trať pre orientačný beh, zrealizovať preteky podľa pravidiel. Sú vedení k ochrane, úprave a čistote prírodného prostredia, k poznávaniu prírodných úkazov, liečivých a chránených rastlín.
- Technické činnosti a športy (3 hodiny) sú zamerané na rôzne aktivity ako sú exkurzie do športových zariadení, kde majú možnosť sledovať ukážky športovej streľby, rádioamatérskej a spojovacej činnosti, športového potápania a vodáctva, modelárstva, leteckých športov a parašutizmu, horolezectva a týmto sa motivovať k aktívnejšej športovej činnosti. Zároveň získavajú prehľad o náročnosti športových výkonov, výkonovej obtiažnosti, pravidlách a zásadách športovej činnosti.

Mimovyučovacie aktivity

Teoretická príprava a praktický výcvik sa odporúčajú spojiť s mimovyučovacími aktivitami. Odporúča sa organizovať podľa podmienok aj zdokonaľovací plavecký výcvik, rôzne športové súťaže podľa osobitných predpisov.

7.3.2 Telovýchovno-výcvikový kurz

Charakteristika vzdelávacej oblasti

Účelový Telovýchovno-výcvikový kurz sa organizuje v prvom a druhom ročníku štúdia v rozsahu 5 dní po 7 hodín. Môže sa organizovať ako plavecký výcvik a lyžiarsky výcvik. Kurz nadväzuje na výučbu plávania a lyžovania základnej školy. Žiaci si osvojujú športové a úžitkové spôsoby plávania a lyžovania, zvyšuje sa úroveň ich pohybových schopností, upevňuje sa ich zdravie, zvyšuje telesná zdatnosť a pohybová výkonnosť. Národné a praktické metódy prevládajú nad verbálnym a hodnotenie žiakov je slovné. Presný termín určí riaditeľ školy.

Aby absolvent vzdelávacieho programu spoľahlivo preukázal výkon v tejto vzdelávacej oblasti musí disponovať stanovenými výkonovými štandardmi a ovládať učivo predpísané obsahovými štandardmi.

Prehľad výkonových štandardov

Absolvent má:

- zvládnuť techniku plaveckých spôsobov – kraul, znak, prsia, ľubovoľný spôsob, skoky do vody,
- zvládnuť základy lyžiarskej techniky,
- vedieť poskytnúť prvú pomoc pri záchrane topiaceho sa a pri úrazoch na lyžiarskych svahoch.

Prehľad obsahových štandardov

1. Plávanie
2. Lyžovanie

Popis obsahových štandardov

Plávanie

Plávanie zvyšuje úroveň pohybových schopností žiakov, najmä vytrvalosti. Žiaci si osvojujú základné poznatky z teórie plávania, jeho špecifiká z hľadiska biomechaniky a fyziológie. Pôsobenie plávania na organizmus človeka je mimoriadne významné. Žiaci takto získavajú poznatky aj o využití svojho voľného času, informácie o kondičných cvičeniach, rehabilitačného a rekreačného plávania. Osvojujú si tiež pravidlá plávania a správneho dýchania. Hodnotia sa technika plávania, uzlové body v technike a zručnosti pri záchrane topiaceho sa.

Lyžovanie

Lyžovanie má nezastupiteľné miesto vo funkčnom a pohybovom zdokonaľovaní každého jednotlivca. Prispieva k upevneniu zdravia, zvýšeniu telesnej zdatnosti a pohybovej výkonnosti, pomáha odstraňovať nedostatky zdravotne oslabeným žiakom, prispieva k psychického, sociálnemu a morálnemu vývinu mládeže. Žiaci by mali zvládnuť bezpečné ovládanie lyží v primeranom lyžiarskom teréne optimálnou lyžiarskou technikou. Výcvik by sa mal zamerať na zvládnutie znožného oblúka prestúpením v širšej stope, vyvážený dynamický postoj po spádnicí a jazde šikmo svahom, správne rozloženie hmotnosti, postavenie a vytočenie trupu, prenášanie váhy z jednej lyže na druhú, pre pokročilých lyžiarov sa odporúča zvládnuť striedavý beh dvojkročnej a súpažnej techniky. Kurz poskytuje aj informácie o lyžiarskom výstroji a nebezpečenstvách zimného pobytu v horách.

8 UČEBNÉ ZDROJE

Skupina učebných odborov: 29 Potravinárstvo

Pri štúdiu v tomto vzdelávacom programe sa odporúčajú tieto učebné zdroje:

8.1 Odborná literatúra

1. Szemes a kol.: Technológia cukrárskej výroby. PROMP Bratislava 2002
2. Szemes, Mainitz: Technológia pekárskej výroby. Cech pekárov a cukrárov regiónu západného Slovenska, Bratislava 1999
3. Dubová: Suroviny pre 1. roč., učebných odbor 2964 2 cukrár 1. časť. EXPOL pedagogika Bratislava, 2005
4. Dubová: Suroviny pre 1. roč., učebných odbor 2964 2 cukrár 2. časť. EXPOL pedagogika Bratislava, 2006
5. Dubová: Suroviny pre 2. roč., učebných odbor 2964 2 cukrár 1. časť. EXPOL pedagogika Bratislava, 2007
6. Sládečková: Suroviny pre 1. ročník, učebných odbor – pekár. , 2007
7. Hudeková, Pašková: Technológia pre 1. ročník, učebný odbor mäsiar. EXPOL pedagogika Bratislava, 2005
8. Hudeková, Pašková: Technológia pre 2. ročník, učebný odbor mäsiar. EXPOL pedagogika Bratislava, 2006
9. Hudeková: Technológia pre 3. ročník, učebný odbor mäsiar. EXPOL pedagogika Bratislava, 2007
10. Dubová: Technológia pre 1. ročník – pekár – 1. časť. EXPOL pedagogika Bratislava, 2006
11. Dubová: Technológia pre 1. ročník – pekár – 2. časť. EXPOL pedagogika Bratislava, 2007
12. Beneš: Suroviny pre 1. a 2. ročník SOU – pekár, cukrár, cukrovinkár. 1994
13. Drdák, Studenický, Mórová, Karovičová: Základy potravinárskych technológií. Malé centrum Bratislava, 1996
14. Murgová: Malý gastronomický slovník, Alldata Prešov, 2005
15. Potravinový kódex
16. Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.0, Bratislava 2009

Časopisy

Potravinárstvo

Gastro

Pekárstvo Cukrárstvo

Cukrár

Výživa a zdravie

Slovenský výber

8.2 Didaktická technika

1. Prenosný spätný projektor
2. Počítače, tlačiareň
3. Kopírovací stroj a skener

4. Diaprojektor,
5. Filmový projektor
6. Video a DVD prehrávač
7. Projekčné plátno
8. Flipchart
9. Uchytávacie lišty
10. Televízor
11. Magnetofón
12. Rozhlasový prijímač
13. Trenažéry
14. Spätný projektor,
15. Tabule, panely, premietacie plátno, priesvitky
16. Fotografie, schémy, modely , technické výkresy
17. USB kľúč
18. Diskety
19. CD nosič
20. VHS kazety

8.3 Materiálne výučbové prostriedky

1. Odborné učebne a dielne (cukrárske, pekárske, cukrovinkárske, mäsiarske, mliekarské...)
2. Odborné filmy, CDROM, DVD – prezentácie pracovných postupov, technológií podľa odborov štúdia, BOZP, prvej pomoci, konštrukcií ap.
3. Modely
4. Náradie podľa odboru štúdia
5. Stroje a zariadenia podľa odboru
6. Materiály podľa odboru
7. Váhy a meradlá
8. Osobné ochranné prostriedky a pomôcky: podľa konkrétneho odboru
9. Odborné knihy, časopisy, encyklopédie, prospekty, katalógy
10. Nástenky
11. Výstavky
12. Fólie
13. Vzorkovnice
14. Schémy technologických postupov, strojov a zariadení...
15. Lekárnička

9 VZDELÁVANIE ŽIAKOV SO ŠPECIÁLNYMI VÝCHOVNO-VZDELÁVACÍMI POTREBAMI

Skupina učebných odborov: 29 Potravinárstvo

Všeobecne záväzné právne predpisy označujú názvom žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej len „ŠVVP“) žiakov s mentálnym postihnutím, žiakov so sluchovým postihnutím, žiakov so zrakovým postihnutím, žiakov s telesným postihnutím, žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou, žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami, žiakov chorých a zdravotne oslabených, žiakov hluchoslepých, žiakov s vývinovými poruchami učenia, žiakov s poruchami aktivity a pozornosti, žiakov s viacnásobným postihnutím a poruchami správania.

V posledných rokoch sa výrazne zmenila filozofia výchovy a vzdelávania takýchto žiakov, presadzuje sa ich integrácia do bežných škôl, spolu s utváraním špecifických vzdelávacích podmienok zohľadňujúcich ich špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Žiaci so ŠVVP majú právo na to, aby im spoločnosť poskytovala rovnaké príležitosti a podnety na ich vývin, ako poskytuje ich zdravým rovesníkom. Školskou integráciou sa rozumie výchova a vzdelávanie žiakov so ŠVVP v triedach škôl a školských zariadení určených pre žiakov bez ŠVVP. Výchova a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje v špeciálnych školách, špeciálnych triedach, ktoré sa zriaďujú spravidla pre žiakov s rovnakým druhom zdravotného znevýhodnenia, kde časť výchovno-vzdelávacieho procesu sa môže uskutočňovať v triede spoločne s ostatnými žiakmi školy a niektoré vyučovacie predmety alebo činnosti môže žiak absolvovať mimo špeciálnej triedy v triedach alebo výchovných skupinách spolu s ostatnými žiakmi školy. Ak je to potrebné, takýto žiak je vzdelávaný podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ktorý vypracúva škola v spolupráci so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva a zákonný zástupca žiaka má práva sa s týmto programom oboznámiť. Ak zdravotné znevýhodnenie žiakovi špeciálnej školy alebo špeciálnej triedy znemožňuje, aby sa vzdelával podľa individuálneho vzdelávacieho programu, žiak sa vzdeláva podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ktorý rešpektuje jeho špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby.

Cieľom integračných snáh je podpora socializácie týchto žiakov, ich lepšia príprava pre bežný život – občiansky i profesionálny. Súčasne sa podporuje prístup majoritnej spoločnosti k akceptácii ľudí so zdravotným znevýhodnením, či sociálnym znevýhodnením.

Nevyhnutnou súčasťou integrácie žiakov so ŠVVP do bežných škôl je efektívny výchovno-poradenský servis (špeciálno-pedagogické, psychologické, sociálne, kariérové poradenstvo ako súčasť výchovného poradenstva v školstve) pre žiakov a rodičov, pre učiteľov.

V zmysle Európskej sociálnej charty sa vytvárajú podmienky pre uplatnenie práva žiakov so ŠVVP na slobodnú voľbu povolania, ktorá zohľadňuje ich predpoklady, zvyškový potenciál, potreby trhu práce, v neposlednom rade aj aplikáciu predpisov týkajúcich sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením sa organizuje podľa vzdelávacích programov, ktoré sú súčasťou štátnych vzdelávacích programov pre príslušné skupiny odborov štúdia. Pri ich rozpracovávaní treba osobitne zvážiť:

- charakter učebného odboru (profilové predmety), požiadavky povolání, na ktoré pripravuje, na fyzické a zdravotné spôsobilosti jednotlivca, druh a stupeň zdravotného postihnutia, zvyškový potenciál; nevyhnutné je rešpektovať kontraindikácie určitého zdravotného postihnutia alebo narušenia pre prípravu v niektorom učebnom odbore / pre výkon určitých povolání v dôsledku ohrozenia bezpečnosti svojej a iných ľudí,
- možnosti profesionálneho uplatnenia sa jednotlivca po skončení odborného vzdelávania a prípravy, zvýšenie možností jeho včlenenia sa do občianskej spoločnosti,
- možnosti formálnej adaptácie vzdelávacieho programu (modifikácia obsahu vzdelávania, úprava organizácie vyučovania, úprava formy vykonania prijímacej alebo záverečnej skúšky, úprava vyučovacích metód, úprava foriem bežného skúšania a preverovania vedomostí, dĺžky štúdia, učebných plánov, pravidiel hodnotenia a klasifikácie žiakov so ŠVVP ap.); odporúča sa pritom využívať príslušné metodické usmernenia MŠ SR,
- materiálno-technické zabezpečenie vzdelávania integrovaných žiakov so ŠVVP na bežnej škole – napr. zabezpečenie špeciálnych didaktických a kompenzačných pomôcok, zabezpečenie bezbariérového prístupu k učebniam, možnosti zníženia počtu žiakov v triedach a skupinách ap.,
- personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania žiakov so ŠVVP s ohľadom tvorbu individuálnych vzdelávacích programov, ich realizácia, zabezpečenie poradenského servisu pre žiakov, príp. ich rodičov (špeciálny pedagóg, psychológ, sociálny pracovník, asistent, výchovný poradca, školský psychológ, školský špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg, sociálny pedagóg, koordinátor prevencie),
- možnosti spolupráce strednej odbornej školy so školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie a so základnými školami v regióne, využitie spolupráce so sociálnymi partnermi (zamestnávateľia v regióne, občianske združenia zdravotne postihnutých, regionálne úrady práce, sociálnych vecí a rodiny) v regióne pri integrácii osôb so zdravotným znevýhodnením do bežnej spoločnosti,
- v neposlednom rade treba venovať primeranú pozornosť príprave pedagógov strednej školy, bežných žiakov, príp. ich rodičov na spolužitie so žiakmi so zdravotným a sociálnym znevýhodnením, osobitne ak ide **o ťažké zdravotné postihnutie**.

9.1 Vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením

V Deklarácii práv zdravotne postihnutých osôb vo vyhlásení Valného zhromaždenia OSN je definovaná zdravotne postihnutá osoba ako "osoba, ktorá nie je schopná si zaistiť, úplne alebo čiastočne, potreby bežného spoločenského života v dôsledku vrodeného či získaného nedostatku fyzických alebo duševných schopností". Zdravotne postihnuté osoby majú okrem iných práv právo na lekárske, psychologické a funkčné ošetrovanie, vrátane protetických a ortopedických pomôcok, na liečebnú a sociálnu rehabilitáciu, vzdelanie, pracovnú rehabilitáciu, poradenstvo, pomoc pri pracovnom umiestnení a ďalšie služby, ktoré im umožnia maximálne rozvinúť ich

schopnosti a zručnosti a urýchlia proces ich začlenenia alebo návratu do spoločnosti. Tieto práva sú zakotvené aj v Ústave SR v Čl. 38 v ods. 2, ktorý hovorí: Mladiství a osoby zdravotne postihnuté majú právo na osobitnú ochranu v pracovných vzťahoch a na pomoc pri príprave na povolanie.

Medzi žiakov so zdravotným znevýhodnením sú zaradení žiaci s mentálnym postihnutím, žiaci so sluchovým postihnutím, žiaci so zrakovým postihnutím, žiaci s telesným postihnutím, žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou, žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami, žiaci chorých a zdravotne oslabených, žiaci hluchoslepých, žiaci s vývinovými poruchami učenia, žiaci s poruchami aktivity a pozornosti, žiaci s viacnásobným postihnutím a poruchami správania.

Špeciálne vzdelávanie a odborná príprava pre žiakov so zdravotným znevýhodnením sa zabezpečuje podľa vzdelávacích programov v špeciálnych školách, v špeciálnych triedach, v triedach alebo výchovných skupinách spolu s ostatnými žiakmi. Podľa špecifických potrieb žiaka a požiadaviek odbornej prípravy je možné adaptovať štátny vzdelávací program, modifikovať obsah vzdelávania, upraviť organizáciu vyučovania, rozložiť do viacerých ročníkov, špecifické potreby zapracovať do individuálneho vzdelávacieho programu s využitím odbornej pomoci špeciálneho pedagóga (tiež triedneho učiteľa, výchovného poradcu, odborného lekára, dorastového lekára, školského psychológa, rehabilitačnej sestry). Formu špeciálneho vzdelávania žiaka treba dôsledne zvážiť podľa potrieb žiaka, druhu a stupňa jeho postihnutia, znevýhodnenia, charakteru vzdelávania, možností vytvoriť v bežnej škole špeciálne podmienky na vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením.

Praktickú časť vzdelávania a odbornej prípravy žiakov so zdravotným znevýhodnením treba prispôbiť individuálnym potrebám a možnostiam žiaka s využitím vhodných učebných a kompenzačných pomôcok.

Do štátneho vzdelávacieho programu možno zaradiť špeciálne vyučovacie predmety, aj predmety špeciálno-pedagogickej starostlivosti, ktoré zodpovedajú špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám zdravotne postihnutých žiakov podľa druhu a stupňa postihnutia. V odôvodnených prípadoch, osobitne pri ťažkých zdravotných postihnutiach, možno vzdelávací program redukovať o niektorý vyučovací predmet.

9.1.1 Žiaci s telesným postihnutím

Pri zabezpečovaní podmienok na vzdelávanie žiakov s telesným postihnutím sa dostáva do popredia úprava prostredia školy – prístup k budove, vstup do budovy, vyučovacie priestory v učebniach a dielňach, úprava hygienických zariadení, zabezpečenie dopravy do školy. Realizovaná úprava prostredia musí viesť k maximálnej samostatnosti žiakov za dodržania požiadaviek bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. – V tejto skupine žiakov s telesným postihnutím sú okrem žiakov s poruchami motoriky rozmanitej etiológie a stupňa aj žiaci so záchvatovými stavmi (hlavne epilepsiou), ktorých odborná príprava a následné umiestnenie na trhu práce je viac ako problémové.

Žiaci s telesným postihnutím sa do škôl prijímajú na základe ich zdravotného znevýhodnenia po diagnostických vyšetreniach zameraných na zistenie ich ŠVVP vykonaných školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie. Výchova a vzdelávanie v školách sa uskutočňuje s využitím špeciálnych učebných pomôcok

a kompenzačných pomôcok, ktoré spolu s učebnicami a špeciálne upravenými učebnými textami podľa ŠVVP žiaka poskytuje bezplatne škola.

Efektívna výchova a vzdelávanie žiakov s telesným postihnutím predpokladá primeraný špeciálno-pedagogický, zdravotný, psychologický a sociálno-poradenský servis v škole (výchovný poradca, školský špeciálny pedagóg, školský psychológ, rehabilitačný pracovník, asistent, liečebný pedagóg, sociálny pedagóg, koordinátor prevencie), odbornú prípravu učiteľov, úpravu organizácie vzdelávania a odbornej prípravy. Nevyhnutná je spolupráca strednej školy so školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie. Užitočná je spolupráca aj s občianskymi združeniami pre telesne postihnutých a so zamestnávateľmi v regióne zamestnávajúcimi telesne postihnutých (chránené dielne).

9.1.2 Žiaci s mentálnym postihnutím

Žiaci s mentálnym postihnutím sa vzdelávajú podľa individuálnych vzdelávacích programov. Výchova a vzdelávanie sa prispôsobuje ich ŠVVP na základe ktorých sa môže individuálne vzdelávacie programy vnútorne diferencovať podľa druhu a stupňa zdravotného znevýhodnenia žiakov.

Žiaci s mentálnym postihnutím sa do škôl prijímajú na základe ich zdravotného znevýhodnenia po diagnostických vyšetreniach zameraných na zistenie ich ŠVVP vykonaných školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie. Výchova a vzdelávanie v školách sa uskutočňuje s využitím špeciálnych učebných pomôcok a kompenzačných pomôcok, ktoré spolu s učebnicami a špeciálne upravenými učebnými textami podľa ŠVVP žiaka poskytuje bezplatne škola.

Žiakom podľa zdravotného znevýhodnenia je poskytovaný primeraný špeciálno-pedagogický, zdravotný, psychologický a sociálno-poradenský servis v škole (výchovný poradca, školský špeciálny pedagóg, školský psychológ, rehabilitačný pracovník, asistent, liečebný pedagóg, sociálny pedagóg, koordinátor prevencie), odborná príprava učiteľov, úprava organizácie vzdelávania a odbornej prípravy. Nevyhnutná je spolupráca strednej školy so školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie. Užitočná je spolupráca aj s občianskymi združeniami pre zdravotne znevýhodnených a so zamestnávateľmi v regióne zamestnávajúcimi telesne postihnutých (chránené dielne).

9.1.3 Žiaci so sluchovým postihnutím

Pri vytváraní podmienok vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím sa treba zamerať na formu komunikácie s nimi. Je dôležité zapojiť ich prostredníctvom využívania IKT, audiovizuálnej techniky do vyučovania žiakov so sluchovým postihnutím (internet, grafické znázornenie učiva, využitie web-kamery, dištančná komunikácia, chat, e-mail, mobil, televízia s teletextom, video kopírujúce aj skryté titulky ap.). Formu komunikácie je potrebné prispôbovať podľa potrieb žiaka a stupňa jeho sluchového postihnutia. Vo vyučovaní v škole je nevyhnutné dodržiavať pravidlá komunikácie so žiakmi so sluchovým postihnutím: hovoriť smerom k triede, používať názorné prostriedky – nákresy, grafy, komentovať neočakávané reakcie na sluchové podnety, overovať pochopenie nových pojmov. Zabezpečiť odhlučnenie tried. Zvýšenú pozornosť venovať písomným prejavom žiakov, hlavne ak slúžia na hodnotenie výsledkov; treba sa vystríhať pred formálnymi chybami, pred skreslením preukaznosti skutočných vedomostí žiakov.

Žiaci so sluchovým postihnutím sa do škôl prijímajú na základe ich zdravotného znevýhodnenia po diagnostických vyšetreniach zameraných na zistenie ich postihnutia vykonaných školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie. Výchova a vzdelávanie v školách sa uskutočňuje s využitím špeciálnych učebných pomôcok a kompenzačných pomôcok, ktoré spolu s učebnicami a špeciálne upravenými učebnými textami podľa ŠVVP žiaka poskytuje bezplatne škola.

Žiakom podľa zdravotného znevýhodnenia je poskytovaný primeraný špeciálno-pedagogický, zdravotný, psychologický a sociálno-poradenský servis v škole (výchovný poradca, školský špeciálny pedagóg, školský psychológ, rehabilitačný pracovník, asistent, liečebný pedagóg, sociálny pedagóg, koordinátor prevencie), odborná príprava učiteľov, úprava organizácie vzdelávania a odbornej prípravy. Nevyhnutná je spolupráca strednej školy so školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie.

V prípade potreby je možné zaradiť do učebného plánu strednej školy (kde dané postihnutie nie je kontraindikované pre výkon povolania) vyučovací predmet rozvoj komunikačných zručností. Vyučovať ho musí špeciálny pedagóg - surdopéd.

Užitočná je spolupráca aj s občianskymi združeniami pre sluchovo postihnutých a so zamestnávateľmi v regióne vytvárajúcimi pracovné príležitosti pre sluchovo postihnutých.

9.1.4 Žiaci so zrakovým postihnutím

Pre žiakov so zrakovým postihnutím treba sprístupniť obsah vzdelávania v jednotlivých predmetoch vhodnou formou za využitia primeraných didaktických pomôcok a kompenzačných pomôcok (adaptácia učebných materiálov pomocou Brailovho písma, využitie elektronických alebo zvukových nosičov, reliéfnej podoby materiálov ap.). V písomnej komunikácii je potrebné využívať čo najviac informačné a komunikačné technológie, aj s hlasovým výstupom. Podmienky odborného vzdelávania a prípravy musí škola čo najviac prispôbiť podmienkam výkonu povolania na trhu práce, zakomponovať prípravu na využívanie kompenzačných pomôcok pri práci. Nevyhnutné je upraviť organizáciu vzdelávania a odbornej prípravy žiakov so zrakovým postihnutím v bežných stredných školách (učebný plán, dĺžka vzdelávania, individuálny vzdelávací program, modifikácia vyučovacích metód, spôsobu hodnotenia žiaka ap.).

Žiaci so zrakovým postihnutím sa do škôl prijímajú na základe ich zdravotného znevýhodnenia po diagnostických vyšetreniach zameraných na zistenie ich postihnutia vykonaných školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie. Výchova a vzdelávanie v školách sa uskutočňuje s využitím špeciálnych učebných pomôcok a kompenzačných pomôcok, ktoré spolu s učebnicami a špeciálne upravenými učebnými textami podľa ŠVVP žiaka poskytuje bezplatne škola.

Žiakom podľa ich zdravotného znevýhodnenia je poskytovaný primeraný špeciálno-pedagogický, zdravotný, psychologický a sociálno-poradenský servis v škole (výchovný poradca, školský špeciálny pedagóg, školský psychológ, rehabilitačný pracovník, asistent, liečebný pedagóg, sociálny pedagóg, logopéd, koordinátor prevencie), odborná príprava učiteľov, úprava organizácie vzdelávania a odbornej

prípravy. Nevyhnutná je spolupráca strednej školy so školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie.

Užitočná je spolupráca aj s občianskymi združeniami pre zrakovo postihnutých a so zamestnávateľmi v regióne vytvárajúcimi pracovné príležitosti pre zrakovo postihnutých.

9.1.5 Žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi a vývinovými poruchami

Ide o veľmi špecifickú skupinu žiakov so zdravotným znevýhodnením s veľmi rôznorodými predpokladmi, potrebami a požiadavkami na vzdelávanie. Ich výchova a vzdelávanie závisí od ich mentálnej úrovne, na spôsobe ich komunikácie s prostredím, na celkovom správaní sa žiakov. Pri začleňovaní týchto žiakov do školského prostredia treba dodržiavať niektoré zásady: čo najviac štruktúrovať vyučovanie (obsah, miesto aj čas), konkretizovať požiadavky, zabezpečiť maximálnu vizualizáciu informácií, vytvárať malé skupinky autistických žiakov, štruktúrovať teoretické vzdelávanie aj praktickú prípravu.

Počet žiakov s týmto zdravotným znevýhodnením je veľmi vysoký, preto treba venovať tejto problematike primeranú pozornosť. Ide o žiakov významne ohrozených školskou neúspešnosťou a ďalšími rizikami vzniku sociálno-patologických javov, nakoľko toto postihnutie je skryté. Problémy v správaní, ktoré sa občas vyskytujú u týchto žiakov, možno zvyčajne zvládnuť bežnými výchovnými a poradenskými postupmi. Vo všeobecnosti ide o žiakov s priemerným nadaním, intelektové prekážky v ďalšom vzdelávaní na stredných školách teda nie sú.

Je veľmi dôležité, aby boli pedagógovia dobre informovaní o možnostiach a prekážkach vo vzdelávaní žiakov s vývinovými poruchami učenia, o individuálnych predpokladoch a potrebách konkrétnych žiakov. Potrebné je voliť vhodné metódy a formy vyučovania a hodnotenia výsledkov (individuálne tempo, nahradenie písania dlhých textov testami, špeciálne formy skúšania) a v niektorých prípadoch aj kompenzačné pomôcky (počítače – využitie korektúry textu, farebné čítanie, grafické počítačové programy).

Úspešná výchova a vzdelávanie týchto žiakov na stredných odborných školách a získanie odbornej kvalifikácie, je predpokladom a podmienkou ich úspešného vstupu do života a na trhu práce. Je výhodné, ak proces výchova a vzdelávania týchto žiakov a ich začlenenie medzi bežnú populáciu začne už v základnej škole, v ktorej by si mali žiaci osvojiť systém nápravných postupov, kompenzačných postupov a pomôcok; rešpektovanie týchto postupov, pravidiel, ich tvorivá aplikácia na ďalšie úlohy, s ktorými sa žiak stretá mu napomôžu zvládnuť aj úlohy a odborné učivo v strednej škole.

9.2 Vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

Žiaka zo sociálne znevýhodneného prostredia určujeme prostredníctvom aspoň troch merateľných ukazovateľov – podmienkou je splniť minimálne tri z nasledujúcich kritérií súčasne:

1. pochádza z rodiny, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a príjem rodiny je najviac vo výške životného minima,
2. aspoň jeden z rodičov alebo osoba, ktorej je dieťa zverené do osobnej starostlivosti, patrí do skupiny znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie,

3. najvyššie ukončené vzdelanie rodičov je základné, alebo aspoň jeden z rodičov nemá ukončené základné vzdelanie,
4. neštandardné bytové a hygienické podmienky rodiny (napr. žiak nemá vyhradené miesto na učenie, nemá vlastnú posteľ, nie je zavedená elektrická prípojka, ap.),
5. vyučovací jazyk školy je iný, než jazyk, ktorým hovorí dieťa v domácom prostredí.

Výchova a vzdelávanie týchto žiakov sa uskutočňuje v stredných odborných školách s využitím špecifických metód a foriem. Školy vytvárajú pre túto skupinu žiakov individuálne podmienky: vzdelávanie podľa individuálneho vzdelávacieho programu, úprava organizácie výchovy a vzdelávania, úprava prostredia, v ktorom sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje.

Na skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania môže MŠ SR poskytnúť zriaďovateľom škôl príspevok na žiakov so sociálne znevýhodneného prostredia. Tento príspevok sa poskytuje podľa počtu žiakov, a je určený na stravu, školské potreby, a ako motivačný príspevok. Príspevok sa poskytuje aj na žiakov z rodín, v ktorých priemerný mesačný príjem za posledných šesť po sebe nasledujúcich mesiacov je najviac vo výške životného minima.

Žiaci pochádzajúci zo sociálne znevýhodneného prostredia sa pripravujú na výkon povolania nadväzujúcich na príslušné študijné odbory aj podľa individuálnych vzdelávacích programov, v ktorých sa kladie dôraz na ich aktivizáciu pri učení a vyučovaní, ich pozitívnu motiváciu a pozitívny vzťah ku vzdelávaniu, k práci, povolaniu, rozvíjaniu profesijných záujmov.

Osobitný dôraz sa kladie na cielenú prevenciu pred vznikom sociálno-patologických javov (agresivita, kriminalita, drogové závislosti, šikanovanie ap.), nakoľko títo žiaci sú sociálnou patológiou zvýšene ohrození.

Podmienkou efektívnej výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia je dostatočný špeciálno-pedagogický a psychologický servis (školský špeciálny pedagóg, výchovný poradca, školský psychológ), doplňujúca odborná príprava učiteľov školy a úprava organizácie vzdelávania a odbornej prípravy. Strednej škole sa odporúča zabezpečiť intenzívnu spoluprácu so školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie, tiež s občianskymi združeniami (pre rómsku komunitu, starostlivosť o azylantov ap.) a so zamestnávateľmi v regióne.

10 ZÁKLADNÉ PODMIENKY NA REALIZÁCIU ŠTÁTNEHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU

Skupina učebných odborov: 29 Potravinárstvo

Pre vzdelávanie v súlade s daným ŠVP je nevyhnutné vytvárať vhodné realizačné podmienky. Podkladom na ich stanovenie sú všeobecné požiadavky platných právnych noriem a konkrétne požiadavky vyplývajúce z cieľov a obsahu vzdelávania v danom odbore. Iba ucelený, vzájomne sa podmieňujúci komplex požiadaviek umožní vytvoriť optimálne vzdelávacie prostredie. V ŠVP sú vo všeobecnej rovine vymedzené základné podmienky na realizáciu školského vzdelávacieho programu a je úlohou školy, aby tieto podmienky nielen akceptovala, ale ich podrobnejšie konkretizovala vo vlastnom ŠkVP podľa potrieb a požiadaviek učebného odboru, aktuálnych cieľov a reálnych možností. Optimálne požiadavky/podmienky, podľa ktorých sa bude poskytovať tento vzdelávací program, sú nasledovné:

10.1 Základné materiálne podmienky

a) **Kapacita školy**

1. Školský manažment:
kancelária riaditeľa školy, kancelárie pre zástupcov riaditeľa školy
kancelária pre ekonomický úsek,
príručný sklad s odkladacím priestorom,
sociálne zariadenie,
zasadačka
2. Pedagogickí zamestnanci školy:
zborovňa pre rokovania pedagogickej rady, kabinety pre učiteľov.
3. Nepedagogickí zamestnanci školy:
kancelárie pre sekretariát, ekonómov a správcu, príručný sklad s odkladacím priestorom, archív
4. Hygienické priestory, sociálne zariadenia, šatne
5. Sklady učebných pomôcok a didaktickej techniky
6. Priestory pre centrálnu ovládanie didaktickej techniky
7. Knižnica

b) **Makrointeriéry**

1. Školská budova
2. Školský dvor
3. Školská jedáleň alebo výdajňa stravy

c) **Vyučovacie interiéry**

1. Klasické triedy – učebne pre teoretické vyučovanie,
2. Odborné triedy – učebne pre vyučovanie odborných predmetov
4. Cvičné pracoviská, dielne, sklady surovín, náradia, strojov a zariadení, materiálov, ap.

3. Telocvičňa

d) Vyučovacie exteriéry

1. Školské ihrisko

10.2 Personálne podmienky

1. Požiadavky na manažment školy, ktorý realizuje školský vzdelávací program musia byť v súlade s požiadavkami na kvalifikačné predpoklady, ktoré sú nevyhnutné pre výkon náročných riadiacich činností podľa všeobecne záväzných právnych predpisov.
2. Kvalifikačné predpoklady pedagogických zamestnancov všeobecnevzdelávacích predmetov¹⁴, ktorí realizujú školský vzdelávací program musí byť v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Plnenie ďalších kvalifikačných predpokladov potrebných pre výkon zložitejších, zodpovednejších a náročnejších pedagogických činností sa riadi všeobecne záväznými právnymi predpismi. Pedagogickí zamestnanci musia zabezpečiť súlad všetkých vzdelávacích a výchovných činností s cieľmi vzdelávania v danom učebnom odbore v súlade so štátnym vzdelávacím programom. Práva a povinnosti pedagogických zamestnancov sú zabezpečené a naplňované po dobu ich pedagogickej činnosti v rámci všeobecne záväzných právnych predpisov¹⁵.
3. Kvalifikačné predpoklady pedagogických zamestnancov odborných predmetov¹⁶, ktorí realizujú školský vzdelávací program musí byť v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Plnenie ďalších kvalifikačných predpokladov potrebných pre výkon zložitejších, zodpovednejších a náročnejších pedagogických činností sa riadi všeobecne záväznými právnymi predpismi. Pedagogickí zamestnanci musia zabezpečiť súlad všetkých vzdelávacích a výchovných činností s cieľmi vzdelávania v danom učebnom odbore v súlade so štátnym vzdelávacím programom. Práva a povinnosti pedagogických zamestnancov sú zabezpečené a naplňované po dobu ich pedagogickej činnosti v rámci všeobecne záväzných právnych predpisov¹⁷.
4. Kvalifikačné predpoklady majstrov odbornej výchovy¹⁸, ktorí realizujú školský vzdelávací program musí byť v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Plnenie ďalších kvalifikačných predpokladov potrebných pre výkon zložitejších, zodpovednejších a náročnejších pedagogických činností sa riadi všeobecne záväznými právnymi predpismi. Pedagogickí zamestnanci musia zabezpečiť súlad všetkých vzdelávacích a výchovných činností s cieľmi

¹⁴ Zákon č. 317/2009 Z.z. o pedagogických a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹⁵ Vyhláška MŠ SR č. 437/2009 Z.z., ktorou sa ustanovujú kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné predpoklady pre jednotlivé kategórie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov

¹⁶ Zákon č. 317/2009 Z.z. o pedagogických a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹⁷ Vyhláška MŠ SR č. 437/2009 Z.z., ktorou sa ustanovujú kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné predpoklady pre jednotlivé kategórie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov

¹⁸ Zákon č. 317/2009 Z.z. o pedagogických a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

vzdelávania v danom učebnom odbore v súlade so štátnym vzdelávacím programom. Práva a povinnosti pedagogických zamestnancov sú zabezpečené a naplňované po dobu ich pedagogickej činnosti v rámci všeobecne záväzných právnych predpisov¹⁹.

5. Odborná spôsobilosť nepedagogických zamestnancov (ekonóm, správca, školník, upratovačky ap.), ktorí sa podieľajú na realizácii školského vzdelávacieho programu musí byť v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Práva a povinnosti nepedagogických zamestnancov sú zabezpečené a naplňované po dobu ich činnosti v rámci právnych predpisov²⁰.
6. Plnenie stanoveného rozsahu priamej vyučovacej a výchovnej činnosti²¹ pedagogických zamestnancov vyplýva zo všeobecne záväzných právnych predpisov a rámcového učebného plánu štátneho vzdelávacieho programu. Rámcové rozvrhnutie obsahu vzdelávania je východiskom pre tvorbu učebných plánov v školských vzdelávacích programoch. Stanovené vzdelávacie oblasti a ich minimálne počty hodín sú záväzné, ich dodržanie v školských vzdelávacích programoch musí byť preukázateľné.
7. Plnenie požiadaviek poradenskej činnosti²² sa riadi všeobecne záväznými právnymi predpismi. Úlohou výchovného poradenstva je vykonávanie poradenstva pri riešení osobnostných, vzdelávacích, profesionálnych a sociálnych potrieb žiakov a kariérového poradenstva. Výchovný poradca úzko spolupracuje so školským psychológom, školským špeciálnym psychológom a odbornými zamestnancami zariadení výchovného poradenstva a prevencie.

10.3 Organizačné podmienky

1. Požiadavky všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti školstva: plnenie všeobecne záväzných právnych predpisov vzhľadom na organizáciu a priebeh ŠVP vo väzbe na teoretické vyučovanie a praktické vyučovanie. Pre realizáciu ŠVP platí školský zákon. Školy sú povinné“
 - umiestniť na vhodnom mieste v priestoroch školy štátnu zástavu, text štátnej hymny a preambulu Ústavy Slovenskej republiky tak, aby nebola narušená ich dôstojnosť,²³
 - umiestniť v miestnosti, v ktorej prebieha vyučovanie, grafické znázornenie štátnej zástavy, text štátnej hymny a preambuly Ústavy Slovenskej republiky tak, aby nebola narušená ich dôstojnosť.²⁴
2. Požiadavky na praktické vyučovania: odborný výcvik v rozsahu stanovenom v učebnom pláne sa vykonáva v školských zariadeniach: dielne a učebne

¹⁹ Vyhláška MŠ SR č. 437/2009 Z.z., ktorou sa ustanovujú kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné predpoklady pre jednotlivé kategórie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov

²⁰ Vyhláška MŠ SR č. 437/2009 Z.z., ktorou sa ustanovujú kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné predpoklady pre jednotlivé kategórie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov

²¹ Nariadenie vlády SR č. 422/2009 Z.z., ktorým sa ustanovuje rozsah priamej vyučovacej činnosti a priamej výchovnej činnosti pedagogických zamestnancov

²² Zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon)

²³ Podľa § 13a ods. 1 zákona č. 63/1993 Z. z. o štátnych symboloch Slovenskej republiky a ich používaní v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (zákon č. 200/2010 Z.z.)

²⁴ Podľa § 13a ods. 2 zákona č. 63/1993 Z. z. o štátnych symboloch Slovenskej republiky a ich používaní v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (zákon č. 200/2010 Z.z.)

odborného výcviku, ako aj v zmluvných pracoviskách odborného výcviku. Tie vyžadujú zabezpečiť vlastné pracovisko a také materiálne podmienky, aby sa mohol realizovať obsah učiva odborného výcviku: odbornú učebňu na pracovisku alebo v blízkosti pracoviska, šatne a hygienické zariadenia. Odborný výcvik nadväzuje na teoretické vyučovanie.

3. Ukončovanie štúdia a organizácia záverečnej skúšky: sa riadi všeobecne záväznými právnymi predpismi. Úspešní absolventi získajú vysvedčenie o záverečnej skúške.
4. Kurzy, exkurzie, športové akcie sa organizujú v rámci 7 týždňov školského roka. Kurz na ochranu človeka a prírody sa organizuje priebežne počas roka skupinovú formou v 6 – 7 hodinových celkoch v 1. ročníku, v 2. ročníku formou 3 – 5 dňového kurzu. Plavecký kurz škola musí realizovať v rozsahu 5 dní, 5 hodín denne. Škola môže realizovať lyžiarsky kurz podľa podmienok skupinovú formou, najlepšie v 1. ročníku. Organizácia exkurzií: Exkurzie sú súčasťou praktického a teoretického vyučovania. Konajú sa v 1. – 2. ročníku po dva dni (6 – 14 hodín) s pedagogickým dozorom a počtom žiakov v zmysle platných predpisov. Odborný obsah exkurzií vyplýva z obsahu učebných osnov odboru štúdia a plánuje sa v ročných plánoch práce školy. Virtuálne exkurzie a telemosty sú súčasťou vyučovacích hodín v praktickom a teoretickom vyučovaní.
5. Organizácia spolupráce s rodičmi, sociálnymi partnermi a verejnosťou: Spolupráca s rodičmi sa realizuje predovšetkým prostredníctvom triednych učiteľov, výchovných poradcov, manažmentu školy a jednotlivých vyučujúcich všeobecnovzdelávacích a odborných predmetov, osobnou komunikáciou s rodičmi, prípadne zákonnými zástupcami rodičov. Sú to pravidelné, plánované zasadnutia Rady rodičov a zasadnutia Rady školy. Obsahom týchto zasadnutí sú informácie o plánoch a dosiahnutých výsledkov školy, riešenie problémových výchovných situácií, organizovanie spoločenských, vzdelávacích, kultúrnych a športových akcií.
6. Organizácia odborných súťaží: Súťaže a prezentácia zručností a odborných spôsobilostí v odbore na školskej úrovni sa organizuje formou jednoduchých ročníkových prác ako spoločný výstup teoretického a praktického vyučovania na záver každého ročníka. Škola určí obsah, rozsah, úroveň, kritéria hodnotenia, formu prác a ich prezentácie prípadne aj s prístupom verejnosti. Žiaci sa môžu zúčastňovať aj na súťažiach a prezentáciách vo svojom odbore na národnej a medzinárodnej úrovni.

10.4 Podmienky bezpečnosti a hygieny práce

Vytváranie podmienok bezpečnej a hygienickej práce je organickou súčasťou celého vyučovacieho procesu, osobitne odbornej praxe. Postupuje sa podľa platných predpisov, nariadení, vyhlášok, noriem ap.

11 VYUŽITIE ŠTÁTNEHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU PRE VZDELÁVANIE DOSPELÝCH

Skupina učebných odborov: 29 Potravinárstvo

Vzdelávanie dospelých je v súčasnej dobe stále viac ovplyvňované koncepciou celoživotného vzdelávania, ktorá predstavuje zásadnú zmenu v poňatí celého vzdelávacieho systému. Systém celoživotného vzdelávania, ktorý sa postupne začína vytvárať a realizovať, umožní plynulý prechod, spoluprácu a prekryvanie medzi jednotlivými oblasťami vzdelávania, zamestnania a podnikania.

Zmeny v odvetvovej štruktúre našej ekonomiky si vyžadujú vyššiu úroveň kvalifikovanosti dospelých. Dôraz sa kladie tak na všeobecné, ako aj na odborné kvalifikácie. Koncepcia štátnych vzdelávacích programov je zameraná predovšetkým na populáciu mladých ľudí, a to hlavne z hľadiska všeobecných cieľov vzdelávania. Denná forma štúdia je pre dospelú populáciu výnimočná. Dospelí musia využívať iné možnosti a formy vzdelávania a to večernú, diaľkovú, kombinovanú alebo formu dištančného vzdelávania, kde je vzdelávanie spojené so získaním kompetencií v oblasti zvyšovania kvalifikácie, zmeny kvalifikácie alebo doplnenia kvalifikácie.

Pri koncipovaní vzdelávania dospelých podľa ŠVP je potrebné zohľadniť špecifické črty tejto kategórie dospelých žiakov:

- **špecifiká funkcie a cieľov vzdelávania dospelých** – vzdelávanie dospelých plní nielen funkciu kvalifikačnú, pri ktorej získavajú absolventi počiatočnú kvalifikáciu na úrovni ISCED 2C, ale tiež funkciu zvýšenia kvalifikácie v danom odbore štúdia na úrovni ISCED 3C. Ide o typ štúdia, ktorý vedie k získaniu vyššieho stupňa vzdelania potrebného pre prístup k ďalšiemu vzdelávaniu na vyššej úrovni ISCED 3A. Vzdelávanie dospelých na stupni ISCED 3C sa môže realizovať formou stredného odborného vzdelávania, ktoré je súčasťou štátnych vzdelávacích programov na úrovni ISCED 3C. Podmienky vstupu do týchto vzdelávacích programov sú stanovené štátnym vzdelávacím programom,
- **situačné špecifiká vzdelávania dospelých** sú späté tak s rodinným, ako aj s pracovným a spoločenským životom dospelých. Preto vzdelávacie programy musia veľmi citlivo reagovať na túto situáciu dospelých a ich individuálne vzdelávacie potreby, a to tak z hľadiska obsahu vzdelávania, ako aj z hľadiska zodpovedajúcich metód výučby, kontroly štúdia ap. V obsahu vzdelávania je potrebné zobrať do úvahy primeranosť obsahu všeobecného vzdelávania, ktorý je často mechanicky prebraný z programov počiatočného vzdelávania²⁵ a nezodpovedá vedomostiam, zručnostiam, ani životným skúsenostiam dospelých. V oblasti hodnotenia vzdelávacích výstupov sa musíme predovšetkým orientovať vo väčšej miere na individualizáciu hodnotenia, ktoré umožňuje aj individuálne tempo učenia a prípravu na záverečné hodnotenie dospelých,
- **osobnostné špecifiká dospelých** súvisia hlavne s vekovou vyspelosťou jednotlivcov. Vo všeobecnosti môžeme povedať, že dospelí žiaci bývajú zrelší, skúsenejší, a preto aj cieľavedomejší a spoľahlivejší. Naproti tomu bývajú často

²⁵ Počiatočné vzdelávanie je vzdelávanie, ktoré sa realizuje na základnej, strednej a vysokej škole. Spravidla vedie k získaniu prvej kvalifikácie.

citlivejší na prípadné študijné úspechy alebo neúspechy. Vyšší stupeň samostatnosti vedie však aj k tomu, že vzťah učiteľa a žiaka býva na vyššej partnerskej úrovni, a preto učitelia bývajú skôr konzultanti a radcovia ako klasickí učitelia.

Základnou črtou učiteľa dospelých žiakov by mal byť veľmi taktný záujem o žiaka spojený so snahou pochopiť jeho ťažkosti a zábrany súvisiace s výučbou a učením. Podmienkou práce učiteľa je úcta k dospelému žiakovi pri rešpektovaní jeho osobnosti, záujmu, schopnosti, ale i vlastných predstáv o sebe samom. So žiakom ho spája spoločný cieľ, ktorý by mal byť realizovaný na základe partnerstva a spolupráce. Preto učiteľ musí prispôbovať svoju rolu v triede, ale aj postupy práce pri vyučovaní. Neexistuje optimálna didaktická metóda, ktorá má svoje výhody a nevýhody. Oblasť vzdelávania dospelých by mala byť prienikom klasických školských metód a vhodne zvolených ďalších metód, ktoré sa ukázali ako najefektívnejšie pre ďalšie odborné vzdelávanie. Veľká pozornosť by sa mala venovať aj samoštúdiu žiakov a teda metódam učenia sa.

12 ZÁVEREČNÉ SKÚŠKY

Skupina učebných odborov: 29 Potravinárstvo

Cieľom záverečnej skúšky (ďalej len „ZS“) je overenie vedomostí a zručností žiakov v rozsahu učiva určeného vzdelávacími štandardmi Štátneho vzdelávacieho programu a overenie, ako sú žiaci pripravení používať nadobudnuté kompetencie pri výkone povolání a odborných činností na ktoré sa pripravujú.

Predmetom ZS je preukázať schopnosti žiakov ako:

- začleniť nadobudnuté poznatky do systému teoretických a praktických vedomostí, zručností a kompetencií,
- ovládať kompetencie vyplývajúce z výkonových štandardov a schopnosti ich realizovať v pracovnom a mimopracovnom živote,
- aplikovať a využívať nadobudnuté vedomosti, zručnosti a kompetencie pri riešení úloh a problémov vo vybranej oblasti,
- komunikovať v slovenskom a vyučovacom jazyku,
- vedieť spracovať a použiť získané informácie.

ZS pozostáva z týchto častí v nasledujúcom poradí:

- písomná časť
- praktická časť
- ústna časť.

V písomnej, praktickej a ústnej časti ZS sa overujú vedomosti žiaka vo vyžrebovanej téme.

Jednotlivé časti ZS musia vychádzať z cieľových požiadaviek schváleného štátneho vzdelávacieho programu, pričom ich obsah je koncipovaný tak, aby žiak mal možnosť preukázať naplnenie kritérií hodnotenia.

Cieľom písomnej časti ZS je overiť úroveň teoretických vedomostí a poznatkov vychádzajúcich z cieľových požiadaviek štátneho vzdelávacieho programu.

Cieľom praktickej časti ZS je overiť úroveň osvojených zručností a spôsobilostí žiakov a ich schopností využiť získané teoretické poznatky a vedomosti pri riešení konkrétnych praktických úloh komplexného charakteru.

Cieľom ústnej časti ZS je overiť úroveň teoretických vedomostí a poznatkov.

ZS pozostáva z tém vytvorených z cieľových požiadaviek vychádzajúcich zo štátneho vzdelávacieho programu s aplikáciou na konkrétny učebný odbor.

Ďalšie podrobnosti o ZS sú upravené platnými predpismi MŠ SR.

12.1 Témy záverečnej skúšky

Záverečná skúška je zásadným vzdelávacím výstupom absolventov učebných odborov hlavne na príslušnom stupni vzdelania, pre danú odbornú kvalifikáciu a vykonávané kompetencie. Vykonaním ZS získajú absolventi na jednej strane najnižšiu odbornú kvalifikáciu a kompetenciu vykonávať jednoduché pracovné činnosti v danom povolaní a na druhej strane majú možnosť ďalšieho vzdelávania na vyššom stupni po ukončení primárneho vzdelávania na úrovni ISCED 2A. Získané

vysvedčenie o záverečnej skúške potvrdzuje v plnom rozsahu dosiahnutý stupeň vzdelania, kvalifikáciu a dosiahnuté kompetencie – najnižšiu odbornú kvalifikáciu na výkon pomocných odborných pracovných činností.

Pri ZS má žiak využívať získané vedomosti, zručnosti a kompetencie. Pri ZS sa sleduje nielen jeho schopnosť využívať medzipredmetové vzťahy vo všeobecnej a odbornej zložke vzdelávania, ale aj úroveň jeho ústneho prejavu a to z jazykovej stránky a stránky správneho uplatňovania odbornej terminológie na základe kritériálneho hodnotenia výkonov. Vzdelávací štandard určuje vzdelávací výstup ako stupeň stanovenia vedomostí, zručností a/alebo postojov a hodnotovej orientácie, ktoré má žiak preukázať po ukončení vzdelávania. Určuje merateľnosť a hodnotenie vzdelávacích výsledkov. Popisuje produkt výučby, nie jej proces. Odpovedá na otázku, čo sa od žiaka očakáva, aby preukázal svoju kompetenciu a úspešne ukončil štúdium. Je základom pre sumatívne hodnotenie založené na výkonových kritériách. Vymedzenie metód a prostriedkov hodnotenia by sa malo urobiť v tom istom čase, kedy sa formulujú vzdelávacie výstupy. Skompletizovanie tém na záverečné skúšky znamená identifikáciu vzdelávacích výstupov. Každý vzdelávací výstup má priamy vzťah k výkonovým a obsahovým štandardom.

Postup prác na témach pre ZS je účelné rozložiť do niekoľkých etáp a etapy do logicky usporiadaných krokov. Téma pre ZS je konkrétny odborný problém alebo problémová situácia komplexného charakteru, ktorý/ktorú má žiak v priebehu ZS riešiť. Mala by sa formulovať v podobe konkrétnej úlohy,/činnosti, ktoré sú obdobou pracovnej činnosti na danej pracovnej pozícii priamo na pracovisku v rámci daného povolania (alebo skupín povolaní).

Téma ZS (ďalej len „téma“) je integratívna. Má svoju profilovú a aplikačnú časť. Profilová časť témy ZS sa orientuje na stanovenie prioritných výkonov, ktoré sú určené v rámci profilových predmetov. Aplikačná časť ZS uvádza všetky dôležité väzby a súvislosti, ktoré dopĺňajú profilovú časť. Každá profilová a aplikačná časť ZS má svoje podtémy, ktoré sú koncipované tak, aby absolvent mal možnosť v plnom rozsahu pochopiť komplexnosť témy a preukázať naplnenie všetkých výkonov v rámci danej témy.

Každá téma má:

- vychádzať z výkonových štandardov pre odborné vzdelávanie (hodnotenie absolútneho výkonu na základe kritérií) a zabezpečiť, aby výkonové štandardy uvedené v profile absolventa komplexne pokryli všetky témy ZS,
- uplatňovať hľadisko akumulácie vedomostí viacerých odborných predmetov obsahovo príbuzných,
- vychádzať z rozsiahlejších tematických celkov viacerých odborných predmetov (komplexnosť odborného vzdelávania na základe obsahových štandardov),
- umožniť a podporiť využitie všetkých podporných učebných zdrojov (pomôcky, písomné materiály, informácie a údaje, atď.) pre splnenie danej témy,
- umožniť preverenie schopnosti žiaka využívať vedomosti a intelektuálne schopnosti získané počas štúdia na posúdenie konkrétneho odborného problému, ktorý je daný v téme ZS,
- dodržiavať pravidlo zrozumiteľnosti, konzistentnosti a komplexnosti tak, aby náročnosť, vecný a časový rozsah tém boli pre žiaka optimálne, primerané a zvládnuteľné na danom stupni vzdelania.

Pri tvorbe tém sa musíme vyvarovať nasledovnému:

- netvoriť tému podľa predmetov (téma bude v takom prípade nekonzistentná, odtrhnutá od profilového odborného problému, ktorý sa má v téme ZS komplexne riešiť, nebude vytvárať možnosti pre aplikačné a tvorivé schopnosti žiaka),
- extrémom, akým je buď príliš malé alebo príliš rozsiahle množstvo informácií. Ak stanovíme malý rozsah, žiak ťažko porozumie zmysluplnosti problému. Nebude mať potrebné množstvo zásadných a podporných informácií. Na druhej strane príliš rozsiahla téma sa môže prejavíť pre žiaka ako nezrozumiteľná, neriešiteľná a frustrujúca,
- nestanovovať tému iba mechanickým popisovaním bez uplatnenia výkonových štandardov,
- téma nesmie viesť žiakov k pamäťovému memorovaniu a reprodukovaniu osvojených poznatkov v priebehu štúdia.

Pri tvorbe podtém musia byť ich formulácie jasné, jednoznačné, v logickom slede od riešenia jednoduchého problému k zložitejšiemu javu v závislosti od problému alebo situácie, ktoré sa majú v téme ZS riešiť. Odvodzujú sa od obsahových štandardov. Orientujú a podporujú žiaka na preukázanie požadovaného výkonu a determinujú jeho výkonovú úroveň. Podtémy sa vzťahujú na všetky profilové - prioritné, aplikačné - príbuzné a doplňujúce informácie, ktoré žiak v priebehu štúdia odborných a všeobecno-vzdelávacích predmetov daného učebného odboru získal.

Pri tvorbe tém v danom ŠkVP odporúčame používať relevantnú metodiku. ŠVP poskytuje iba odporúčania na tvorbu ŠkVP.

Súčasťou tém pre praktickú časť ZS musia byť aj jasne deklarované podmienky, za ktorých môže byť daná téma vykonaná. Týka sa to

- materiálnych podmienok,
- priestorových podmienok,
- pomôcok.

12.2 Hodnotenie vzdelávacích výstupov založené na výkonových kritériách

Hodnotenie ZS je proces skompletizovania a interpretovania údajov a dôkazov o výkone žiakov. Špecifikuje, aké dôkazy o výkone žiaka sa majú vytvoriť, ako majú byť interpretované výstupné informácie a akým spôsobom sa majú zaznamenať. Je konečným rozhodnutím o výkone žiaka a ich cieľom je certifikácia.

Hodnotenie je jednou z najvýznamnejších činností kontroly vzdelávania, ktorou sa zisťujú a posudzujú výsledky vzdelávania. Kontrola vzdelávania sa skladá:

- zo zisťovania výsledkov vzdelávania, preverovanie alebo skúšanie žiakov, počas ktorého meriame ich výkon a zisťujeme, čo žiak vie, a čo nevie alebo čo by mal vedieť. Ide o zisťovanie stupňa cieľov vzdelávania – skúšanie žiakov,
- posúdenie výsledkov vzdelávania, hodnotenie, čiže porovnanie výsledkov činnosti žiakov zistených preverovaním podľa určených požiadaviek, noriem, kritérií, atď. – hodnotenie žiakov.

V systéme hodnotenia výsledkov ZS sa sledujú:

- vedomosti (fakty, pojmy, princípy, zákony, teória, atď.) sú osvojené (pochoopené, zapamätané), poznatky o cieľoch, spôsoboch, požadovaných výsledkoch akejkoľvek cieľavedomej činnosti,
- zručnosti ako schopnosť vykonávať určitú pracovnú činnosť alebo súbor pracovných činností. Sú súborom relevantných vedomostí a skúseností potrebných pre výkon špecifickej práce alebo úlohy. Sú všeobecné (generické, základné), špecifické odborné. **V tejto skupine odborov sú primárne sledované,**
- spôsobilosti (kompetencie) sú schopnosť vykonávať určitú pracovnú činnosť alebo súbor činností na určitej úrovni výkonu. Sú preto súhrnom vedomostí, zručností a postojov. **V tejto skupine odborov sú primárne sledované.**

Vzdelávacie výstupy

Predstavujú základ pre kritériálne hodnotenie vedomostí žiaka. Vymedzenie metód a prostriedkov hodnotenia by sa malo pripravovať súbežne s formulovaním vzdelávacích výstupov.

Záznam o výkone žiaka pri ZS sa môže pripraviť niekoľkými spôsobmi:

1. Skupinovo

Príklad pre ústnu časť ZS

Škola:																		
Trieda:										Školský rok:								
Učebný odbor:																		
P.č.	Zoznam žiakov	Číslo TZS	Zoznam výkonových kritérií															
			Porozumenie témy		Správna odborná terminológia		Samostatnosť prejavu		Schopnosť aplikácie		Správnosť a vecnosť odpovede		Komplexnosť témy		Odborné kritériá – počet podľa potreby		SUMÁR	
			A	N	A	N	A	N	A	N	A	N	A	N	A	N	Σ A	Σ N

TZS – téma ZS

A – áno

N – Nie

Ak sme stanovili napr. 10 zásadných výkonových kritérií na hodnotenie výkonu žiaka (vyhláška uvádza iba doporučujúce kritériá, učitelia si sami vytvoria kritériá, hlavne tie, ktoré sa týkajú odborných kompetencií – najmä zručnosti v zmysle komplexného prístupu k hodnoteniu témy ZS – profilová časť, aplikačná časť), ktoré nám pomôžu hodnotiť celkový výkon žiaka z rôznych aspektov, môžeme ich zhodnotiť rôznym spôsobom: známkou, percentuálne, slovom, atď. V našom príklade sme využili slovné hodnotenie : zvládol žiak kritérium? (áno, nie). Zvolíme stupnicu úspešnosti, napr.:

Dosiahnutá úspešnosť (áno)	Známka
10 - 9	1
8 – 7	2
6 – 5	3
4 – 3	4
2 - 1	5

2. Jednotlivo

Škola:						
Trieda:				Školský rok:		
Učebný odbor:						
Meno a priezvisko absolventa:						
Forma: napr. ústna časť ZS						
Názov témy ZS:						
Zoznam výkonových kritérií	Hodnotenie					
	1	2	3	4	5	Sumár
Porozumenie téme						
Používanie odbornej terminológie						
Samostatnosť prejavu						
Schopnosť aplikácie						
Správnosť a vecnosť odpovede						
Atd.						

Sumár = vážený aritmetický priemer

Klasifikácia je výsledkom komplexného hodnotenia vedomostí, zručností a návykov žiaka. Základom na pridelenie klasifikačného stupňa sú známky, čiže zaradenie žiaka alebo jeho výkonu do niektorej výkonnostnej skupiny. Vymedzenie klasifikačných stupňov sa opiera o hodnotenie podľa výkonových kritérií.

12.2.1 Cieľové požiadavky na záverečnú skúšku

Cieľom je preveriť dosiahnuté výsledky podľa výkonových štandardov - profilu absolventa.

12.2.2 Kritériá hodnotenia vzdelávacích výstupov

Rozsah a obsah úloh záverečnej skúšky zahŕňa komplexný učebný obsah teoretickej a praktickej prípravy. Všeobecné kritériá hodnotenia sú nasledovné:

Ústna časť ZS:

1. porozumenie téme,
2. celkom správne používanie odbornej terminológie,
3. vecnosť a správnosť odpovede,
4. samostatnosť prejavu s podporou učiteľa,

5. schopnosť praktickej aplikácie teoretických poznatkov s pomocou učiteľa.

Praktická časť ZS:

1. pochopenie úlohy,
2. voľba postupu s pomocou učiteľa,
3. správny výber náradia, materiálov, surovín ap. ,prístrojov, strojov a zariadení s podporou učiteľa,
4. organizácia práce na pracovisku,
5. dodržiavanie noriem, hygieny a pravidiel bezpečnosti práce,
6. ochrana životného prostredia,
7. výsledok práce (60% úspešnosť).

Materiálne a priestorové podmienky pre vykonanie záverečnej skúšky

Materiálne a priestorové podmienky sú v jednotlivých učebných odboroch rozdielne, preto je potrebné ich konkretizovať a spresniť pre každý učebný odbor osobitne.

1. náradie, nástroje a prístroje,
2. stroje a zariadenia,
3. suroviny, materiály a polotovary,
4. maliarske potreby,
5. modely.

Priestory

1. odborné učebne,
2. strediská odborného výcviku (podľa učebného odboru),
3. dielne odborného výcviku.

Povolené pomôcky

1. počítač,
2. kalkulačka,
3. odborná literatúra,
4. vlastné písomné práce vypracované počas štúdia (ich použitie je podľa rozhodnutia komisie).

13 ZÁSADY PRE TVORBU ŠKOLSKÉHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU

Skupina učebných odborov: 29 Potravinárstvo

13.1 Všeobecné zásady tvorby školského vzdelávacieho programu

Školský vzdelávací program (ďalej len „ŠkVP“) je zásadným pedagogickým dokumentom školy, na základe ktorého realizuje škola vzdelávanie v danom učebnom odbore. Je povinnou súčasťou školskej dokumentácie.

Školské vzdelávacie programy sú postavené na nasledovných **princípoch**:

- nekladú dôraz na obsah vzdelávania, ale na výsledky vzdelávania,
- vytvárajú pluralitné a konkurenčné vzdelávacie prostredie medzi školami,
- podporujú autonómiu a rozhodovacie privilégia škôl,
- vytvárajú sa pre konkrétny učebný odbor v danej skupine učebných odborov,
- regulujú vzdelávacie podmienky v danej škole,
- v plnom rozsahu akceptujú potreby regionálneho trhu práce a rozvojové priority školy,
- dodržiavajú základný obsah vzdelávania a prípravy, ktorý vymedzuje štátny vzdelávací program,
- za ich vypracovanie a schválenie zodpovedá riaditeľ školy,
- súlad so štátnym vzdelávacím programom bude sledovať, kontrolovať, posudzovať a hodnotiť Štátna školská inšpekcia.

Pri spracovaní ŠkVP sa stanovujú tieto **zásady**. ŠkVP :

- a) sa vypracuje za celé obdobie štúdia OVP a riadi sa podľa cieľových požiadaviek ŠVP,
- b) vytvára podmienky pre osvojenie si obsahu vzdelávania stanoveného v ŠVP,
- c) vyjadruje profil a stratégiu školy,
- d) vytvára podmienky pre tvorivosť učiteľa, využívanie efektívnych foriem a metód výučby, neobmedzuje učiteľa z hľadiska časového a metodického, nakoľko vychádza z konkrétnych potrieb žiakov odborných a pedagogických skúseností učiteľa,
- e) stanovuje pravidlá pre hodnotenie žiakov (kritériá hodnotenia),
- f) pri svojej tvorbe postupuje v súlade s platnou metodikou,
- g) vytvára priestor pre hodnotenie činnosti školy.

ŠkVP je strategický dokument školy, ktorý vymedzuje ciele, obsah a podmienky vzdelávania, odporúča zodpovedajúce didaktické prístupy, navrhuje metódy overovania a hodnotenia vzdelávacích výstupov.

ŠkVP vypracuje škola v súlade s príslušným ŠVP a metodickým pokynom, ktorým sa určia podrobnosti o tvorbe vzdelávacieho programu. Tvorba ŠkVP je v kompetencii riaditeľa školy, ktorý zodpovedá nielen za jeho kvalitu ale aj za jeho realizáciu. Vzdelávací program musí zabezpečiť súlad s regionálnymi potrebami trhu práce, s rozvojovými potrebami regiónu a požiadavkami zamestnávateľov na regionálnej alebo miestnej úrovni.

Škola má možnosť požiadať zodpovedajúce vzdelávacie subjekty a objednať si vypracovanie svojho programu. Do projektovania ŠkVP sa môžu zapojiť verejné a neštátne inštitúcie.

Tvorba ŠkVP svojím zameraním a charakterom bude vytvárať zodpovedajúce podnikateľské vzdelávacie prostredie, ktoré prirodzenou cestou bude iniciovať vznik konkurenčných tendencií medzi školami. Školy, ktoré budú ponúkať progresívne, moderné a aktuálne vzdelávacie programy vo vzťahu k potrebám a požiadavkám trhu práce majú veľkú šancu sa na trhu vzdelávania zakoreniť a dosiahnuť svoju atraktivnosť, školy bez kvalitnej vzdelávacej ponuky pomaly zaniknú.

Pri tvorbe ŠkVP, najmä v oblasti OVP, sa musí zohľadňovať ich relevantnosť a opodstatnenosť k rozvojovým regionálnym programom, strategickým zámerom ekonomického, politického a spoločenského vývoja na národnej regionálnej alebo miestnej úrovni, ku kvalite obsahu vzdelávania, najmä odborného vzdelávania a prípravy a ústretovosť k potrebám a požiadavkám zamestnávateľskej sféry.

Preto v prvom rade, ešte pred tvorbou ŠkVP, musí škola pristúpiť k zhodnoteniu doterajšej kvality vzdelávania, k analýze jej súčasného stavu, identifikácií všetkých silných a slabých stránok, všetkých príležitostí a prekážok, ktoré budú ovplyvňovať implementáciu ŠkVP a zároveň musí vypracovať aj návrhy na odstránenie identifikovaných závažných nedostatkov. Všetky tieto informácie majú svoje opodstatnenie, pretože iba tak sa dá určiť a posúdiť, či sa vzdelávanie podľa projektu školského programu môže zaviesť na školu ako efektívny nástroj zvýšenia kvality vzdelávania a celého vzdelávacieho prostredia.

ŠkVP sa spracuje pre každú formu vzdelávania, ak je to potrebné (denná, externá) a to buď ako samostatný školský program alebo v rámci jedného školského vzdelávacieho programu budú štruktúrované aj iné formy vzdelávania v danom učebnom odbore.

Školský vzdelávací program sa môže vypracovať ako štandardný na základe určených vyučovacích predmetov a jeho učebných osnov alebo ako modulový. Je v kompetencii školy zvoliť, ktorý spôsob spracovania školských programov je pre ňu najvýhodnejší. Použitie modulovej štruktúry školských vzdelávacích programov je vhodné najmä vtedy pokiaľ škola chce ponúknuť individuálne vzdelávacie cesty žiakom, ponúknuť rôzne formy a možnosti vzdelávania v kontexte celoživotného vzdelávania.

Škola bude vypracovávať ŠkVP:

- a) v súlade s príslušným ŠVP a všeobecne záväznými právnymi predpismi,
- b) komplexne, tzn. vymedzí všetky požadované kompetencie absolventa v danom učebnom odbore, vzdelávacie výstupy (výkonové štandardy) a obsah vzdelávania, didaktické postupy uplatňované pri realizácii vzdelávacieho procesu, personálne, materiálne a organizačné podmienky nevyhnutné k dosiahnutiu stanovených cieľov vzdelávania vrátane spolupráce so sociálnymi partnermi pri realizácii programu v dennej forme vzdelávania, ktorí budú v plnej miere podporovať autonómiu a rozhodovacie privilégia škôl,
- c) pre celé obdobie vzdelávania (ISCED 2C učebné odbory dennej formy vzdelávania – 2 roky),
- d) tak, aby bol prehľadný a poskytoval všetky potrebné informácie o vzdelávaní v danom odbore štúdia a aby umožňoval posúdiť súlad so ŠVP,

- e) tak, aby vytváral podmienky pre uznanie odborných kvalifikácií v danom povolani a tým aj uplatniteľnosť absolventov na trhu práce s dôrazom na daný región školy, ale aj na osobnostný rozvoj absolventov a ich pripravenosť celoživotne sa vzdelávať,
- f) tak, aby vytváral podmienky aj pre vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, alebo dospelých ľudí.

13.2 Štruktúra školského vzdelávacieho programu

Štruktúra ŠkVP sa odvodzuje zo ŠVP. ŠkVP musí vytvárať priestor pre uplatňovanie takých štýlov práce, ktoré pozitívne ovplyvňujú učenie žiakov, ich vzdelávacie výsledky, sociálne prostredie triedy a celej školy.

ŠkVP je výsledkom spoločnej práce učiteľov a vedenia školy. Účasť každého pedagogického zamestnanca na tvorbe ŠkVP má byť súčasťou jeho pracovných povinností.

Štruktúra ŠkVP obsahuje tieto časti:

- Úvodné identifikačné údaje (názov vzdelávacieho programu, kód a názov odboru štúdia, stupeň vzdelania, názov a adresa školy)
- Ciele a poslanie výchovy a vzdelávania
- Vlastné zameranie školy (veľkosť a vybavenie školy, charakteristika pedagogického zboru, kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov, vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy, dlhodobé projekty a medzinárodná spolupráca, spolupráca s rodičmi, sociálnymi partnermi a inými subjektmi)
- Profil absolventa (charakteristika a kompetencie absolventa)
- Charakteristika školského vzdelávacieho programu (dĺžka štúdia, forma vzdelávania, spôsoby a podmienky ukončovania štúdia, doklad o získanom vzdelaní)
- Učebný plán
- Učebné osnovy/moduly pre všetky predmety
- Učebné zdroje (učebnice, didaktická technika, materiálne zdroje)
- Podmienky na realizáciu vzdelávacieho programu (personálne zabezpečenie, materiálno-technické a priestorové podmienky, podmienky zabezpečenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri štúdiu)
- Základné podmienky vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- Systém kontroly a hodnotenia žiakov